

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLAM TARİHİ VE SANATLARI ANABİLİM DALI
İSLAM TARİHİ VE SANATLARI PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

BİRİNCİ KUŞAK YAŞAYAN TÜRK HATTATLARI

İsmail ÖZTÜRK

Danışman

Prof. Dr. Hakkı ÖNKAL

2007

EK A

Yemin Metni

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “**Birinci Kuşak Yaşayan Türk Hattatları**” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

....../....../.....

İsmail ÖZTÜRK

EK B

YÜKSEK LİSANS TEZ SINAV TUTANAĞI

Öğrencinin

Adı ve Soyadı : İsmail ÖZTÜRK
Anabilim Dalı : İslam Tarihi ve Sanatları
Programı : İslam Tarihi ve Sanatları Programı
Tez Konusu : Birinci Kuşak Yaşayan Türk Hattatları
Sınav Tarihi ve Saati :

Yukarıda kimlik bilgileri belirtilen öğrenci Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün tarih ve Sayılı toplantısında oluşturulan jürimiz tarafından Lisansüstü Yönetmeliğinin 18.maddesi gereğince yüksek lisans tez sınavına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini dakikalık süre içinde savunmasından sonra jüri üyelerince gerek tez konusu gerekse tezin dayanağı olan Anabilim dallarından sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin,

BAŞARILI	O	OY BİRLİĞİ ile	O
DÜZELTME	O*	OY ÇOKLUĞU	O
RED edilmesine	O**	ile karar verilmiştir.	

Jüri teşkil edilmediği için sınav yapılamamıştır. O***
Öğrenci sınava gelmemiştir. O**

* Bu halde adaya 3 ay süre verilir.
** Bu halde adayın kaydı silinir.
*** Bu halde sınav için yeni bir tarih belirlenir.

	Evet
Tez burs, ödül veya teşvik programlarına (Tüba, Fullbright vb.) aday olabilir.	O
Tez mevcut hali ile basılabilir.	O
Tez gözden geçirildikten sonra basılabilir.	O
Tezin basımı gerekliliği yoktur.	O

JÜRİ ÜYELERİ

İMZA

.....	☐ Başarılı	☐ Düzeltme	☐ Red	
.....	☐ Başarılı	☐ Düzeltme	☐ Red	
.....	☐ Başarılı	☐ Düzeltme	☐ Red	

EK 3

ÖZET

Tezli Yüksek Lisans Projesi
Birinci Kuşak Yaşayan Türk Hattatları
İsmail ÖZTÜRK

Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimler Fakültesi
İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı
İslam Tarihi Sanatları Programı

Dinî edebiyatın vasıtası olarak kabul edilen Arap yazısı, İslam'ın ilk yılları boyunca herhangi sanatsal bir özellik taşımadı. Arap yazısı, Antik Yakın Doğu yazıları arasında eşsiz bir konuma sahiptir. Arap yazısı dinî metinlerde kullanılmaya başlayınca, önem kazanmaya başladı. Bu süreçten sonra bu yazı oldukça önemli bir yer ihraz etti. Nitekim, Arap harflerinin kendi özel formlarını kazanmaları, dinî metinlerin anlaşılması için çok önemli bir süreçti. Türkler İslam Dinini Kabul ettikten sonra, onlar devlet kurdukları bölgelere ve gittikleri yerlere bu yazıyı götürdüler. Her şeyden önce, bu süreç, Arap yazısının estetik ve resmi şeklini kazanmasında hayati bir rol oynamıştır.

Bizim projemiz, Birinci Kuşak Yaşayan Türk Hattatları'nın bu safhadaki konumunu, onların form, içerik, kompozisyon, tasnif ve tarihsel değerleri açısından bugüne kadar verdikleri ürünlerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. İlaveten, günümüzde dahi, Türk hattatların Arap yazısının gelişimine katkılarının devam etmekte olduğuna örnekler vermektedir. Bu sebeple, birinci kuşak yaşayan Türk hattatlar üzerine yapılacak bir araştırma önemlidir.

Bu çalışmanın pratik sonuçlarını almak amacıyla, biz, çalışmamızı iki bölüme ayırdık. Birinci bölümde, Hat Sanatı'nın kısa tarihçesi, Hattat tabiri ve Birinci Kuşak Yaşayan Türk Hattatların hocalarının hayatlarını inceledik.

İkinci Bölümde ise, Birinci Kuşak Yaşayan Türk Hattatlarını, hayatlarını, çalışmalarını, yetiştirdikleri öğrencileri ve Hat Sanatına olan ilgilerini ele aldık. Nihayet, bu hattatların genel bir kritiğini kendi çalışmaları ışığında vermeye çalıştık. Ve tezimizin sonuna ilgili belgeleri ve ekleri ilave ettik.

Anahtar Kelimeler: 1) Hüsn-i Hat 2) Hattat 3) Türk Hat Sanatı
4) Geleneksel Sanatlar

ABSTRACT

M.A. Thesis

The First Generation of The Living Turkish Calligraphers

İsmail ÖZTÜRK

Dokuz Eylul University Institute of Social Sciences

Department of Islamic History and Arts

History of Turkish Islamic Arts

As the vehicle of the religious literature, the Arabic script, during the first years of Islam, had not any artistic features. The Arabic script is unique among the scripts of the Ancient Near East. When it started to be used for religious texts, it became more important script. After that Arabic script made in its structure radical changes. The transformation of the Arabic letters into legal forms is very important phase for understanding religious texts. After accepting Turks the religion of Islam, they scattered it among nations that they established. All in all, this progress played a crucial and vital role in the aesthetic and formal growth of the Arabic script.

Our project is aimed at discovering the place of the first generation of the Living Turkish Calligraphers on this stage, in terms of their form, content, composition, classification, and historical value. In addition, the influence of Turkish calligraphers on the development of the Arabic script continues. Because of this reason, a research on the living Turkish calligraphers is important.

In order to take into account the practical results of this study, we divided our thesis into two parts. In the first section, we examined the short history of Calligraphy, the term of Calligrapher and the biographies of the masters of the first generation of the Living Turkish calligraphers. In the second section, we investigate the first generation of the Living Turkish calligraphers, their lives, works, pupils and their attention to the Art of Calligraphy. Finally we gave general critique of these calligraphers and their works in the light of the works. We add documents and supplements to the end of our thesis.

Key Words: 1) Calligraphy Art 2) Calligrapher 3) Turkish Calligraphy Arts
4) Traditional Arts

İÇİNDEKİLER

EK A Yemin Metni.....	I
EK B Tutanak.....	II
EK 3 Türkçe Özet.....	III
EK 4 Abstract.....	IV
İçindekiler.....	V
EK 6 Kısaltmalar.....	VII
EK 7 Belgeler Listesi.....	VIII
EK 8 Resimler Listesi.....	IX
GİRİŞ.....	XII

BİRİNCİ BÖLÜM

I. HAT SANATI, HATTAT TABİRİ VE BİRİNCİ KUŞAK YAŞAYAN TÜRK HATTATLARIN HOCALARI	1
A. Hat sanatının kısa tarihi	1
B. Hattat tabiri, hattatlığın şartları ve hattatlarda aranan vasıflar	3
C. Birinci Kuşak yaşayan Türk hattatların hocaları.....	5
1. Hamid Aytaç.....	5
2. Kemal Batanay	7
3. Mehmet Necmeddin Okyay.....	8
4. Mustafa Halim Özyazıcı	10

İKİNCİ BÖLÜM

II. BİRİNCİ KUŞAK YAŞAYAN TÜRK HATTATLARI.....	12
A. Fuad Başar.....	12
B. Hasan Çelebi.....	17
C. Hüseyin Gündüz	24
D. Hüseyin Kutlu.....	27
E. Hüseyin Öksüz.....	32
F. İbrahim Aydın Yüksel.....	39
G. Muhittin Serin	44

H. Mustafa Uğur Derman	48
I. Savaş Çevik	52
J. Turan Sevgili	63
 DEĞERLENDİRME VE SONUÇ.....	66
KAYNAKLAR.....	68
BELGELER.....	70
RESİMLER.....	79

KISALTMALAR

bkz.	Bakınız
DİB	Diyanet İşleri Başkanlığı
IRCICA	İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi
İst.	İstanbul
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
m.	Miladi
s.	Sayfa numarası
TDV	Türkiye Diyanet Vakfı
vb.	ve benzeri
yay.	Yayınları
yy.	Yüzyıl
bank.	Bankası
DİBY	Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları
age	Adı geçen eser
matb.	Matbaası

BELGELER LİSTESİ

- Belge.1 Fuad Başar'ın Hamid Aytaç'tan aldığı h. 1400 tarihli sülüs- nesih yazı icazeti
- Belge.2 Fuad Başar'ın Mustafa Düzgünman'dan aldığı m. 1989 tarihli ebru icazeti
- Belge.3 Hasan Çelebi'nin Hamid Aytaç'tan aldığı h. 1391 tarihli sülüs-nesih yazı icazeti
- Belge.4 Hasan Çelebi'nin Kemal Batanay'dan aldığı h. 1400 tarihli ta'lik yazı icazeti
- Belge.5 Hüseyin Kutlu'nun Hamid Aytaç'tan aldığı h. 1395 tarihli sülüs- nesih yazı icazeti
- Belge.6 Hüseyin Öksüz'ün Özel İstanbul Eczacılık Yüksek Okulu Diploması
- Belge.7 Hüseyin Öksüz'ün Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nden aldığı Sanatta Yeterlik Diploması
- Belge.8 Hüseyin Öksüz'ün Hamid Aytaç'tan aldığı h. 1401 tarihli sülüs-nesih yazı icazeti
- Belge.9 İbrahim Aydın Yüksel'in Ankara Gazi Lisesi'nden aldığı lise diploması
- Belge.10 İbrahim Aydın Yüksel'in İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nden aldığı diploma
- Belge.11 Turan Sevgili'nin Yüksek İslam Enstitüsü'nden aldığı diploma
- Belge.12 Turan Sevgili'nin Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nden aldığı diploma
- Belge.13 Turan Sevgili'nin Hamid Aytaç'tan icazet alırken çekilmiş fotoğrafı

RESİMLER LİSTESİ

- Resim.1 Hamid Aytaç'ın celi-sülüs İstifi. Tevbe 18.
- Resim.2 Hamid Aytaç'ın celi-ta'lik yazısı
- Resim.3 Hamid Aytaç'ın Celi divani yazı örneği. Yusuf 101.
- Resim.4 Solda Hamid Aytaç ortada Mustafa Uğur Derman sağda Mustafa Halim Özyazıcı
- Resim.5 M. Necmettin Okyay kitap incelerken
- Resim.6 M. Necmettin Okyay'ın Farsça celi ta'lik “bu da geçer yahu” yazısı.
- Resim.7 M. Necmettin Okyay'ın celi ta'lik “tevekkettü alellak” (Allah’a tevekkül ettim) yazısı
- Resim.8 M. Necmettin Okyay'ın celi ta'lik “barekallah” (Allah mübarek etsin) yazısı
- Resim.9 M. Necmettin Okyay'ın kendi bulduğu yazılı ebru tekniğiyle yaptığı, celi ta'lik levhası (beyit)
- Resim.10 Mustafa Halim Özyazıcı'nın istif yazılarda kullandığı imzası
- Resim.11 M. Halim Özyazıcı'nın sülüs-nesih koltuklu kıtası
- Resim.12 M. Halim Özyazıcı'nın dairesel besmele istifi
- Resim.13 M. Halim Özyazıcı'nın celi sülüs istifi
- Resim.14 M. Halim Özyazıcı'nın muhakkak besmelesi ve nesih yazı ile yazılmış hadis-i şeriflerden oluşan koltuklu kıtası
- Resim.15 Fuad Başar atölyesinde yazı çalışırken
- Resim.16 Fuad Başar'ın celi sülüs yazısı: Edep yâ hû.
- Resim.17 Fuad Başar'ın sülüs yazısı “Bir kadem bas da irfana gel ya hû”
- Resim.18 Fuad Başar'ın celi sülüs yazısı “Yâ vedûd”
- Resim.19 Fuad Başar'ın lâle ebrusu
- Resim.20 Fuad Başar'ın yazılarında kullandığı imzası
- Resim.21 Hasan Çelebi'nin celi sülüs istifi
- Resim.22 Hasan Çelebi'nin celi sülüs istifi
- Resim.23 Hasan Çelebi'nin celi sülüs müselsel besmelesi
- Resim.24 Hasan Çelebi'nin şemse şeklinde yazdığı yazısı. Fetih Suresi Ayet 1
- Resim.25 Hasan Çelebi'nin müsenna celi sülüs levhası. Alak 1.

- Resim.26 Hasan Çelebi'nin celi sülüs yazısı. Besmele ve hadis-i şerif.
- Resim.27 Hüseyin Gündüz'ün celi sülüs Lafza-i Celal yazısı
- Resim.28 Hüseyin Gündüz'ün sülüs-nesih hilye-i şerif levhası.
- Resim.29 Hüseyin Gündüz'ün celi sülüs istifi "Ah mine'l-aşk"
- Resim.30 Hüseyin Gündüz'ün celi sülüs levhası Lafza-i Celâl, İsm-i Nebi ve dört halife isimleri.
- Resim.31 Hüseyin Gündüz'ün tuğra formunda besmele levhası.
- Resim.32 Hüseyin Gündüz'ün IRCICA 1. Uluslararası Hat Yarışması'nda taklid yazı dalında "birincilik" kazandığı yazısı. Tevbe 18.
- Resim.33 Hüseyin Kutlu'nun celi yazılarında kullandığı imzası
- Resim.34 Hüseyin Kutlu'nun celi sülüs istifi
- Resim.35 Hüseyin Kutlu'nun celi sülüs "Yâ Vedûd" levhası
- Resim.36 Hüseyin Kutlu'nun nesih levhası. Hadis-i Şerif
- Resim.37 Hüseyin Kutlu'nun celi sülüs lale formunda "Yâ Şâfi" istifi
- Resim.38 Hüseyin Kutlu'nun Reyhani Levhası
- Resim.39 Hüseyin Kutlu'nun celi sülüs istifi
- Resim.40 Hüseyin Kutlu'nun nesih levhası. Hadis-i Şerif
- Resim.41 Hüseyin Öksüz'ün celi divani yazısı
- Resim.42 Hüseyin Öksüz'ün celi sülüs satır istifi. Alak 1-4
- Resim.43 Hüseyin Öksüz'ün celi divani kelime-i tevhidi
- Resim.44 Hüseyin Öksüz'ün celi divani levhası Kadr Suresi.
- Resim.45 Hüseyin Öksüz'ün müsenna olarak tertiplemediği celi divani istifi. Allahu ekber
- Resim.46 Hüseyin Öksüz'ün müsenna celi divani Lafza-i celal, İsm-i Nebi yazı taslağı.
- Resim.47 İbrahim Aydın Yüksel ile çalışmamız hakkında görüşürken
- Resim.48 İ. Aydın Yüksel'in hocası tarafından belirlenmiş imza örnekleri
- Resim.49 İbrahim Aydın Yüksel'in celi sülüs satır istif taslağı.
- Resim.50 İbrahim Aydın Yüksel'in celi sülüs satır istif taslağı. Tevbe 18
- Resim.51 İbrahim Aydın Yüksel'in celi sülüs istifi
- Resim.52 İbrahim Aydın Yüksel'in celi divani Lafza-i Celal levhası.
- Resim.53 İbrahim Aydın Yüksel'in celi sülüs "Ya Kayyûm" istifi.

- Resim.54 Muhittin Serin, İndiana Üniversitesinde açtığı sergide uygulama yaparken.
- Resim.55 Muhittin Serin'in celi ta'lik levhası.
- Resim.56 Muhittin Serin'in celi ta'lik besmele levhası.
- Resim.57 Muhittin Serin'in İlahiyat Fakültesi Camii'ndeki celi ta'lik yazıyla yazdığı inşa kitabesi
- Resim.58 Muhittin Serin'in celi ta'lik "elhamdü-lillah" levhası.
- Resim.59 Muhittin Serin'in celi ta'lik levhası
- Resim.60 Muhittin Serin'in 1993'de İndiana Üniversitesi'nde açtığı sergi ve etkinlik programı.
- Resim.61 Mustafa Uğur Derman'ın celi ta'lik levhası
- Resim.62 Savaş Çevik'in celi divanı levhası. Hadis-i Şerif.
- Resim.63 Savaş Çevik'in celi divanı levhası "Gel keyfim gel."
- Resim.64 Savaş Çevik'in celi divanı levhası "Er- Rahman".
- Resim.65 Savaş Çevik'in Celi ta'lik levhası "Çalışıp kazananı Allah sever".
- Resim.66 Savaş Çevik'in celi ta'lik levhası.
- Resim.67 Savaş Çevik'in tuğra formunda yazdığı "Cezmi ve Hülya Mutlu" levhası
- Resim.68 Savaş Çevik'in celi sülüs Lafza-i Celâl levhası.
- Resim.69 Savaş Çevik'in celi sülüs levhası. Ortada Lafza-i Celâl ve İsm-i Nebi, kenarlarda dört halifenin isimleri.
- Resim.70 Turan Sevgili'nin kendi fırçasından yağlıboya portresi
- Resim.71 Turan Sevgili'nin 2007'de açtığı serginin davetiyesinin ön yüzü.
- Resim.72 Turan Sevgili'nin latin alfabesiyle .bir yazısı
- Resim.73 Turan Sevgili'nin müselsel Besmelesi.
- Resim.74 Turan Sevgili'nin daire şeklinde celi sülüs İhlas Suresi.
- Resim.75 Turan Sevgili'nin daire şeklinde celi sülüs İhlas Suresi'nin detay fotoğrafı
- Resim.76 Hat çeşitlerini gösteren Reisül Hattatin Kamil Akdik'in "Hutut-u Mütenevvia" Levhası.

GİRİŞ

İslamiyetin ortaya çıkışı ve yayılması sonucunda toplumlar tabi oldukları dini, hayatlarının merkezine koymuş, bu durum günlük yaşayışlarında çeşitli şekillerde yansımalar bulmuştur. Ürettikleri sanat eserleri bazen bulundukları coğrafya, kültür vb. etmenlerden etkilenmiş, bazen de bağımsız bir gelişim kaydetmiştir.

İslamiyetin ortaya çıktığı dönemlerde köşeli, çizgisel, günümüzde kullanılan nokta, hareke ve süsleme işaretlerinden yoksun olan yazı X. yy.'dan sonra sanatsal bir kimlik kazanarak günümüze kadar gelmiştir. X. yy.'dan sonraki gelişim sürecinde hat sanatının daha sonraları gelenekselleşecek olan yazı çeşitleri, eğitim sistemi, terimleri, uygulandığı alanlar, gelenekleri gibi tüm unsurları ortaya çıkmıştır.

Hat sanatı tarihine bakıldığında hat sanatının anonim bir sanat olduğu görülür. Şöyle ki; hattat öğrencisine hat sanatını öğretir ve icazet verir. Hat sanatında yeterlilik, yazılarının altına imza atabilme ve isteyenlere öğretilmesi için yetki belgesi olarak kabul edilen icazeti¹ alan hattat mümkünse sanatında yeni açılımlara gidebilir. Mümkün değilse yalnızca köprü görevi görür, kendinden sonra gelen nesle bildiğini aktarır. Bu şekilde oluşan zincir içinde önemli isimler, yaptıkları yeniliklerle hat sanatını geliştirmiştir ve takip edilmişlerdir. Bu gelişim süreci XX. yy.'ın ilk çeyreğine kadar sürmüştür.

Hat sanatının günümüzde en önemli uygulayıcısı ve temsilcileri olarak kabul edilen birinci kuşak yaşayan Türk hattatlar sanat tarihimiz açısından da büyük bir öneme sahiptir.

Birinci kuşak yaşayan Türk hattatlar olarak isimlendirdiğimiz hattatlar şu isimlerden oluşmaktadır:

Fuad Başar, Hasan Çelebi, Hüseyin Gündüz, Hüseyin Kutlu, Hüseyin Öksüz, İbrahim Aydın Yüksel, Muhittin Serin, Mustafa Uğur Derman, Savaş Çevik ve Turan Sevgili.

Şimdilerde hem hayat hem de sanatsal birikimleri ve etkinlikleri bakımından olgunluk devresinde bulunan Birinci kuşak yaşayan hattatlarımıza şüphesiz şükran borçluyuz. Çünkü onlar hat sanatı ile ilgilenmeye başladıkları dönemlerde, millet

¹ Hasan Özönder, Ansiklopedik Hat Tezhip Sanatları Deyim ve Terimleri Sözlüğü, Konya, 2003 s.79

olarak günümüz Türkiye'sinden daha farklı önceliklere sahiptik. Birinci kuşak yaşayan hattatların sanatı birinci öncelikleri yaparak kendilerinden sonraki nesle aktarmaları takdirle karşılanması gereken bir durumdur.

Çalışmamızın birinci bölümünde kısaca hat sanatı tarihinden bahsedildikten sonra hattat tabiri, hattatlığın şartları ve hattatlarda aranılan vasıflar ile birinci kuşak yaşayan hattatların hocalarının hayatları hat sanatı ile olan ilgileri ve eserlerinden kısaca bahsedilmiştir.

İkinci bölümde ise çalışmamızın esasını oluşturan hattatların hayatı anlatılmış, sanat hayatları, eserleri ile talebelerinden bahsedilmiş, yazılarının sanat değerleri hakkında değerlendirmelerde bulunulmuştur. Bölüm içinde gerek hattatların hayatı anlatılırken gerekse sanatsal faaliyetleri, eserleri, yetiştirdiği talebeler ile amatör ya da profesyonel olarak ilgilendiği diğer alanlardan bahsedilirken kendileriyle yapılan görüşmeler esas alınmıştır. Çalışmamız içinde gerekli yerlerde belge ve resimlere atıflar yapılmıştır.

Değerlendirme ve sonuç bölümünde ise Birinci kuşak yaşayan Türk hattatlar hakkında genel bir değerlendirme yapılmıştır.

I.BÖLÜM

HAT SANATI, HATTAT TABİRİ

VE

BİRİNCİ KUŞAK TÜRK HATTATLARIN HOCALARI

A- HAT SANATININ KISA TARİHİ

Sanat iç dünyamızı ses, renk, çizgi ve şekil içinde, madde planına aksettiren bizde hayranlık uyandıran eser ve hareketlerdir². Sanat, ruh güzelliğinin maddesel olarak ortaya çıkan eserlerdir. Sanat eserlerini içinden çıktığı kültür ve inanç çevreleri etkiler. Bu sebeple uluslar ve dinler kendilerine özgü sanatlar oluştururlar.

Hat lügatta uzun ve doğru yol; mastar olarak yazı yazmak anlamlarına gelir. Çoğul olarak genellikle hutût şeklinde kullanılır³.

Batıda ise hüsn-i hat (güzel yazı) karşılığında calligraphy kelimesi kullanılmaktadır. Güzel yazma, genellikle estetik kurallara bağlı kalarak ölçülü yazma sanatıdır⁴.

Arap Alfabesinin İslamiyetin doğuşu yıllarındaki durumuna baktığımızda İbrani yazısına benzediğini görürüz. Müslümanlar kutsal kitaplarını daha güzel yazabilmek için yazının şekli üzerinde önemle durmuşlardır⁵.

Araplar İslam'ın ilk yıllarında ma'kılî denen harflerin hepsi düz, hendesi olarak yazılan yazı kullanılıyordu. Ma'kılî yazı dik ve köşeli olmasından dolayı sonraları yazması daha kolay olan Kûfî yazısı doğmuştur⁶.

Abbassiler devrinde yetişen en meşhur hattat, vezir İbn-i Mukle İslam yazısının önemli ıslahatçılarından⁷. İbn-i Mukle Kûfî'den sülüs ve neshe geçme dönemini başlatmıştır⁸. Bu dönemden sonra daha kolay ve çabuk yazıldığı için kûfî yazının yerine nesih yazı çeşidi geçmiştir. Fakat kûfî kitabe yazısı olarak kullanılmaya devam etmiştir.

² Muhittin Serin, Hat Sanatımız, Kubbealtı Neşriyat, İstanbul 1982. s.11

³ İbn-i Nedim, El- Fihrist, 6.Basım, Flugel, Beyrut 1964.

⁴ Encyclopedia of World Art, Vol III. London 1960 s.4

⁵ Celal Esat Arseven, Türk Ansiklopedisi, İstanbul 1984, s. 231

⁶ M. Bedreddin Yazır, Medeniyet Aleminde Yazı ve İslam Medeniyetinde Kalem Güzeli, DİBY, Ankara 1972, s. 66, 78

⁷ Serin, age, s. 43

⁸ Muammer Ülker, Başlangıcından Günümüze Türk Hat Sanatı, İş Bank. Yayınları, Ankara 1987, s. 7

X. yy.'da İbn-i Mukle kûfî'yi ta'dil ederek muhakkak, sülüs, nesih, tevki, reyhani, rik'a adında altı çeşit yazı geliştirdi. Bu yazılara "aklâm-ı sitte" ya da "Şeş kalem" de denilir⁹.

İbn-i Mukle'den bir asır sonra gelen İbn-i Bevvab yazı şekillerini birleştirerek daha da güzelleştirmiş ve mükemmel bir duruma getirmiştir¹⁰.

Yakut el-Mustasîmi XIII yy. ortalarında kalemi eğri olarak kesmiş nesih, sülüs ve celî yazılara yeni bir nefes vermiş, günümüz yazısının oluşmasında önemli bir aşama kaydetmiştir. Amasyalı olan Yâkût, aklâm-ı sitte denilen yazı çeşitlerinin bütün kural ve özelliklerini ortaya koyarak Türk yazı sanatının temellerini atmıştır¹¹.

Şeyh Hamdullah (1433-1480) geliştirdiği yeni anlayış, Yakut ekolünün estetik anlayışına yaptığı ilaveler sonucunda daha sonra kendi ismiyle anılacak olan Şeyh ekolünün kurucusu olmuştur. Böylece, Yakut'un hükmünü ortadan kaldırmış¹², Şeyh Hamdullah'la hat sanatında klasizm başlamıştır¹³.

Türk hat sanatının önemli isimlerinden birisi de Ahmed Karahisarî (1470-1556) dır. Kendine has bir yazı üslûbu vardır fakat takipçisi olmamıştır¹⁴.

Bu dönemden sonra klasik ölçü, şekil, biçim ve değerlerine kavuşan hat sanatının daha da gelişmesini sağlayan zirve isimleri yetişmiştir: Hafız Osman (1642-1698) İkinci Şeyh olarak da isimlendirilir¹⁵. Mustafa Râkım (1757-1826) tuğraya son şeklini veren ve celi sülüs yazıda yeni anlayışlar getiren bir hattattır. Yine onun takipçisi ve celî sülüs yazıda mükemmele ulaşan Sami Efendi (1838-1912) hat sanatı tarihinde önemli isimlerden biridir.

⁹ Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi C.4 Dergah Yayınları, İstanbul 1981 s. 144

¹⁰ Şevket Rado, Türk Hattatları, İstanbul,

¹¹ Oktay Aslanapa, Türk Sanatı, İstanbul 1984, s. 38

¹² Serin, Hattat Şeyh Hamdullah, Kubbealtı Neşriyat, İst., 1992

¹³ Alparslan, Osmanlı Hat Sanatı Tarihi, Yapı Kredi Yayınları İstanbul, 1999 s.34

¹⁴ Alparslan, age.

¹⁵ Rado, age, s. 110

B- HATTAT TABİRİ, HATTATLIĞIN ŞARTLARI VE HATTATLARDA ARANAN VASIFLAR

Hüsn-i hat (güzel yazı) yazan sanatçıya hattat denir¹⁶. Daha açık ifadeyle hattat kelimesi sülüs, nesih ve ta'lik gibi İslam yazılarını güzel yazan ve öğreten sanatkâr demektir¹⁷.

Mahmud Bedrettin Yazır, kaynak göstermeden güzel yazmayı meslek edinenlere eskiden kettâb denildiğini, hattat Yakut el-Mustasîmî'den itibaren başladığını söyler¹⁸. Nihad Çetin ise kelimenin muhtemelen XII y.y'da kullanılmaya başladığını, önceleri “okuma yazma öğreten” anlamında kullanılan hattatın zaman içinde “hüsn-i hattı icra eden sanatkar” manasını kazandığı görüşündedir¹⁹.

Süheyl Ünver hattatları iki kısma ayırdıktan sonra ilk kısmının yazıyı basitçe öğrenmiş, matbaa hattat yani el yazması makinası gibi çalışmış olduklarını vurguluyor. Geçmişte sanatkarlar ve yüksek zümre arasında her ne kadar hat eğitimi ve icazet almış kişilere hattat denilse de halk arasında yazısı güzel olan – eğitimi olsun, olmasın- ve yazı yahut kitap yazmayı meslek edinenlere de hattat denildiği muhakkaktır. A. Süheyl Ünver ikinci kısım hattatların kitap yazsalar dahi yazıyı büyük bir kemale vardırıdıklarını söylemektedir²⁰.

Günümüzde hattatın anlamı; hat çeşitlerinden birinin eğitim programını tamamlamış, hocası tarafından yazdığı yazıların altına imza koyma yetkisi verilmiş, gerektiğinde ve istenildiğinde öğrendiğini öğretmeye yetkili kılınmış sanatçı demektir.

Hattatlık eğitim itibarıyla öğrenilmesi açısından zor, yorucu, bazen uzun bir zaman dilimine yayılan, azim ve sebat isteyen bir süreçtir.

Hat eğitiminde ilk adım sülüs-nesih yazı çeşidi için Rabbiyessir duasının sülüs hat ile yazılmasıdır. Rabbiyessir duasının meşki sülüs yazısına mahsustur. Bu aşamanın devamında tek harfler ve harf bitişmelerinin öğrenilmesi şeklinde devam eder.

¹⁶ Hülya Bilgi, *Gönülden Bir Tutku - Sevgi Gönül Hat Koleksiyonu*, Mas Matb., İstanbul 2004 s. 120

¹⁷ Uğur Derman; *TDV İslam Ansiklopedisi*, Hattat Maddesi C. 16 İstanbul 1997 s. 493

¹⁸ Yazır, age, I, s.26

¹⁹ M. Uğur Derman, *İslam Kültür Mirasında Hat Sanatı*, İstanbul 1992, s. 14

²⁰ A. Süheyl Ünver, *Türk Yazı Çeşitleri ve Faideli Bazı Bilgiler*, Yeni Laboratuar Yayınları. No:9, İstanbul 1953 s. 10.

Harf bitişmeleri-örneğin be harfi için – şöyle uygulanır. Öğrenci be harfinin, kendinden sonra olmak üzere, elif'ten, fe'ye kadar olan kısmını çalışır. Çalışmada noktalı harf ve noktasız harf gözetilemez, yalnız harfler kullanılan tüm değişik şekilleriyle beraber çalışılır, hoca talebenin şekil olarak yanlış yazdığı bölümlerin altına gelecek şekilde doğrusunu yazar. Buna çıkartma yapmak, talebenin hocadan ders almasına da meşk etmek denir. Eğer talebe üç veya daha az yanlış yapmışsa bir sonraki dersini yazar. Yukarıda vermiş olduğumuz örnekten hareketle be'nin elif'ten fe'ye kadar olan bölümünü geçen öğrenci, be'nin kaf'tan ye'ye kadar olan birleşmelerini çalışır.

Harflerin tek olarak ve birbirlerine birleştirerek yazılan bölümlerini bitiren öğrenci müfredat olarak isimlendirilen bölümü bitirmiş sayılır. Mürekkebat meşğine geçer. Mürekkebat; kelimelerden oluşan bir cümle yazılışı şeklinde olur. Mesela sülüs- nesihthe Arapça uzun bir kaside olan “Elif Kasidesi”, ta'likte Molla Cami'nin on dokuz beyitlik “Besmele Kasidesi” yazılır. Daha sonra âyet ve hadisler, dualar, ebced hurufatı, hat hakkında birkaç kelam-ı kibar meşkedilir. Yetenekli bir talebenin her hafta hocaya düzenli olarak devam etmesi şartıyla, üç beş yılda bütün bu merhalelerin geçilebilmesi mümkündür. Sadece rik'a hattı daha kısa zamanda öğrenilebilir.

Hattatlığın şartlarını Mahmut Bedrettin Yazır Kalem Güzeli isimli eserinde şöyle sıralamıştır: İstidat ve kabiliyet sahibi olmak, meşk ve talim görmek, haris olmak, doğru anlayışlı olmak, kibirsiz ve azimli olmak, iyi ve bol malzeme kullanmak, çok yazmak, yazı mütalaa etmek, icazet sahibi olmak²¹.

Yetenek sahibi olmak, her sanatta olduğu gibi hat sanatında da önemlidir. Meşk ve talim görmek, geleneksel bir sanatın uygulanabilmesi için gereklidir. Çünkü yüzyıllar boyunca nesilden nesile aktarıla gelen bir kültür ve birikimi bir yaşama sığdırmak pek mümkün görünmemektedir. Hırs sahibi olmak, bazen olumsuz bir sıfat gibi algılansa da, ümitsizliğe kapılmamak için sahip olunması gereken önemli bir özelliktir.

İyi bol malzeme kullanmak hattat için olmazsa olmaz bir özelliktir “Alet işler el öğünür”, “Kem aletla kemâlât olmaz” gibi atasözlerimiz konunun ehemmiyetini

²¹ Yazır, age, I s. 144-154

vurgulamaktadır. İsmail Zühdi “Hattatlar kalender kişi olmalıdır, ama yazı levazımında değil” diyerek kullanılan mürekkep, kağıt, kalem vb. en güzelinden olmasını istemiştir.

Çok yazmak ve yazı mütelea etmek, güzel yazıda ilerleyebilmenin ve kendini geliştirebilmenin en önemli şartıdır.

Bir üstaddan meşk etmek, yazının usul ve kurallarını bilgi ve uygulamalı olarak öğrenip, yazdıklarına imzasını koymaya yetki kazanmak ve bunu belgelendirmek geleneğidir. İmzaya izin vermeye “icazet verme”, bu yetkiyi almaya da “icazet alma” tabirleri kullanılır.

Hattatlık şartlarına uyanların hattat olması gerekirse de, bazı özelliklere sahip olması hat sanatında aranılmaktadır. Bunları kısaca şöyle özetleyebiliriz; İcazet sahibi olmak, estetik değeri bulunan bir veya birkaç çeşit yazıyla uğraşmayı adet edinmiş olmak, kalemini kötü şeylere alet etmemek, kendisinden yazı öğrenmek isteyenlere şefkatli, edebli, sabırlı ve cömert olmak, ne övgüden gurura, ne de yergiden kırıklığa kapılmayıp doğru ise kabul, değilse affetmek bu sanatta feyz almanın gizli sebeplerinden sayılmıştır.²²

C- BİRİNCİ KUŞAK YAŞAYAN TÜRK HATTATLARIN HOCALARI

1. HAMİD AYTAÇ

Hamid Aytaç 1309 (m. 1891) da Diyarbakır’da doğdu. Tuhfe-i Hattâtîn’de ismi geçen Adem Âmidi’nin torunlarından Zülfikar Ağa’nın oğludur. Annesi Menteha Hanım’dır.

Asıl ismi Şeyh Musa Azmi’dir. Azmi imzalı bir çok yazısı vardır. Daha sonra Hamid rumuzu ile yazı yazmaya başlamış, herkesce tanınması üzerine bu ismi kullanmıştır. Soyadı kanununun kabulünden sonra aldığı Aytaç soyadı ile Hamid Aytaç olarak meşhur olmuştur.

İlk tahsilini sıbyan mektebinde yaptı. Hocası Büyük Millet Meclisi’nde ilk dönem Diyarbakır milletvekili olarak görev yapan Hoca Mustafa Akif Bey (Tütenk) dir. Hamid Bey daha sonra “Hat aşkına meşk ettim” dediği ilk yazı hocası da bu zattır.

²² Yazır, age, I, 156

Diyarbakır Askeri Rüşdiye Mektebi'nde Hoca Vahid Efendi'den rîk'a, jandarma kol ağalarından Ahmed Hilmi Efendi'den sülüs meşk etti.²³

Diyarbakır İdadisi'nden mezun olan Hamid Aytaç 1324 (m. 1906) de İstanbul'a gitti. Ömrünün sonuna kadar bir daha da Diyarbakır'a dönmedi.

1906'da Hukuk Fakültesi'ne 1907'de Sanayi-i Nefise Resm ve Hâk bölümüne kayıt oldu.

1908'de Haseki'de Gülşen-i Mearif Mektebi'nde Resim ve Yazı öğretmeni olarak görev yaptı Ancak görev yaptığı okul Sanayi-i Nefise'de öğrenimine izin vermediğinden eğitimine devam edemedi.²⁴ Öğretmenlik görevi sırasında öğrencileri arasında yeteneğini gördüğü Mustafa Halim'i (Özyazıcı) yetiştirdi.²⁵ Öğretmenlik görevi sırasında Rusumat (Gümrük) Matbaası Müdürlüğü'nün boşalması üzerine yapılan imtihanı kazanarak (1909) bu göreve geldi.

1910'da Mekteb-i Harbiye Matbaası hattatlığı, 1911-1917 yılları arasında da Erkân-ı Harbiye Matbaası hattatlığına getirildi.

Erkân-ı Harbiye Matbaası hattatı olarak çalıştığı yıllarda, akşamları da Cağaloğlu'nda Hamid müstear ismi ile yazı yazdı, durumun ortaya çıkması üzerine matbaa tarafından mahkemeye verildi, beraat etti, fakat çalıştığı kurumda rahatsız edilmemek için istifa ederek ve serbest olarak çalışmaya başladı.

Bu tarihten itibaren hattat olarak çalışan Hâmid Aytaç, Latin alfabesinin kabulüyle birlikte matbaacılık yaptı. Matbaasında fırsat buldukça hüsn-i hat ile uğraştı. Sipariş üzerine yurt içi ve yurtdışına birçok levha yazdı.

Geleneksel olarak aldığı bir yazı icazeti olmayan Hamid Aytaç İstanbul'a geldikten sonra Kamil Akdik (1861-1941), Nazif Bey (1846-1913), Hulusi Yazgan (1869-1940), İsmail Hakkı Altunbezer (1873-1946), Neyzen Emin Yazıcı (1883-1945) dan çok istifade etmiş ve kendisini geliştirmiştir.

1960 yılından 1975 yılına kadar Paşabahçe Şişe ve Cam Fabrikası'nda çalıştı. 1975'de emekli oldu.

²³ İbnülemin M.Kemal İnal, Son Hattatlar, MEB Yayınevi, İst. 1970 s.122

²⁴ İsmail Yazıcı, Hattat Hamit Aytaç Kitabı, Kitabevi Yayınları, İst. 2002 s.25

²⁵ İbnülemin, age, s.122

1964'de Halim Özyazıcı'nın ölümüne kadar öğrenci yetiştirmeyen Hamid Aytaç, Halim Özyazıcı'nın ölümünden sonra kendisine hat öğrenmek üzere müracaat edenlere, hayır diyemedi ve ders vermeye başladı.

Hasan Çelebi, Turan Sevgili, Hüseyin Kutlu, Hüseyin Öksüz, Hüseyin Gündüz, Fuad Başar icazet verdiği talebelerindendir.

1980 yılında iyice yaşlanan ve hastalanan Hamid Bey son iki yılını aralıklarla Haydarpaşa Nümune Hastanesi'nde geçirdi ve 18 Mayıs 1982 tarihinde vefat etti. Karacaahmet Mezarlığı'nda toprağa verildi.²⁶

Sayırsız eserleri arasında önemlileri şunlardır;

Şişli Camii yazıları, Tarabya Camii kubbedeki yazı, Söğütlüçeşme Camii kuşak Fetih Suresi, Moda Camii kuşak Fetih Suresi, Kartal Camii kuşak Nebe Sûresi, Pendik Camii kapı levhaları, Sultan Hamamı Camii, Hacı Küçük Camii kuşak Nebe Sûresi, Çan Camii (Balıkesir), Mersin Camii kapı levhaları.²⁷

2. KEMAL BATANAY

Kemal Batanay 1893 yılında İstanbul'un Fatih semtinin Hırka-i Şerîf mahallesinde doğdu. Babası Mehmet Ziyaeddin Efendi, annesi Ayşe Hanım'dır.

İlk tahsiline aynı semtteki Sinan Ağa mektebi'nde başlayıp Zeyrek'te Saliha Sultan Mektebi'nde bitirdi. Orta tahsilini Fatih Rüşdiyesi ile Vefa İdadisi'nde yaptı.²⁸ Ondört yaşında iken babasından Kur'an hıfzına çalışarak hafız oldu. Bir süre cami derslerine devam etti. Dârülfünûn İlahiyat şubesi imtihanını kazandı. Askere alındığından ve daha sonra İlahiyat Şubesi lağvedildiğinden yüksek öğrenimini tamamlayamadı.²⁹

I. Dünya savaşıdan sonra 1920'de girdiği Şirket-i Hayriye tâdât kalemi'nde altı yıl çalıştıktan sonra İstanbul Ticaret Odası'na geçti. II. Dünya Savaşı sonrasında Kilyos'taki Karadeniz Boğazı Muhafızlığı'nda on dokuz ay yedek subay olarak görev yaptı. 1958'de İstanbul Ticaret Odasındaki görevinden emekliye ayrıldı. 1976'da açılan İstanbul Türk Musikisi Devlet Konservatuarı'na repertuar hocası

²⁶ Yazıcı, age.

²⁷ Mehmet Zeki Kuşoğlu, *Osmanlı Kartvizitleri*, Zafer Yayınları, İst., 1996 s.20

²⁸ Muhittin Serin, *Hat Sanatı ve Meşhur Hattatlar*, Kubbealtı Neşriyat, İst. 1999 s.271

²⁹ İbnülemin, age. s.577

olarak tayin edildi. Ölümüne kadar bu görevini sürdürdü. 1971-1980 yılları arasında Kubbemiz Musiki Enstitüsü'nde Münir Nurettin Selçuk'la birlikte dersler verdi. 22 Haziran 1981 tarihinde vefat etti ve Feriköy Mezarlığına defnedildi.

Talik hattatı olarak bilinen Kemal Batanay'ın bu yazıdaki ilk hocası Hasan Hüsnü Efendi'dir. Onun vefatından sonra Sultan Selim Camii müzesini hattat Mehmet Hulusi Efendi'den (1869-1940) ders görerek 1918'de talik icazetnamesini aldı. Sülüs-nesih ve rik'a yazılarını da Erkan-ı Harbiye Matbaası baş hattatı Sofu Mehmet Efendi'den öğrendi. Bugün çeşitli müzelerde ve özel koleksiyonlarda talik kıtaları, celi talik âyet, hadis ve beyit levhaları bulunmaktadır. Hamamizade İhsan Bey'in Ömer Hayyam Rübaileri (İst. 1966) ve Yahya Kemal Beyatlı'nın Hayyam Rübailerini Türkçe söyleyiş (İst. 1963) adlı eserlerinde tercüme edilen kıtaların Farsça metinleri talik hattı ile Kemal Batanay tarafından yazılmıştır.

Kemal Batanay musikiye de meraklı idi, ilk musiki bilgilerini küçük yaşlarında babasından öğrendi. Daha sonra Küçük Piyale Camii İmamı Şeyh Cemal Efendi'den meşketti. I. Dünya Savaşından sonra Galata Mevlevihanesi neyzenbaşısı Yenikapı Mevlevihanesi'nde ayinhanlık ve Cuma imamlığı yaptı. Mûsikide klasik Türk müziği tavrını benimsedi, bu yönde eserler verdi. Başta Süleyman Çelebi'nin Mevlidi'nin bestesi olmak üzere onbir dini, kırk üç din dışı bestesi bulunmakta, bunlardan bugün elimizde bulunan tek mevlid bestesi olması bakımından önemlidir.³⁰

3. MEHMED NECMEDDİN OKYAY

Üsküdar'da Yeni Camii baş imamı ve Üsküdar Mahkemesi Şeriyyesi baş katibi Mehmet Nebih Efendi'nin oğludur. 1885'de Üsküdar'da Darbalo Mahallesinde doğdu.

Üsküdar'da Atik Vâlîde Camii imamı Kasapzade Mehmet Efendi'den Kur'an hıfzına başladı. O'nun vefatı üzerine Ravza-i Terakki öğretmenlerinden Hafız Şükrü Efendi'den hıfzını tamamladı. Üsküdar'da Kaptanpaşa Camii imamı Hafız Nazif Efendi'den aşere ve takrib öğrendi.

³⁰ Serin, age.

Üsküdar İdadi Mektebi'ne bir yıl devam etti. Hattat Bakkal Arif Efendi'den meşk almak üzere haftada bir gün izin verilmesi hakkında isteği kabul edilmediğinden okulu terk etti.

Üsküdar'da Atik Valide Camii'nde Tedkikatı Şeriyeye meclisi mümeyyizi ve Çinili Camii imamı Nuri Efendi'den ders mübaşeretinde ilmiye icazeti aldı.

Sami Efendi (1838-1912)'den meşk ederek 1905'de talikden ve Bakkal Arif Efendi (1830-1909) den de 1906'da sülüs- nesih den icazet aldı.

Babasının vefatı üzerine Üsküdar Valide Camii ikinci imamlığına tayin edildi.³¹

Necmettin Efendi yazı ile meşgul olurken bir taraftan da Okçubaşı Seyfettin Bey'den kemankeşlik öğrendi. Keman ve ok yapımını da öğrenmiştir. Bundan başka Üsküdar'daki Özbekler dergahının Şeyhi Edhem Efendi'den ebru imalini öğrendi. Daha önce denenmemiş karanfil, sünbül, lale, hercail, menekşe, fulya ve gelincik çiçeklerini ebruya uyguladı, yazılı ebru çeşidini buldu.

Mücellit Baha Efendi'den Türk Ciltciliğini, Abdül Fettahzâde Hoca Vehbi Efendi'den mürekkep yapmayı öğrendi. Evinin bahçesinde çeşit çeşit güller yetiştirdi. Çok yönlü bir imam olduğundan kendisine “Hezarfen” adını verenler de olmuştur.

Necmettin Efendi sülüs yazısı üzerinde fazla durmadı. Bunda talik hocası Sami Efendi'nin rolü vardır. Kendisinin naklettiğine göre hocasının “Sülüs yazan çoktur, sen talik yazı öğren” demesi üzerine o da bütün gücüyle talik yazıya yoğunlaştı. Bu nedenle sülüs-nesih yazı çeşitlerinde fazla eser vermemiştir.

Asıl gücü talik yazıdadır. İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Süsleme Bölümü'nde yıllarca yazı ve cild hocalığı yaptı. Emekliliğinden sonra da hocalığını evinde devam ettirdi.

Necmettin Efendi aynı zamanda hat konusunda eşsiz bir eksperdi. Yazının mahiyeti, usupları ve özelliklerini çok iyi bildiğinden imzasız yazıların kimin tarafından yazıldığını bilirdi. Yetiştirdiği en meşhur öğrencileri Ali Alparslan ve M. Uğur Derman'dır.³²

Necmettin Okyay 93 yaşında iken 5 Ocak 1976 da vefat etti. Karacaahmet mezarlığında toprağa verildi.

³¹ İbnülemin, age. s.602

³² Ali Alparslan, Osmanlı Hat Sanatı Tarihi, Yapı Kredi Yayınları, İst., 1999 s.182-185

Müzelerde ve özel koleksiyonlarda eserleri olan Necmettin Okyay'ın Güzel Sanatlar Akademisi'nde 140 parça levhası vardır.³³

4. MUSTAFA HALİM ÖZYAZICI

Mustafa Halim Özyazıcı nalıncı Hacı Cemal Efendi'nin oğludur. 1898 yılında İstanbul'da doğdu.

İsa kapısı ibtidai mektebinde bir süre okudu. Sonra Haseki'de Gülşen-i Mearif Rüşdiye Mektebi'ne devam ederek "aliyyüla'lâ"³⁴ derecede şehadetname aldı.

Önce Sanayi Nefise Mektebi'nde hak ve resim bölümüne bir yıl sonra açılan "Medresetülhattatin"e kaydoldu.

Henüz rüşdü-i mektebinde iken yazıya olan becerisini ve yeteneğini, okulda yazı hocası olan Hamit Aytaç takdir etti, özel olarak Cuma günleri hüsn-i hat dersleri verdi. Divan-ı Hümayun mühimme kalemi müdürü Ferid Bey'den istifade etti. Medresetülhattatin'den 1918'de diploma aldı.

Medreseye devamından önce ve sonra Hasan Rıza Efendi (1851-1916) ve Kâmil Efendi (1861-1941) lerden sülüs-nesih ve Hulûsi Efendi (1869-1940) den talik meşk etti.³⁵ Mezuniyetinden sonra Divan-ı Hümayun Kalemi'nde çalışmaya başladı. 1924'de Bab-ı Ali Caddesi'nde bir yazı dükkanı açtı. Aynı zamanda Devlet Matbaası'nda görev aldı.

1928'de Latin harflerinin kabulü üzerine, Silivrikapısı dışında aldığı arazide bağcılıkla uğraşmakla birlikte hattı terk etmedi. 1946'da Güzel Sanatlar Akademisi'ne eski hat hocası olarak tayin edildi.³⁶ Bu görevine 1963 yılı Ocak ayına kadar devam etti. Bu tarihte emekliye ayrıldı. 30 Eylül 1964 günü bağına giderken geçirdiği bir trafik kazası sonucu vefat etti. Kozlu Kabristanına defnedildi.³⁷

M. Halim Özyazıcı hat sanatında seriyyü'l-kalem olarak nitelendirilen bir hattattı. Yazının herçeşidini süratle, kolayca ve genellikle müsveddeye lüzum görmeden yazardı. Yazının kompozisyonu kafasındaydı. İstifde karışıklık yapmadan yazmak ona mahsusdu. İbrahim Aydın Yüksel, Bekir Pekten sülüs-nesih yazı

³³ Rado, age. s.265

³⁴ Pekiyi, not sisteminde en iyi derece.

³⁵ İbnülemin, age. s.105

³⁶ Uğur Derman, Türk Hat Sanatının Şaheserleri, Kültür Bakanlığı Yayınları, İst. 1982 s.61

³⁷ Kuşoğlu, age., s.48

çeşitlerinde, Ali Alparslan rık'a, divanı ve celi divanı yazı çeşitlerinde Mustafa Halim Özyazıcı'nın öğrencisiydi.³⁸

Kendisinin çeşitli ellerde cüz, kıt'a, levha gibi sayısız eserleri mevcuttur. Mimari eserlerdeki yazıları ise birçok hattata nasib olmayacak sayıda ve zenginliktedir. Bu eserlerinin başlıcaları şunlardır:

Beyoğlu'da, Ağa Camii kuşak yazısı (24 m), Ankara'da Maltepe Camii, kuşak (41m) yazılar. Rize Camii'nde kuşak, kubbe vesair yazılar. İzmir'de Alsancak Hocazâde Ahmet Bey Camii, kuşak, kubbe ve sair yazılar. Şehreminin'de, Fatih Camiinin kuşak vesair yazıları. (Bu cami 1957 de istimlak edilmiştir). Denizli Camii, kuşak (34 m.), kapı üstü ve aşere-i mübeşşere. Şişli Camii kubbesi. İstanbul'da Sultan Selim Camii kubbesi. Azapkapısı Camii kubbe ve levhaları. Sultanahmet'de, Sokullu Mehmet Paşa Camii, kubbe, yarım kubbe, kuşak vesair yazıları. Fatih'de Balî Paşa Camii kubbesi. Mercan'da Örucüler Camii mihrabiye ve kapı üstü (Kadiaskere takliden yazı.) Kuzuluk Camii kapı üstü. Mahmud Paşa Camiinde Besmele ve Bilal-i Habeşi ismi Süleymaniye Camii Şadırvan kapılarında tahta oyması yazılar. Süleymaniye'de askeri matbaa karşısında bir çeşmede "su" âyeti (Mustafa Rakım'ı takliden). Ankara'da Hacı Bayram-ı Veli Camii kapı üstü. Edirne'de Selimiye Camii kapı üstü. Sultanahmet Camii kapı kubbesi. Muhtelif camilerde ism-i Celâl, ism-i Nebî Ciharyar isimleri. (Bilecik, Menemen., Havza, Bandırma Hacı Ali Efendi camileri v.s). Bazı camilerin kapı perdeleri üzerine yazılar (Beyazid v.s.). Pek çok mezartaşı.³⁹

³⁸ Alpaslan, age., s.100

³⁹ Kuşoğlu, age., s.53

II.BÖLÜM

BİRİNCİ KUŞAK YAŞAYAN TÜRK HATTATLARI

Çalışmamızda “Birinci Kuşak Yaşayan” ifadesiyle kastedilmeye çalışılan mana şudur.

Osmanlı Devleti’nin hüküm sürdüğü sıralarda doğup büyümüş, hat eğitimini o zamanlarda tamamlamış hattatlardan icazet almış, yani geleneksel programa göre eğitim görmüş ve mezun olmuş sanatçılar kastedilmektedir.

Bu gruba şu isimler girmektedir: Fuad Başar, Hasan Çelebi, Hüseyin Gündüz, Hüseyin Kutlu, Hüseyin Öksüz, İbrahim Aydın Yüksel, Muhittin Serin, Mustafa Uğur Derman, Savaş Çevik ve Turan Sevgili.

Bu bölümde her bir hattat hakkında sırasıyla hayatı, hat sanatıyla olan ilgisi, eserleri, talebeleri ve eserlerinden örnekler başlıkları adı altında bilgilendirme yapılmıştır.

A. FUAD BAŞAR

1- HAYATI

1953 yılında Erzurum'un Arasbucağı nahiyesinde dünyaya geldi. Babasının görevi gereği çocukluğu Erzurum çeşitli kasabalarında ve Erzurum’un merkezinde geçti. İlkokul, ortaokul ve Lise öğrenimini Erzurum’da yaptı. Erzurum Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi’ne kayıt oldu. Üniversite öğrenimini son sınıfta hastane stajı sırasında bırakmasının sebebini kendisi; sanatsal çalışmalarıyla mesleki çalışmalarını bir arada yürütemeyeceğini düşünmesi olarak açıklıyor.

1976 yılında hat sanatına ilgi duyarak çalışmalarına başladıktan sonra o dönemlerin en büyük hat sanatçısı olan Hattat Hamid Aytaç’tan 1980 yılında sülüs-nesih yazı çeşitlerinden yazı diploması (icazet) aldı (Belge 1). Merhum Süheyl Ünver’in Cerrahpaşa Tıp Tarihi Enstitüsünde’ki derslerine iştirak etti.Özellikle hat sanatında Süheyl Ünver’in desteklerini gördü.

1977 yılında ebru sanatına ilgi duyan sanatçı,1978 yıllarında Üsküdar’lı aktar ve ebrunun en büyük ustası Mustafa Düzgünman’la mektuplaşmaya başladı.

1980'den itibaren de kendisiyle fiilen görüşmeye başlayarak derslerine ve aktar dükkanına devam etti.1989 yılında da ebru icazetini aldı (Belge 2). İcazet aldığı tarihlerden itibaren her iki sanatta da profesyonelliğini sürdürmektedir.

Güzel Sanat Eseri Sahipleri Meslek Birliği (GESAM) üyesi olan sanatçı, ulusal ve uluslararası birçok hat ve ebru sanatçısı yetiştirdi. Dünyanın bazı büyük müzelerinde ve özel koleksiyonlarda eserleri vardır. Dış ülkelerde çok sayıda sanat faaliyetlerine katılmış, karma veya kişisel 300'den fazla sergiye iştirak etmiştir.

Her iki sanat dalında da kitap, makale, TV-radyo yayınları, sergi ve konferansları faaliyetlerini sürdüren sanatçı, geleceğin ustalarını yetiştirmeye devam etmektedir.

Halen çalışmalarını İstanbul Küçük Ayasofya'daki atölyesinde sürdüren sanatçı evli ve üç çocuk babasıdır.

2- HAT SANATI İLE OLAN İLGİSİ

Fuad Başar 1973 yılında Osmanlı Türkçesini merak ederek öğrendi. Osmanlıca'yı öğrendiği kitap, Faruk Kadri Timurtaş'ın Osmanlı Türkçesine Giriş isimli eseri idi. Kitap okumaya araştırmaya meraklı olan Fuad Başar 1976 yılında öğrenim gördüğü Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi kütüphanesinde Mahmud Bedreddin Yazır'ın "Medeniyet Aleminde Yazı ve İslam Medeniyetinde Kalem Güzeli" adlı eserini görür. Bu kitaptan alarak yazılarını inceler. "Bu yazılardan ben de yazacağım" der, fakat o zamana kadar ne bir hattat tanıyordur n e de hat hakkında teferruatlı bilgisi vardır. Kendi kendine yazarak hat çalışmasına başlar. Yazdığı yazıları çok beğenir, bu durumu şöyle ifade eder: "Yazıyorum ama, bana maşallah Hafız Osman, Şeyh Hamdullah yanımda çırac bile sayılmaz. Acemi cesareti bu."

Aradan birbuçuk yıl geçtikten sonra Hüseyin Kutlu Erzurum'a gelir, O'nunla tanışır. Yazı yazarken seyrederek, hüsn-i hattın kendi bildiği gibi değil, Kutlu'nun yazdığı gibi olduğuna karar verir. 1978 yılında bir vesile ile Hamid Aytaç'a mektupla ulaşan Fuad Başar derslerini de mektupla göndermeye başlar. Fakat daha sonra hat eğitiminin bu şekilde yürümeyeceğine karar veren Başar, tıp eğitimini son sınıfta bırakarak İstanbul'a gider.

1982 yılında Hamid Aytaç'tan sülüs – nesih yazı çeşitlerinde hat icazeti alan Fuad Başar, 1990 yılından sonra kendini hat ve ebru sanatlarında öğrenci yetiştirmeye adanmışlığını ifade etmektedir.

3- ESERLERİ

a- Mabet Yazıları

- i- Malatya İstasyon Camii Yazıları
- ii- Erzurum İspir Camii Yazıları
- iii- Merter'de bir işhanı mescidi yazıları
- iv- Sultanahmet Camii büyük boyutta hilye-i şerif levhası
- v- Laleli Camii avlusunda çeşme kitabesi yazısı

b- M. Fuat Başar'ın "Hattat Ömer Vasfi Efendi, Hırka-i Şerif Camii Hatibi" isimli makalesi İslami Kültür, Sanat ve Edebiyat dergisinin 3. sayısında yayımlanmıştır.

4- TALEBELERİ

M. Fuad Başar icazet aldıktan sonra ders vermeye başlamış, yetiştirdiği öğrencileri de kendisi gibi hat sanatında şöhret bulmuşlardır. M. Fuad Başar'ın icazet verdiği öğrencileri şunlardır;

Abdülkadir Yılmaz, Ali Yılmaz, Yusuf Bilen, Mehmet Özçay, Osman Özçay, Adem Sakal, Gürkan Pehlivan, Levent Karaduman ve Zehra Sabriye Dinçer.

5- UĞRAŞTIĞI DİĞER ALANLAR

M. Fuad Başar aynı zamanda kitap sanatlarından biri olan ebru sanatının ülkemizdeki en önemli temsilcilerinden biridir. Tıp Fakültesi öğrencisiyken hat kitaplarında gördüğü ebru örnekleriyle, bu sanata olan merakı artmış, Mustafa Düzgünman'la mektuplaşmış nihayet 1980'den itibaren hocasından ebru dersi almaya başlamıştır. 1989'da hocası Mustafa Düzgünman'dan ebru icazeti almıştır.

Ebru çalışmalarında geleneksel olarak çalışan Başar, bu sanatta da haklı bir şöhrete sahip olmuştur. Ebru sanatının kendinden sonraki nesillere öğretilmesi için büyük bir çaba gösteren M. Fuad Başar sayısız öğrenciye sertifika vermiştir.

Ebru Sanatını başka ülkelerde tanıtmak amacıyla Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca görevlendirilerek birçok ülkede sergilere katılmış, uygulamalı olarak göstermiştir.

6- KRİTİK

Fuad Başar, tıp öğrenimi sırasında ilgi duymaya başladığı hüsn-i hat ve ebru sanatlarında değerli hocalarla tanışmış, daha sonra sanat sevgisi ağır bastığından tıp öğrenimini son sınıfta, hastane stajı sırasında yarım bırakmıştır. Her ne kadar öğrenimini yarım bırakmasında başka sebepler olsa da, hüsn-i hat ve ebru sanatlarına olan ilgisi de en önemli etkenlerden birisi olmuştur.

Sülüs-nesih hat icazetini 1982 (h.1400) yılında alan (bkz. Belge 1) Fuad Başar bu tarihten sonra sanatında önemli gelişmeler sağlamıştır. Ebru ve hat sanatı ile profesyonel olarak ilgilenmiş, sanatı aynı zamanda hayatı olmuştur.

Fuad Başar'ın icazetini almış olan Mehmet Özçay, Osman Özçay, Adem Sakal gibi isimler bugün hat sanatının önemli temsilcilerinden olmuşlardır.

Fuad Başar yazılarında sade, gösteriştten uzak bir üsluba sahiptir. Genelde tashihsiz yazar, ya da çok az tashih yapar. Fakat yazıları birçok tashihli yazıdan çok daha güzeldir. Yazıları imzasız olsa dahi rahatlıkla kendisine ait olduğu bilinebilir, hocası Hamid Aytac'ın üslubuna yakın bir üslubu vardır.

Resim 16'da görülen h. 1424 tarihli "Edep ya hu" levhası kalem hareketi ve tavrıyla kendinden emin, harfleri ölçülü, harfler birbiriyle uyumlu, hareke ve tezyinat işaretleri bakımından itinalı bir yazıdır.

Resim 17'de görülen sülüs kalemle yazılmış "Bir kadem bas da irfana gel yahu" levhası, satır düzenine uyularak yazılmış, harfleri kürsüsünde güzel bir yazıdır.

Resim 18'de görülen celi sülüs "Yâ Vedûd" levhasında "Ya"nın elif'i aşağıdan yukarıya diğer harfleri keserek ulaşmış, iki tarafında bulunan dal ve vav harfleri için bir terazi görevi görmüştür. Yine oldukça dengeli ve net bir yazıdır.

Resim 19'da görülen "lale ebrusu Fuad Başar'ın ebru sanatında ulaştığı seviyeyi göstermesi bakımından önemlidir. Çiçekli ebrular battal ebrulu bir zemin üstüne yapılır. Bir ebrunun üstüne ikinci bir ebru gibi yapılan çiçekli ebrunun kenarına Fuad Başar hatip ebrusu da eklemiştir. Uygulaması zor olan bu işlem rahatlıkla uygulanmıştır. Simetri, renk uyumu ve tabii akış bozulmamıştır.

Resim 20’de görülen Fuad Başar’ın hat imzası daha önce bahsedilen sadelik belirginlik ve uyumluluk özelliklerinin bir yansımasıdır.

B. HASAN ÇELEBİ

1- HAYATI

Hasan Çelebi 1937 yılında Erzurum'un Oltu İlçesi'nin İnci Köyünde dünyaya geldi. Babası Tahsin Efendi, Annesi Sakine Hanım'dır.

Köyünde İlkokul olmadığı için kendi gayretleriyle okuma yazmayı öğrenir. 1946'nın Ocak ayında ilk defa köyde hafızlık cemiyet düzenlenir. Altı çocuk Kur'an-ı Kerim ezberlemiş onlara köyde büyük bir kutlama yapılmıştır. Okula gidemeyen Hasan Çelebi, bu merasimden çok etkilenir ve dayısından Kur'an-ı Kerim öğrenmeye ve hafızlığa başlar.

Çelebi, Kur'an ilimlerini tahsil maksadıyla 1954 yılında İstanbul'a gelir. Bir hemşehrisi aracılığıyla Üçbaş Medresesine yerleştirilir. Çelebi, burada altı ay boyunca Arapça ve din derslerine devam eder. Oradan da Üsküdar Çinili Medresesi'ne nakl olur. 15 Mayıs 1956 yılından itibaren de Mihrimah Sultan Camii'inde müezzin olarak görev yapmaya başlar. 1957-58 yıllarında askerlik görevini yapar. Askerlik dönüşü bir süre Mehmet Nasuhi Camii'nde imamlık yapar. 27 Mayıs 1960 ihtilali ile birlikte üç yıl İstanbul'dan ayrı kalır. Bu süre zarfında Artvin'in Yusufeli İlçesinde müezzin olarak bulunur. Müezzinlik yaptığı sırada müftü Hafız Bekir Efendi'yle tanışır. Bu karşılaşma Çelebi'nin yeniden İstanbul'a dönmesini sağlayacaktır. Hasan Çelebi Bekir Efendi aracılığıyla, 15 Ağustos 1963 yılında Üsküdar Sultan Tepesi Mehmet Said Efendi Camii'ne İmam tayin edilir. 1964 Şeyh Camii'ne, 1974 yılında da Üsküdar Fıstık Ağacı Selami Ali Camii'ne nakil olur. İmamlık görevi süresince yurt dışından da zaman zaman hat ile ilgili iş teklifleri alır. Ancak resmi görevli olduğundan bu işler için izin alması mümkün olmaz. Çelebi, kendine daha rahat bir çalışma ortamı sağlamak amacıyla 1987 yılında emekliye ayrılır. Halen İstanbul'da hat çalışmalarına ve talebe yetiştirmeye devam etmektedir.

2- HAT SANATI İLE OLAN İLGİSİ

Hasan Çelebi'nin Hat Sanatı'na olan merakı, köydeki camiinin yazılarına ilgi duyarak onları taklid etmesiyle başlar. Yusufeli'nde Müezzin olarak görev yaptığı camii'ye levhalar yazar. İstanbul'a tekrar döndükten sonra görev yaptığı Sultan

Tepe’de taş ustası Yusuf Efendi ile tanışır. Bu tanışma Hasan Çelebi’nin hayatında yeni bir sayfa açacaktır.

Hasan Çelebi, Yusuf Efendi vasıtasıyla Hattat Hamid Aytaç’la (1891-1982) görüşür ve Hamid Bey’e kendisine hat dersi verip vermeyeceğini sorar. Hamid Bey’de cevaben “Görüyorsun çok meşgulüm, ama benim talebem Halim var ona git, o öğretir der”.

Hasan Çelebi bu tavsiye üzerine Topkapı dışında Çırpıcı Çayırı’nda oturan Hatat Halim Özyazıcı’dan (1898-1964) meşk’e başlar. Bu O’nun hat sanatı ile olan serüvenin başlangıcıdır. İlk dersini bitirdiğinde Halim Bey meşkini görünce orada bulunan arkadaşına hayretle, keşideli fe’yi göstererek “Daha ilk derste şuna bak! Bunda ümit var” demiştir. Zamanın şartlarına göre epeyce masraflı olan bu gidiş gelişler maalesef çok uzun sürmez. Dört ay sonra Halim Bey bir trafik kazasında hayatını kaybeder.

Dört aylık bir dersin sonunda hocasını kaybeden Hasan Çelebi ne yapacağını bilmez bir halde ortada kalmıştır. Tekrar Hamid Bey’e gitmeye cesareti yoktur, çünkü ilk teklifinde reddedilmiştir. Bu esnada eski Diyanet İşleri Başkanı Ömer Nasuhi Bilmen’in oğlu Avni Bilmen’le karşılaşır. Üzüntüsünü ona anlatır. Avni Bilmen Hamid Bey’e gitmesi konusunda onu cesaretlendirir. Hamid Bey’e gidip kendisinin selamını götürmesini ve isteğini yinelemesini söyler. Hasan Çelebi o şevkle bir daha Hamid Bey’in huzuruna çıkar ve bu defa derse kabul edilir. 14 Ekim 1964 ‘te başlayan bu birliktelik Hamid Bey’in vefatına kadar onsekiz yıl devam eder.

Hamid Bey’le meşk hiç kolay değildir. Çünkü Hamid Bey konuşmayı pek sevmeyen bir insandır. Öyle ki talebenin hatasını söylemez, dersi geçip geçmediğini dahi bildirmez. Dolayısıyla Hasan Çelebi iki yıl sürekli Rabbiyessir duasını yazar durur. Hocadan bir türlü ikinci dersi alamayan Çelebi kabiliyeti ve yeteneği olmadığını düşünerek dersi bırakmaya karar verir. Bu düşüncesini açıkladığında Hamid Bey şaşırır ve sebebini sorar. O da “Kabiliyetim olmadığına kaanat getirdim. İki seneden beri ‘Rabbiyessir’ yazıyorum, geçmeye muvaffak olamadım.”der. Halbuki Hamid Bey durumun farkında değildir. Aytaç Hoca, Hasan Çelebi’ye yeni bir ders verir. Bundan sonra da Hasan Çelebi yazdığı derste dörtten az hatası varsa, kendisi bir sonraki derse başlar.

Aradan yıllar geçer, hat sanatına vakıf olanlar, Çelebi'nin yazısının ne kadar geliştiğini görüp “Daha sana icazet vermiyor mu?” diye sormaya başlarlar. Bunlar Necmettin Okyay (1883 – 1976) ve Talik – Rik’a Hocası Kemal Batanay’dır(1893-1981). Çelebi Hocasına olan saygısından ve edebinden icazet konusunu hiç gündeme getirmemiştir. Hamid Bey ve Hasan Çelebi belli aralıklarla Necmettin Hoca’ya mutad ziyarette bulunmaktadır. Bu ziyaretlerin birinde Necmettin Okyay, Hamid Bey’e Çelebi'nin icazet alma vaktinin geldiğini söyler. O da Çelebi’ye icazet için bir yazı hazırlamasını tenbih eder, yıl 1970’dir. Hasan Çelebi yazdığı Hilye-i Şerifi hocasına götürür. Hamid Bey bir defa yazıyı tashis eder. Çelebi, Hilye-i Şerifi ikinci kez yazar ve altı yıllık bir çalışmanın sonucunda Hamid Bey’den icazet alır (Belge 3). Fakat bu sefer farklı bir şey olur. Çünkü geleneğinde Arapça olarak yazılan icazet metnini Hamid Bey Türkçe olarak yazmıştır.

Hasan Çelebi'nin ikinci bir icazeti daha vardır. Çelebi, Hamid Aytac’tan sülüs-nesih meşk ettiği sırada; 1966 senesinde Kemal Batanay’la tanışmış ve O’ndan da ta’lik ve rik’a dersleri almaya başlamıştır. Aynı zamanda hafız, tanburi ve bestekar da olan Kemal Batanay, Galata Mevlevihanesi’nde yedi yıl cuma imamlığı ve na’athanlık yapmıştır. Hasan Çelebi, 1975 yılında ta’lik yazının üstadlarından Veliyyüddin Efendi’nin bir ta’lik kıtasını takliden yazıp Kemal Batanay’dan talik icazetini alır (Belge 4).

3- ESERLERİ

a- Mabed Yazıları

Hasan Çelebi 60’lı yılların sonunda Fatih Karagümrük’teki Atik Ali Paşa Camii’nin yazılarının restorasyonunu yapar. 1974 yılında Sultan Ahmet Camii’nin tamiratında Yan Kubbe yazılarıyla, köşe pandaftiflerdeki Esmâ-ül Hüsna’ları tasnif eder. 1982 yılında Suudi Arabistan Hükümeti tarafından Ravza-i Mutahhara’daki bütün yazıların ıslahı için davet edilir. Fakat devlet memuru olduğundan yurt dışı iznini ancak bir yıl sonra alabilir. Oraya gidişinde geç kalınca bu tamirat gerçekleşmez. 1987 yılında tekrar Suudi Arabistan’a gider. Suud Hükümeti tarafından yeniden inşa ettirilen Kuba ve Kibleteyn Mescid’lerinin kubbe, kuşak ve diğer yazılarını bir yıllık çalışma sonunda tamamlar.

Ayrıca yazılarını yazdığı camiilerin başlıcalarını şöyle sıralamak mümkündür.

- i- TBMM Mescidi yazıları
- ii- Eskişehir Reşadiye Camii yazıları
- iii- Van Merkez Camii yazıları
- iv- Kayseri İki Kapılı Camii, Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Camii, Yeni Camii Kubbe yazıları
- v- Rize Sahil Yolu Camii Mermer üzeri yazıları
- vi- Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Camii yazıları
- vii- Siirt Molla Kazım Türbesi Taş üzeri yazıları
- viii- İstanbul Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Camii yazıları
- ix- Üsküdar Selami Ali Camii yazıları
- x- Ümraniye Son Durak Camii yazıları
- xi- Çağlayan Camii yazıları
- xii- Hürriyet Tepesi Cengiz Topel Camii yazıları
- xiii- Fenerbahçe Camii yazıları
- xiv- Yeniden İnşaa ettirilen Maltebe Camii yazıları
- xv- Üsküdar Mehmet Zaid Kuttu Camii yazıları
- xvi- Büyük Çekmece Güzelce Camii Çini üzeri yazıları
- xvii- Merter Yunus Emre Camii yazıları
- xviii- Beykoz Ortaçeşme Camii yazıları
- xix- Çamlıca Çilehane Camii yazıları
- xx- Çengelköy Yıldırım Beyazıt Camii yazıları
- xxi- Kuveyt'te İslam Tıp Merkezi Camii'nin iç ve dış yazıları
- xxii- Medine'i Münevvere'de Ravza'i Mutahhara'nın genişletilen yerlerindeki yazılar, Kuba Mescidinin Kubbe kuşakları ve Mihrab cephesi yazıları, Kibleteyn Mescidinin yazıları, Mescid-i Cuma'nın kubbe kuşağı yazısı, Mescid-i Ebu Bekir, Mescid-i Ömer, Mescid-i Ali ve Mescid-i Buhari'de çeşitli yazılar
- xxiii- Cidde'de Harisi ve Salih Kamil Camilerinin yazıları
- xxiv- Kazakistan Almatı'da Merkez Cuma Camii'nin seramikle işlenen yazıları
- xxv- Almanya Fordsaym'da Fatih Camii yazıları
- xxvi- Belçika Geng'de Yunus Emre Camii yazıları

xxvii- Güney Afrika'da Johannesburg Cuma Camii yazıları

xxviii- Bosna Mostar'da yeniden yapılan Nesih Ağa Camiinin yazıları

1- Mezar Taşları

- i- Osmanlı Hanedanından Ziyaüddin Efendi'nin kızı Mihrimah Sultan'ın Eyüp'teki kabir taşı yazısı.
- ii- Hocası Hamid Aytaç'ın mezar taşı yazısı
- iii- Hafize Özal'ın mezar taşı yazısı
- iv- Vehbi Koç'un mezar taşı yazısı

4- SERGİLERİ

1. 1980 yılında İstanbul İslam Tarih Kültür ve Araştırma Merkezi (IRCICA) sergisi
2. 1984 Malezya'da açtığı sergi
3. Ürdün sergisi
4. 1989 Bağdat hat festivali sergisi
5. 1992 Kualalumpur sergisi
6. 1994 IRCICA Hat sanatında 30. yıl sergisi
7. 1998 Kuveyt Hat Festivali sergisi
8. 2002 Tarih ve tabiat vakfı feshane karma sergi

5- TALEBELERİ

İcazetini aldıktan sonra 1975 yılında görevli olduğu Üsküdar Selami Ali Camii'inde hat meraklılarına ders vermeye başlamıştır. Cumartesi günleri öğrencilerinin derslerini burada tashih ederdi. İlk talebeleri Davut Bektaş, Muhlis Uslu ve Berat Gülen'dir.

İcazet alan ilk talebesi 1981 yılında Muhlis Uslu'dur. Daha sonra sırası ile 1984'te Berat Gülen, 1989'da Ayten Tiryaki, 1994'te Davut Bektaş ve Efdalüddin Kılıç, 1996'da Tevfik Kalp ve Mümtaz Seçkindurdu, 1999 yılında İlhan Özkeçeci, Günay Çilingiroğlu, Abdullah Gün ve Ahmet Kutluhan, 2000'de Ferhat Kurlu, Hilal Kazan ve Bilal Sezer'e icazet vermiştir.

Hasan Çelebi'nin derslerini genellikle mektupla sürdüren yurtdışında da talebeleri vardır. Zaman zaman bu talebeler Türkiye'ye gelir, hocasının elini görür ve bazı incelikleri kavrarlar. Bu talebeler Amerika'dan Japonya'ya kadar uzanmaktadır. İcazet verdiği yabancı talebeleri şunlardır:

Amerika Birleşik Devletleri'nden Muhammed Zekeriya, Fas'tan Muhammed Emzil ve Haamidi, Cezayir'den Muhammed Bahiri ve Abdülhamid, Libya'dan Mahfuz, Suriye'den Ubeyde Salihu'l Benki, Suudi Arabistan'tan Abdülaziz, Bosna Hersek'ten Kazım Hacımeyle ve Japonya'dan Fuat Kuşi Honda'dır. Ayrıca bir Burunei'li bir Kuveytli talebesine sertifika vermiştir. Halen kendi atölyesinde ve Tarih ve Tabiat Vakfı atölyesinde talebe yetiştirmeye devam etmektedir.

5. KRİTİK

Hasan Çelebi kendini geliştirebilmek için çıktığı yolda azim ve sebatla ilerlemiş, tüm olumsuzluk ve zorluklara rağmen başarılı olmuş bir isimdir. Erzurum'un Oltu İlçesinin İnci Köyünde doğup büyümüş fakat azim ve gayretiyle günümüzün belki de en önemli hattatı olmuştur.

Hasan Çelebi IRCICA'nın düzenlediği hat yarışmalarında 1990'dan bu yana Türkiye'yi temsilen jüri üyesi olarak görev yapmaktadır.

Resim 21'de görülen celi sülüs Vakıa Suresi'nin 26. ayeti düzenleme olarak mükemmel bir görünüme sahiptir. Lamelif düzenlemeleri ve lamelif'lerin diğer harflere olan bağlantısı olması gerektiği gibidir. Hareketli bir yazı olmasına rağmen genel ahenk bozulmamıştır.

Resim 22'de görülen celi sülüs ayet istifinde yazı sınırları rahat bırakılmıştır. Vekil kelimesindeki kef'in sereni yazı sınırının dışına taşırılmış, lam mürsel olarak kullanılmış, yazıya ayrı bir güzellik katmıştır.

Resim 23'de görülen celi sülüs müselsel besmele düzenlemesi Hasan Çelebi'ye aittir. Harflerini düzgün ve kürsüsünde, okunaklı bir yazıdır. İlave edilmiş bir hareket yoktur.

Resim 24'de celi sülüs düzenleme cilt kapağı şeklinde tasarlanmış, güzel bir yazıdır. Fetahna ve fethan kelimeleri yukarıdan aşağıya uygulanan aynalı yazı tekniğinde birbirlerine yakınlaştırılmış, bu hareketlilik yazıyı daha güzel bir görünüme kavuşturmuştur.

Resim 25’de görülen müsenna celi sülüs Alak Suresi birinci Âyet istifi Hasan Çelebi’nin yine çok güzel istiflerinden biridir. Yazının ortasında kullanılan ters ye kırılarak aşağıya indirilmiş, üstünde istiflenmiş küplü harfler ustalıkla yerleştirilmiştir.

Resim 26’da görülen celi sülüs satır istifte elif ve elif lâm takılarının arasında oluşan boşluklar küplü harf ve diğer harflerle doldurulmuş, bu uygulama esnasında okunuş sırasına riayet edilmiştir.

C. HÜSEYİN GÜNDÜZ

1- HAYATI

1960 yılında Kayseri’de doğdu. İlk ve orta öğrenimini İstanbul’da tamamladı. 1984 yılında Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nden mezun oldu. İlahiyat Fakültesi son sınıfta iken Mimar Sinan Üniversitesi Geleneksel Süsleme Sanatları hat bölümüne ve Topkapı Sarayı Müzesindeki tezhip ve kalem işlerine devam etti.

Hat sanatına karşı ilgisi 1975 yılında ilk talik, nesih ve rik’a hocası Muhittin Serin’in teşviki ile başladı. Aynı yıl hocası Hamit Aytaç’tan sülüs-nesih yazılarını meşk ederek 1980’de icazetnamesini aldı. Kemal Batanay’dan ta’lik meşk etti.

Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde yüksek lisans öğrenimi gördü. 1994 yılında aynı üniversitede “Hat Sanatının Estetik Öğeleri” adlı çalışmasıyla sanatta yeterlik diploması aldı. Halen aynı üniversitede öğretim üyesi görevini yürütmektedir.

2- HAT SANATI İLE OLAN İLGİSİ

Hat sanatına olan merakı 1975 yılında Muhiddin Serin’in teşvikiyle başladı, Hamid Aytaç’la tanıştı. 1980 yılında Hamid Aytaç’tan sülüs-nesih yazı çeşidinde icazet aldı.

Halen Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Geleneksel türk Sanatları Bölümü’nde ders vermeye devam etmektedir.

3- ESERLERİ

Aynı üniversitede görev yapan Faruk Taşkale ile “Hat Sanatında Hilye-i Şerife Hz. Muhammed’in özellikleri” adlı eseri kaleme almışlardır. İslam sanatları içerisinde önemli bir yer tutan Hilye-i Şerife’lerin doğuşunu, gelişimini, içeriğini ve sanat özelliklerini kapsayan eser, bol ve değişik görsel malzemelerle örneklendirilmiştir. Hafız Osman’dan eserin yazarı Hüseyin Gündüz’e kadar birçok hat üstadının yazdığı yaklaşık 200’e yakın hilye resmini içeren kitapta, Antik Dekor Dergisi’nin 2005 yılında düzenlediği Hilye-i Şerife Hat Yarışması’nda dereceye giren eserler de yer alıyor. Antik AŞ Kültür Yayınları tarafından yayımlanan eser 300 sayfadan oluşuyor.

4- SERGİLERİ

- a- Almanya Kassel Karma Sergisi-1990
- b- Rakseden Kalemler Karma Hat Sergisi – İzfaş – İzmir
- c- Bir Geleneğin Temsilcileri Sergisi – 1999
- d- İstanbul Les Portes De Lorient, Aux Galeries Lafayette, 1999 Paris
- e- Rakseden Harfler Karma Sergi – Antik Palace – 2000
- f- Beauty of the line – Concordia Gallery – 2001 Nex York

5- ALDIĞI ÖDÜLLER

- a- 1986 Kültür Bakanlığı 1. Devlet Türk Süsleme Sanatları Sergisi birincilik ödülü (bkz. Resim 28)
- b- IRCICA 1. Milletlerarası Hat Yarışması birincilik ve mansiyon ödülleri.
- c- 1988 Bağdat International Festival of Calligraphy and İslamic Decoration Hat Ödülü
- d- 1991 Kültür Bakanlığı 6. Devlet Türk Süsleme Sanatları Sergisi birincilik ödülü.

6- KRİTİK

Hüseyin Gündüz hem akademisyen hem de uygulayıcı olarak Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi’ndeki görevine devam etmektedir.

Hattat olarak genelde taklid yazı yazmayı tercih etmiştir. Bu alanda 1986’da katıldığı IRCICA 1. Milletlerarası hat yarışmasında birincilik derecesi almıştır.

Resim 27’de görülen celi sülüs Lafza-i Celal’i M. Halim Özyazıcı’nın üslubuna benzemektedir. Yazının “Allah” bölümüyle diğer unsurları itina ile uygulanmıştır.

Resim 28’de görülen sülüs-nesih hilye-i şerif levhası ile Hüseyin Gündüz 1986’da Kültür Bakanlığı 1. Devlet Türk Süsleme Sanatları Yarışması’nda birincilik ödülü kazanmıştır. Hilye-i Şerif’in klasik yazımından farklı olarak hilye göbeğinin merkezine sülüs istifli ihlas suresiyle, hilyenin etrafını dönecek şekilde satır istifli Bakara Suresi 225-257. ayetleri yerleştirmiştir. Uygulama başarıyla yapılmıştır.

Resim 29’da görülen celi sülüs “Ah minel aşk” levhası görülmektedir. “Ah” kelimesi müsenna olarak, “minel aşk” kelimesi dikey olarak yazılmış, “kaf” harfi mürsel olarak bırakılmış yazı hareketlendirilmiştir.

Resim 30’da görülen celi sülüs levhada merkezde Allah (c.c.) ile Muhammed (a.s) girift olarak yazılmış, dört köşesine gelecek şekilde dört halife isimleri sülüs yazıyla yazılmıştır. Levha Hamid Aytaç’ın yaptığı düzenlemenin başarılı bir tekrar yazımıdır.

Resim 31’de görülen tuğra formunda besmele levhasının düzenlemesi kendisi tarafından yapılmış, deri üzerine uygulanmıştır. Tuğrada padişahların mahlaslarının yazıldığı bölüme daha küçük bir tuğra daha yazılmıştır.

Resim 32’de görülen celi sülüs taklid yazıyla Hüseyin Gündüz IRCICA 1. Milletlerarası Hat Yarışması’nda birincilik ödülü almıştır. Yazı resim 1’deki Hamid Aytaç’ın orijinal yazısıyla karşılaştırılabilir.

D. HÜSEYİN KUTLU

1- HAYATI

1949 yılında Konya’da doğdu. 1966 – 1967 eğitim ve öğretim yılında Konya İmam Hatip Okulu’ndan mezun oldu. 1968 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü’ne kayıt oldu. Öğrenimini sürdürebilmek için Diyanet İşleri Başkanlığı’ndan görev talebinde bulundu. Eskişehir Milaccık Vaizliği’ne tayin edildi. Aynı yıl Hattat Hamid Aytaç’tan yazı meşkine başladı. 1972’de ulaşım zorluğu nedeniyle de Milaccık’tan Sokullu Şehit Mehmet Paşa Camii İmam–Hatipliği’ne getirildi. 1974’te İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü’nden mezun oldu⁴⁰. Askerliğini Bursa Işıklar Askeri Lisesi’nde felsefe öğretmeni olarak yaptı.

Askerlik dönüşü 1976’da Hekimoğlu Ali Paşa Camii İmam–Hatibi olarak göreve başladı. Bu camide göreve başladığı ilk günden itibaren cemaatin sevgisini kazanan Ali Paşa İmamı, “İslam Medeniyetinin Merkezi” diye tanımladığı cami modelini hayata geçirmek için bir sivil toplumcu gibi çalıştı. İlk görevlendirildiği zaman harabeye dönüşmüş bir külliye ile çevrili olan caminin maddi ve manevi olarak ihya edilmesi için çalıştı. 1990’lardan itibaren hat-tezhib sanatlarının öğretildiği bir mekana dönüşmesinde Hüseyin Kutlu rehber olarak çok etkili oldu.

1989 yılında “Alvarlı Efe Hazretleri İlim ve Sosyal Hizmetler Vakfı” nın kuruluşunda ve vakfın mütevelli heyetinde yer aldı. Vakıf İstanbul, Konya ve Erzurum olmak üzere üç ilde örgütlendi. Bu vakıf aracılığıyla Hekimoğlu Ali Paşa Camii Kütüphanesi, 2000 yılında “Uygulamalı Türk İslam Sanatları Kütüphanesi” adıyla açıldı. Kütüphanenin Türk Kitap Sanatları öğretiminde üstlendiği rolün gün geçtikçe arttığı gözlenmektedir.

2001 yılına kadar aynı yerde görevine devam etti. Aynı yıl Pendik İlçesi’nde başka bir camiye tayini çıkarıldıktan sonra İdari Mahkemeye başvurarak tekrar Hekimoğlu Ali Paşa Camii’ne geri döndü ve bu camiden emekliliğini isteyerek emekli oldu⁴¹.

⁴⁰ Gelenekten Geleceğe İcazetname Albümü, Genel Yayın Yönetmeni: Hüseyin Kutlu İstanbul - 2007
⁴¹ Ülkü Özel Akagündüz “ Bir İmam’ın Sıradışı Mücadelesi” Aksiyon, Sayı: 589

2- HAT SANATI İLE OLAN İLGİSİ

Lisede Arapça derslerinde öğretmeninin yazısından çok etkilenen Hüseyin Kutlu, bu yıllarda hat sanatına ilgi duymaya başladı.

1968 yılında Hattat Hamid Aytaç ile tanıştı ve sülüs, nesih yazı meşkine başladı. Bu arada Eczacı Hattat Uğur Derman'dan talik meşk etti. 1974 (h. 1395) yılında Hamid Aytaç'tan sülüs – nesih yazı çeşidinde icazet aldı⁴² (Belge 5).

1976 yılında Hekimoğlu Ali Paşa Camii'ne İmam-Hatip olarak atandıktan sonra hat sanatı çalışmalarına ağırlık verdi. Öğrencilerine burada ders vermeye başladı. 2001 yılında emekli olana kadar çalışmalarına burada devam eden Kutlu, halen bu camide icazet almış öğrencilerine ihtisas dersleri vermeye devam etmektedir. Kişisel çalışmalarını ise ağırlıklı olarak Çengelköy'deki evinde devam ettirmektedir.

3- ESERLERİ

a- Mabed yazıları

- i. Adana Sabancı Merkez Camii yazıları
- ii. Konya Hacı Veyiszade Camii kuşak yazıları ile taç kapı üzerindeki yazı
- iii. Selçuk Üniversitesi Kampus Camii yazıları
- iv. Aşkaabad Camii yazıları
- v. Tokyo Camii yazıları

b- Yayımlanan Eserleri

- i. Lalezar Sergisi Albümü; Yayın Yönetmeni; Hüseyin Kutlu İstanbul 2001
- ii. Gül Sergisi Albümü; Yayın Yönetmeni olarak yayımladığı eseri sergilenen eserlerin fotoğraflarını içermektedir. 2002'de İstanbul'da basılmıştır.
- iii. Amme Cüzü; Mehmet Şevki Efendi (1829-1887) nin eserinin aslına uygun olarak yapılan basımında, Hüseyin Kutlu gelenek olduğu üzere sure başlarını icaze yazı çeşidi ile yazmıştır. Uygulamalı Türk-

⁴² Ekmeleddin İhsanoğlu, "Young Turks of the Islamic Calligraphy" Arts The Islamic World, Vol 4, Number 3, Spring-Summer London 1987

İslam Sanatları Kütüphanesi 5 no'lu yayını olarak İstanbul'da basılan eserde basım yılı belirtilmemiştir.

- iv. Amme Cüzü; Hüseyin Kutlu'nun nesih yazı çeşidi ile yazdığı cüz 2003 yılında Işık Yayınları tarafından yayımlanmış İstanbul'da basılmıştır.
- v. Gelenekten Geleceğe İcazetname Albümü; Uygulamalı Türk-İslam Sanatları Kütüphanesi yayını olarak 2007'de İstanbul'da basılan eserin genel yayın yönetmeni Hüseyin Kutlu'dur, 2007 yılı Haziran ayına kadar icazet verdiği öğrencilerinin icazet fotoğraflarını ve özgeçmişlerini içermektedir.
- vi. Kaybolan Medeniyetimiz; Hüseyin Kutlu'nun yayına hazırladığı eser Damla Yayınevi tarafından yayımlanmış, 2005 yılında İstanbul'da basılmıştır. Önsözünü Hüseyin Kutlu'nun yazdığı eser iki bölümden oluşmaktadır. Hekimoğlu Ali Paşa Camii haziresindeki mezar taşlarının okunuşundan oluşan eserin birinci bölümünde 66 adet mezartaşı fotoğrafı, ikinci bölümünde ise 181 adet mezartaşı fotoğrafı bulunmaktadır.
- vii. Hacı Muhammed Lutfi (Efe Hazretleri) Hayatı, Şahsiyeti ve Eserleri; Hüseyin Kutlu'nun yazdığı eser 2006 yılında İstanbul'da basılmış Damla Yayınevi tarafından yayınlanmıştır. Sekiz bölümden oluşan eserin altıncı bölümünde Efe Hazretlerinin hüsn-i hat ile yazılmış sözleri bulunmaktadır. Hat levharı Kutlu ve talebelerinin eserlerinden oluşmaktadır.

4- SERGİLERİ

- i- Lalezar Sergisi; 2001 yılında öğrencileriyle beraber Hekimoğlu Ali Paşa Camii ana giriş tonozunda yaptığı karma sergi
- ii- Gül Sergisi; 2002 yılında Cemal Reşit Rey Sergi ve Konser Salonunda öğrencileriyle beraber yaptığı karma sergi
- iii- Hazreti Mevlana'nın 731. Vuslat Yıldönümü Sergisi; Konya İl Kültür Turizm Müdürlüğü Sergi Salonu 2006
- iv- İcazet Sergisi; Cemal Reşit Rey Sergi ve Konser Salonu, 2007

5- TALEBELERİ

1990'ların başında hat sanatına olan ilginin artması sonucu Hüseyin Kutlu Hekimoğlu Ali Paşa Camiinde verdiği dersler de oldukça verimli geçmiştir.

Hüseyin Kutlu 1993'de Erol Dönmez ve Fevzi Günüş'e, 1995'de Betül Kırcan'a, 1996'da Cavide Paya ve Feyza Kırcan'a, 2001'de Ali Rıza Özcan, Berrak Özdoğan, Emine Sağman, Beatrice Çizmecioğlu, Orhan Dağlı, Rüveyda Akkılıç, Serap Karamollaoğlu ve Zehra Çekiz'e, 2004'de Merve Altunel ve Selma Özpala'ya, 2005'de Ayşe Kıvanç ve Güvenç Olbak'a, 2006'da Melek Sayın, Fatma Serpil Çay ve Habibe Kalafat'a, 2007'de Hasan Mahmudov, İzzet Elilaş, Mahmut Şahin, Yasin Kurt ve Yıldız Zenbil'e Sülüs-nesih yazı çeşitlerinde icazet vermiştir. Hüseyin Kutlu'nun sülüs yazı çeşidinde icazet verdiği talebeleriye; 1996' da Gaye Zapsu, 2001'de Ceyhun Öydem, Sevil Tezgah ve Tahsin Kurt, 2004'de Payende Tellibeyoğlu, 2005'de Esra Köksal'dır.(5)

6- UĞRAŞTIĞI DİĞER ALANLAR

Hüseyin Kutlu yirmi beş yıl boyunca görev yaptığı Hekimoğlu Ali Paşa Camisinin aslına uygun olarak düzenlenmesi, bakımının yapılması ve insanların rahatça girip çıkabildiği bir yer olması için çok uğraşmış, sonunda başarılı olmuştur.

Hüseyin Kutlu'nun hayatında önemli bir yeri olan uğraşlarından birisi de Avlarlı Efe Hazretleri İlim ve Sosyal Hizmetler Vakfı'nın faaliyetleridir. Vakfın hizmetleri arasında yer alan başarılı ve ihtiyaçlı üniversite öğrencilerine burs vermek, ihtiyaç sahibi ailelere her ay yapılan aynî ve nakdi destek sağlamak gibi topluma yönelik faaliyetler yer almaktadır. Kutlu, vakfın yaptığı hizmetlerle yakından ilgilenmekte ve aktif olarak çalışmaktadır.

7- KRİTİK

Hüseyin Kutlu ilgilendiği tüm alanlarda başarıya ulaşmış bir insandır. İmam olarak uzun yıllar görev yaptığı Hekimoğlu Ali Paşa Camii'nin maddi ve manevi olarak ihyası için çalışmış, görevini bıraktığında büyük ölçüde hedeflediklerine ulaşmıştır. Hattat olarak mimari yapılar için ve levha olarak çok sayıda eser vermiş ve sanatını ilgililerine öğretmek için gayret sarfetmiştir.

Yazılarında klasik üslubu benimseyen Kutlu, kişisel olarak sergi açmamış, talebelerine destek olmak, onların motivasyonunu sağlamak için, onlarla beraber karma sergiler açmıştır. Talebeleriyle olan güzel ilişkileri ve onlara gösterdiği destek takdir edilmesi gereken en önemli yönlerinden biridir.

Resim 33’de Hüseyin Kutlu’nun celi yazılarda kullandığı imza görülmektedir.

Resim 34’de görülen celi sülüs Yasin Suresi 83. ayeti dikey beyzi olarak istiflenmiştir. Yoğun olarak yapılan istifte hareketler birbirini tamamlamıştır. Harekeler, mühmele harf işaretleri ve tezyinat işaretleri yazının ahengine uygun olarak yerleştirilmiştir. “Şey” kelimesinde şin harfi keşideli olarak kullanılmıştır.

Resim 35’de görülen celi sülüs “Ya Vedud” dikey olarak düzenlenmiştir.

Resim 36’da görülen nesih hadisi şerif iri kalemle yazılmıştır. Hüseyin Kutlu’nun önemli bir özelliği olan nesih yazısındaki başarısı bu yazıda da görülmektedir.

Resim 37’de görülen lale formunda celi sülüs “Ya Şafi” levhası görülmektedir. Yazı lale formuna uyarlanırken “elif” harfleri lale yaprağı olarak kullanılmıştır.

Resim 38’de görülen reyhani levha Hüseyin Kutlu’nun az kullanılan yazıları da kullandığını göstermektedir.

Resim 39’da görülen celi sülüs ayet istifinde küplü harfler esas alınarak düzenlenmiş, küpsüz harfli kelimeler yazı arasına serpiştirilmiştir.

Resim 40’da celi nesih levha görülmektedir.

E. HÜSEYİN ÖKSÜZ

1- HAYATI

Hüseyin Öksüz 1944 yılında Konya’da doğdu. Babası birçok ustalar yetiştirmiş, ziraat ve inşaat malzemeleri imal eden, Konya ve havalisinde Kaynakçı Yaşar Usta diye bilinen Veysel Efendi’dir. Annesi Şerife Hanım’dır. Veysel Efendi’nin en büyük oğlu olan Hüseyin Öksüz’ün İsmail, Hidayet ve Sami isimli üç kardeşi daha vardır.

Hüseyin Öksüz, ilkokulu bitirdikten sonra 3 yıl hafızlığa çalıştı. 1959 yılında Konya İmam-Hatip okuluna girerek beş yıl okuduktan sonra Gazi Lisesi’ne nakil oldu. 1966 yılında Konya Gazi Lisesi’nde mezun oldu ve aynı yıl İstanbul Özel Eczacılık Yüksek Okulu’na kayıt oldu. 1970 yılında bu okuldan mezun oldu (Belge 6).

Hüseyin Öksüz 1970-1980 yılları arasında Mevlana İstihallerine neyzen olarak katıldı ve Hazreti Mevlana’nın 700. Vuslat Yılı münasebetiyle “Gümüş Üstün Hizmet Madalyası” ile ödüllendirildi.

Hüseyin Öksüz eczacılık öğrenimini bitirdikten sonra 1974 yılında Konya’da, Aziziye Camii’nin karşısında Şehir Eczanesi’ni açtı. Ocak 1979’a kadar eczacılık yaptıktan sonra işini değiştirdi. Bu tarihten sonra boya ve inşaat malzemeleri satan bir şirketin yönetici kadrosunda çalıştı.

Ocak 1979, Şubat 1981 yılları arasında Konya Yüksek İslam Enstitüsü’nde hüsn-i hat dersleri verdi.

1982 yılından 1995 yılına kadar Türk Anadolu Vakfı Klasik Sanatlar Çalışma Merkezi’nde hat ve ebru dersleri verdi.

1990 yılından 2001 yılına Kültür ve Turizm Bakanlığı Konya Kültür Müdürlüğü’nün Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi’nde açmış olduğu hat ve tezhib kurslarında hat hocası olarak ders verdi. 2001 yılında üniversitede görev alması üzerine Yazma Eserler Kütüphanesi’ndeki derslerini bıraktı. 2001’den bu yana bu kütüphanedeki hat derslerini ilk talebelerinden Tahir Güçlü yürütmektedir.

Hüseyin Öksüz’e Selçuk Üniversitesi tarafından 16 Kasım 1990 tarihinde “Hat Sanatı Fahri Doktorluğu” payesi verildi ve o tarihten itibaren Selçuk Üniversitesi’nin

Hat Sanatları Fahri Doktoru oldu. 1991 yılında Selçuk Üniversitesi'nden Sanatta Yeterlik diploması aldı (Belge 7).

2001 yılında Selçuk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü'ne Yardımcı Doçent oldu ve hüsn-ü hat dersleri vermeye başladı. Halen Selçuk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'ndeki görevine devam etmektedir.

2- HAT SANATI İLE OLAN İLGİSİ

Birçok sanat ve meslekte olduğu gibi Hat Sanatı da hocasız öğrenilemez. Hüseyin Öksüz'ün hat sanatı ile tanışmasına vesile olan, O'na hat sevgisini tattıran ilk hocası Selahattin Hidayetoğlu'dur. Selahattin Hidayetoğlu aynı zamanda ilk ney hocasıdır. Hidayetoğlu meşhur hattatlarımızdan Halim Özyazıcı'nın(1898-1964) icazetli talebesi, Hüseyin Öksüz'ün rik'a hocasıdır.

Selahattin Hidayetoğlu'ndan ders almaya başladığı 1967 yılında Hattat Hamid Aytaç'la(1891-1982) da tanışan Hüseyin Öksüz bu hatırasını şöyle anlatıyor:

“Bir gün Konya'lı hemşehrimiz olan meşhur hattatlarımızdan Hüseyin Kutlu'nun evine gitmiştim. İki aydan beri Hamid Hoca'ya hat dersleri almaya gittiğini öğrendim. Çalışmalarını büyük bir zevkle takip ettim. Hamid Hoca'nın ismini daha önce hiç duymamıştım. Hüseyin Kutlu'ya Hamid Hoca'ya beni de götürmesi için ricada bulundum. O hafta beraber gittik. Böylece ilk dersimi almış oldum.

Hüseyin Öksüz eczacılık öğrenimine devam ettiği müddetçe, cumartesi günleri Hamid Aytaç'a giderek hat çalışmalarına devam etti. Onun da ilk çalışması Rabbiyessir duası olmuştur. Hüseyin Öksüz 15 aya yakın Rabbiyessir duasını yazdı. Ondan sonra gelenek olduğu üzere “Elif”ten Fe”ye kadar tek harflerden oluşan ilk dersini yazdı.

Hüseyin Öksüz Hamid Bey'le çalışmalarına İstanbul'da kaldığı Eczacılık öğrenimi boyunca devam etti. Hat öğrenimi, eczacılık okulundan mezun olduğunda bitmemişti. İstanbul'un o günkü hayatının sıkıcı gelmesi ve memleketine dönmek istemesinden hat çalışamayacağını düşünen Hüseyin Öksüz hocası Hamid Bey'le vedalaşmak ve durumu bildirmek için Hamid Bey'e gidişini şöyle anlatıyor:

“ Çok zor bir şeydi ama Hamid Hoca’nın yanına gittim. Kendisine durumumu anlattım. Konya’ya dönmek istediğimi söyledim. Çalışmaları nasıl edeceğiz bilmiyorum diye kendisine bahsettiğimde, biraz gözlerini ayırarak; “aman evladım sakın bırakma sen derslerini yaz bana mektupla gönder ben tashih eder sana geri gönderirim” dedi. Tabii ben böyle bir sonuç hiç düşünmemiştim, hiç aklıma gelmemişti çok sevindim.”

Hüseyin Öksüz Konya’ya döndükten sonra derslerini mektupla gönderdi. Hamid Aytaç da tashihleri yaparak tekrar geri gönderiyordu. İşte hat çalışması bu şekilde mektuplar dahil, çok defa bizzat kendisi giderek 11 yıla yakın devam etti.

Hüseyin Öksüz bu şekilde devam eden çalışmaları sonunda Hattat Hamid Bey’den 1980 yılında sülüs-nesih icazetnamesini aldı (Belge 8).

Hüseyin Öksüz Hamid Aytaç’tan icazet alışı şöyle anlatıyor: “Hüseyin Kutlu ile beraber Hamid Hoca’ya dersimizi gösterdik. Hamid Bey icazet yazmam gerektiğini ve kıt’a yazmamı bildirdi. Ben kendi seçmiş olduğum bir kıt’a hazırladım. Hamid Hocam o sıralarda sık sık hastalanıyordu. Bu arada Haydarpaşa Numune Hastanesi’nde yatıyordu. Hüseyin Kutlu ile ben hazırlamış olduğum icazet levhamı Hamid hocaya götürdük. Hamid Hoca şöyle bir inceledi “Evladım bu benim icazet yazdığım en güzel yazılardan biri olmuş” dedi. Hakikaten sevinmiş idi. Yazıyı oraya bıraktık, sonra icazet metnini o yazının altına yazdı. ”

Hüseyin Öksüz Hamid Bey’den icazet aldıktan sonra Topbaş’lardan koleksiyon sahibi, aynı zamanda hattat Ziya Aydın’la karşılaşmasını hat eğitiminde önemli bir merhale olarak görüyor. Ziya Aydın hat ile uğraşan, meraklı kişilere her türlü yardımı yapan birisidir.

Ziya Aydın Konya’ya geldiğinde karşılaştığı Hüseyin Öksüz’ü, İstanbul’a döndüğünde evine davet eder. Hüseyin Öksüz bu kolleksiyonu sayesinde eski hattatların orijinal eserlerini görür, onları inceler, bazılarının fotokopisini alır. Üç gün boyunca süren bu inceleme ve çalışmalar Hüseyin Öksüz’e yeni bakış açıları kazandırır. Hat levhalarında mukayeseler yapar, hattatların ekollerini, üsluplarını fark eder. Hüseyin Öksüz bu durumu şöyle anlatır: “Benim Hamid Hoca’da 8-10 yılda elde ettiğim tecrübeyi, Ziya Aydın’ın kolleksiyonu sayesinde belki bir senede elde etmiş oldum. Bu benim için büyük bir merhale oldu”.

Hüseyin Öksüz'ün Hamid Aytaç'tan sonraki hocası; talik dersleri aldığı meşhur hat araştırmacısı hattat Mustafa Uğur Derman'dır.

Asıl mesleği eczacılık olan Uğur Derman, hat sanatları uzmanlığında zamanımızda en yetkili şahsiyettir. Meşhur hattatlarımızdan hezarfen Necmettin Okyay'ın(1883-1976) icazetli talebesidir. Türk kültürü ve sanatları konusunda sayısız kitapları, makeleleri ve konferansları vardır.

Hüseyin Öksüz'ün Uğur Derman ile tanışmasına yine Hüseyin Kutlu vesile olmuştur. Öksüz'ün talik çalışmaya başlaması Hamid Aytaç'ın talebesi olduğu 1970'li yıllara rastlar. Öksüz, Hamid Bey'le talik dersi ile ilgili bir hatırasını şöyle anlatıyor:

“Bir gün Hamid Hoca'ya dedim ki; hocam ben talik çalışmak istiyorum. Çalışabilir miyim? “Yok evladım önce şu işi bitirelim. Sülüsü yazan hepsini yazar” diye cevap verdi. Bunun üzerine hocama başka bir şey söylemedim.”

Hüseyin Öksüz buna rağmen, Hüseyin Kutlu'nun Uğur Derman'a talik derslerine gittiğini öğrenince Hamid Bey'e haber vermeden Uğur Derman'a talik meşkine gider. Yalnız talik çalışmaları sülüs, nesih gibi devam etmez. Uzun zaman kesintiye uğrar bu kesintinin sebebi Konya'ya dönmüş olması ve talik çalışmaya İstanbul'da bulunduğu son dönemlerde başlamış olmasıdır.

1990'dan sonra talik çalışmaya daha çok ağırlık verdi. Ekim 2000 yılından Mustafa Uğur Derman'dan talik yazı çeşidinde icazet aldı.

3- ESERLERİ

i. Mabed Yazıları

- i- Meram Ayan Bey Camii minber ve cihar-ı yâr-i güzin levhaları
- ii- Konya Muhtar Camii kubbe kasnağı, minber ve kapı yazıları
- iii- Meram Yaka Camii yazıları
- iv- Konya Özdilek Camii yazıları
- v- Konya Organize Sanayi Camii yazıları
- vi- Konya Belediye Camii yazıları
- vii- Karatay Sanayi Camii Kapı yazıları
- viii- Konya Hazreti Osman Camii kubbe kasnağı yazısı ile küçük kubbelerdeki Fatiha Suresi

- ix- Konya Mahmuriye Camii Kubbe ve Kubbe Kasnağı yazıları
- x- Konya Hacı Veyiszade Camii Kubbe Yazısı ile Kapı yazıları
- xi- Karaman Bilal-ı Habeşi ve Burhan Köyü Camii yazıları
- xii- Beyşehir Huğlu ve Pınarbaşı Camii yazıları
- xiii- Anamur Bozyazı Camii Kapı yazıları
- xiv- Ilgın Şeker Fabrikası Camii Kapı yazıları
- xv- Ankara Kocatepe Camii Taç Kapı Kanatlarında bulunan yazılar
- xvi- Ankara Siteler Cami yazıları
- xvii- Ankara Millî Savunma Bakanlığı Camii yazıları
- xviii- Alanya Çarşı Camii'nde mihrabda ve camii duvarlarında bulunun çeşitli levhalardaki celi sülüs yazılar
- xix- İzmit İgşaş Camii mihrab ve kapı yazıları
- xx- Çanakkale Biga, Urfa Halil'ül'r-Rahman, Yenice Oba Kütükuşağı, Ulu Irmak Altıyol, Aksaray Kurşunlu, Kulu Sebilibağlar, Koçhisar Sanayii Camilerinde de yazıları bulunmaktadır.
- xxi- Ayrıca, mihrab ve minber ustası Hüseyin Sönmez'in yaptığı işler üzerinde 40'dan fazla camii yazıları ve künde-kâr Mevlüd Çiller Usta'nın yaptığı kapılarda kabartma olarak işlenen yazıları da bulunmaktadır.
- xxii- Avustralya Sydney Auburn Camii yazıları
- xxiii- Hollanda Rotterdam Mevlana Camii yazıları
- xxiv- Almanya Gladbeck Türkiye Camii yazıları

4- SERGİLERİ

- a- Londra British Museum.
- b- Mısır VIII. Uluslar arası Türk Sanatı Kongresi Hat Ebru Tezhib Sergisi
- c- Hollanda Den Haag Kalgrafi –Hat Sergisi
- d- IRCICA Çağdaş Sanatçıların Kaligrafi ve Süsleme Eserleri Sergisi
- e- ODTÜ Görsel İşitsel Sanatlar Şenliği
- f- Selçuk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Geleneksel Türk El Sanatları Sergisi
- g- Katar Hat Sanatları Sergisi

- h- Konyalı Sanatçılar Sergisi
- i- İstanbul Birlik Vakfı Hat ve Tezhip Sergisi
- j- Güzel Sanat Eserleri Sahipleri Meslek Birliği (GESAM) Konya Sergisi
- k- Hattat Hüseyin Öksüz Hat Sergisi
- l- Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi Sergisi
- m- Hz. Mevlana'nın Vuslat Yıldönümleri Sergisi
- n- Selçuk Üniversitesi Türk El Sanatları Uygulama Merkezi Sergisi
- o- Yaşayan Konyalı Sanatçılar Sergisi

5- KAZANDIĞI ÖDÜLLER

- a- 1986 IRCICA 1. Uluslar arası Hat Yarışması'nda "celi divani" dalında "birincilik" ödülü.
- b- 1986 Aynı yarışmada "celi ta'lik" dalında "birinci mansiyon" ödülü
- c- 1986 Aynı yarışmada "celi sülüs" dalında "ikinci mansiyon" ödülü.
- d- 1986 Bağdat Hat Sanatları Festivali'nde mansiyon ödülü
- e- 1987 Devlet Türk Süsleme Sanatları Yarışmalı Sergisi 'hat' dalında "birincilik" ödülü.
- f- 1989 IRCICA 2. Uluslar arası Hat Yarışması'nda 'celi divani' dalında 'mansiyon' ödülü.
- g- 1990 Aynı yarışmada 'nesih' dalında 'mansiyon ödülü.
- h- 1998 Tunus Hat Sanatları Festivali'nde 'teşvik' ödülü
- i- 2001 Meram Belediyesi 'Sanata Saygı' ödülü.

6- TALEBELERİ

Hüseyin Öksüz; Mehmet Memiş'e 1993'de, Esad Güçlü ve Tahir Güçlü'ye 1994'de, Fatih Özkafa'ya 2002'de, İsmail Öztürk'e 2003'de, Abdurrahman Depeler'e 2006'da, sülüs-nesih yazı çeşitlerinde icazet vermiştir. Mustafa Parıldar'a 2006'da talik yazı çeşidinden icazet vermiştir.

7- KRİTİK

Hüseyin Öksüz'ün asıl mesleği eczacılıktır. İcazet aldığı dönemden sonra da talik yazı öğrenimine devam etmiş ve 2002 yılında Mustafa Uğur Derman'dan icazet almıştır.

Konya'da ikamet eden Hüseyin Öksüz Konya'nın İstanbul'dan sonra ikinci bir hat merkezi olmasında katkısı büyük olmuştur.

Bütün yazı çeşitlerini yazabilmektedir. Celi divani yazı çeşidinde öne çıkmıştır. Hat eğitimine de ağırlık veren Öksüz birçok talebe yetiştirmiştir.

Konya'da başarı ve faaliyetlerinden ötürü değişik ödüller almıştır. 1990 yılında Selçuk Üniversitesi tarafından fahri doktora payesi verilmiştir.

Resim 41'de görülen celi divanı hadis-i şerif levhası “Hı” harfine verilen keşide ile ortadan ikiye ayrılmış, bu boşluğa daire “kale rasulullah” ifadesi yerleştirilmiştir. Yazının son kısmındaki boşluk hareketlerin kalın harfle yazılması neticesinde dengelenmeye çalışılmıştır.

Resim 42'de görülen celi sülüs ayet istifi (Alak 1-4) celi divani yazılarda olduğu gibi satır sonuna doğru yükseltilmiştir. Paralellik ve zıtlıkların olumlu olarak kullanıldığı yazı, hareke ve diğer unsurlarıyla itinalı bir levhadır.

Resim 43'de görülen celi divani kelime-i tevhid 1987'de Devlet Türk Süsleme Sanatları yarışmasında birinci olmuştur. Yazı akıcı, harf ve hareketler birbiriyle uyumludur.

Resim 44'de görülen celi divani Kadr Suresi Hüseyin Öksüz'ün, IRCICA'nın düzenlediği I. Milletlerarası Hat Yarışması Celi divani birincilik ödülüdür.

Resim 45'de görülen celi divani müsenna “Allahu Ekber” levhasıdır. Kef işareti yazının üstüne yerleştirilmesiyle ayrı bir güzellik sağlanmıştır.

Resim 46'da görülen celi divani müsenna Lafza-i Celal ve İsm-i Nebi taslağıdır. Girift olarak istiflenmiş, genel uyuma dikkat edilmiştir.

F. İBRAHİM AYDIN YÜKSEL

1- HAYATI

İbrahim Aydın Yüksel 1939 yılında Erzurum Oltu’da doğdu. İlkokulu Keçiören İlkokulu’nda, ortaokulu Hüseyin Güllüoğlu Ortaokulu’nda ve liseyi Ankara Gazi Lisesi’nde bitirdi (Belge 9).

1961 yılında Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Süsleme Sanatı Yüksek Kısmı, İç Mimarlık Bölümüne kayıt oldu. 1966 yılında aynı bölümden mezun oldu. 1961 – 1976 yılları arasında Ekrem Hakkı Ayverdi ile Osmanlı Mimarisi üzerine yapılan çeşitli araştırmalarda çalıştı. 1966 ile 1968 yıllarında Piyade Okulu ve İstanbul Askeri Müzesinde askerlik görevini yaptı. 1968’den itibaren İç Mimarlık ve Mimarlık dallarında yurt içi ve yurt dışında restorasyon – proje, kontrollük ve uygulamalarda bulundu. 1975 yılında İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Yüksek Mimarlık Bölümü’nde yüksek lisans öğrenimini tamamladı (Belge 10). 1980’den itibaren çeşitli dergi, kitap ve ansiklopedilerde makale, araştırma ve madde telifleri yazdı.

1984 – 1989 yılları arasında Marmara Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi’nde Sanat Dersleri dalında Öğretim Görevlisi görevinde bulundu.

1989’dan itibaren Mimar Sinan Üniversitesi’nde öğretim görevlisi olarak çalıştı. Bu üniversitenin Mimarlık Fakültesi, Yapı Bilgisi Ana Sanat Dalında Yapı Dersleri verdi. Aynı üniversitenin Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü’nde Teknik Resim ve Perspektif dersleri verdi. Yine bu üniversitede Restorasyon Yüksek Okulu’nda Mimarlık Bilgisi dersleri verdi. 15 Mart 2002 tarihinde Mimar Sinan Üniversitesi’nden emekli oldu.

İbrahim Aydın Yüksel 1968 ‘den itibaren İstanbul Fetih Cemiyeti üyesidir. 1984’den itibaren de Kubbealtı Kültür ve Sanat Vakfı Mütevelli Heyeti Üyesi olarak görev yapmaktadır. 28 Mayıs 2004 tarihinde TAÇ Vakfı Şeref Üyesi olmuştur.

2- HAT SANATI İLE OLAN İLGİSİ

İbrahim Aydın Yüksel Halim Özyazıcı ile 1961 yılında tanıştı, bu tanışmasını ve hat sanatına olan serüvenini şöyle anlatıyor:

“Ben hattat Halim Hocayı 1961 yılında tanıdım. O zaman Güzel Sanatlar Akademisi”nde İç Mimarlık bölümünde öğrenci idim. Babamdan intikal eden bir hevesle Ankara’dan gelirken Mahmut Bedrettin Yazır’ın Eski Yazıları Okuma Anahtarı kitabını yanımda getirmiştim Dedemden kalan kamış kalem ile içindeki olan yazıları taklit etmeye çalışıyordum. Merhum Şeref Akdik Bey de – Osmanlı’nın son Reisü’l-hattatini Ahmet Kamil Akdik’in oğludur – galeride desen hocamızdı. Bir vesile ile benim bu merakımı gördü ve bunlarla uğraşmamamı ve Akademi’de çok kıymetli bir hoca olduğunu söyledi. Bu zattan o zaman Emin Barın’ın gencecik bir asistanı olan İlhami Turan Hoca da bahsetmişti. Galeri dersleri o sırada sabahları akademinin karşı sırasında sigorta binasının ikinci katında yapılmaktaydı. Halim Efendi de bu binanın beşinci katında, haftada iki gün gelerek ders vermekte imiş. Şeref Bey bir gün beni aldı ve o sırada etrafımda dört-beş kişiyle ders yapmakta olan Halim Hoca’nın yanına çıkararak eline öptü ve teslim etti. O sırada dönem sonuna yaklaştığımız için Halim Efendi “Şimdiye kadar neredeydin be oğlum, mektep kapanacak” dedi. Fakat bir defter getirmemi, mürekkep ve kalem tedarik etmemi istedi. Etrafında bulunan daha eski öğrencilerin yardımı ve tavsiyesi ile kareli bir defter aldım. Diğer malzemeyi de tedarik ettim. Haftaya gittiğimde Halim Hoca baş ve işaret parmaklarımı birbirine paralel tutturarak elime baktı, kalemimi basit çakısı ile açtı ve verdi. İşte Halim Hocanın “İbrahim Aydın Bey’e diyerek 6 Nisan 1961” tarihli imzası ile yazdığı ilk nesih meşk budur. Beni nesih ile başlattı, Zira, Halim hoca nesih yazısına “ümmü’l- hat” yani hattın anası derdi.

Haftaya derse gittiğimde karalamalarımı gösterince hoca elini heyecanla birkaç defa dizime vurarak “Aman bir müstaid daha, aman oğlum sakın bırakma, ben müstaidlerden korkarım hemen bırakırlar” demeye başladı. Bunun üzerine yanında bulunan hoca’nın bir nevi asistanlığını yapan Merhum Bekir Pekten “Daha önce yazmışa benziyor” deyince hoca “Kim var ki, kimden yazacak ki” cevabını verdi.”

İbrahim Aydın Yüksel okul zamanı haftada iki gün derse gider, yaz aylarında da Halim Özyazıcı’nın Topkapı Surlarının dışında Tepebağ denilen bölgede, bugün eski Tercüman gazetesinin bulunduğu yerde olan bağına gider.

1961 yılında sülüs yazısını öğrenmeye başlar. 1963 yılından sonra ise artık ders için Halim Hoca’nın bağ evine gider. Bir müddet sonra da 1963’de rik’a yazısına da

başlar ve böylece üç çeşit yazıyı birden çalışır. Bu yüzden Halim Hoca bir keresinde İbrahim Aydın Yüksel'e dört senelik işi iki yılda yaptığını söyler.

Halim Özyazıcı, İbrahim Aydın Yüksel'in hat levhalarında kullanacağı imzasını tesbit eder, nasıl atacağını gösterir, hatta Mustafa Rakım'ın imzasına benzediğini söyler (bkz. Resim 48). Ancak ömrü vefa etmediği için kendisinden nesih ve rik'a yazı çeşitlerinin öğrenimini tamamladığı halde icazet alamaz. Çünkü *Halim Özyazıcı 30 Eylül 1964 günü geçirdiği bir trafik kazası sonucunda vefat eder*⁴³. Bu sıralarda İbrahim Aydın Yüksel sülüs yazı çeşidinde de satır meşklerine geçmek üzeredir.

Hocasının vefatından sonra birkaç defa Hamid Aytaç'a ders almak için giden Yüksel, Aytaç'ın yapılan ders esnasında konuşmamasından dolayı derse devamı bırakır. Halim Özyazıcı Medresetül Hattatin'de yetişmiş, ders yapma usulünü bilen, anlatma ve açıklama yapmayı seven bir hattattı. Fakat Hamid Aytaç geleneksel olarak ders almamış, gördüğü ve incelediği yazıları taklid edebilme yeteneğine sahip, konuşmayı sevmeyen, dolayısıyla talebelerine yaptığı çıkartmalar üzerinde açıklamalarda bulunmayan bir hattattı.

Bundan sonraki hayatında hüsn-i hat çalışmaya kişisel olarak devam eden Yüksel, projesini çizdiği ve inşasında görevli olduğu camilerin yazılarını da kendisi yazdı. Hüsn-i hattı hiç bırakmayan İ.Aydın Yüksel halen çalışmalarını İstanbul Fatih'deki evinde sürdürmektedir.

3- ESERLERİ

a- Mabed Yazıları

- i- Alanya Obaköy Merkez Camii yazıları
- ii- Altın Çini'nin camilerde kullanıldığı mihrap yazıları

b- Yayınlanmış Eserleri

- i- İlk 250 Senenin Osmanlı Mimarisi, (E.H.Ayverdi ile), İst. Fetih Cemiyeti yay., İst.1976
- ii- Avrupa'da Osmanlı Mimari Eserleri, Romanya- Macaristan I.c., 1. ve 2. Kitaplar (E.H.Ayverdi ile), İst. Fetih Cemiyeti yay., İst.1980

⁴³ Serin Muhittin "Hat Sanatı ve Meşhur Hattatlar" İstanbul, 1999

- iii- Avrupa’da Osmanlı Mimari Eserleri, Yugoslavya II.c., 3.Kitap, (E.H.Ayverdi ile), Ist. Fetih Cemiyeti yay., Ist.1981
- iv- Avrupa’da Osmanlı Mimari Eserleri, Yugoslavya III.c., 3. Kitap, (E.H.Ayverdi ile), Ist. Fetih Cemiyeti yay., Ist.1982
- v- Osmanlı Mimarisinde II. Bâyezid, Yavuz Selim Devri V.c., Ist. Fetih Cemiyeti yay., Ist. 1983 (1987, İş Bankası Büyük Ödülü)
- vi- Bolu’da Yıldırım Bâyezid Külliyesi, Hamamlar ve Imaret Câmii, Kültür Bakanlığı Yay. 1460, Ank. 1992
- vii- Ekrem Hakkı Ayverdi, Kültür Bakanlığı Yay. 1492, Ank. 1993
- viii- Osmanlı Mimârîsinde Kânûnî Devri-İstanbul, V. Cild. İstanbul Fetih Cemiyeti Yay. İst.2004
- ix- Risâle-i Mi’mâriyye, Ca’fer Efendi, İstanbul Fetih Cemiyeti Yay. İst.2005

Bunların dışında değişik ansiklopediler için otuz sekiz madde yazmıştır.

4- KRİTİK

İbrahim Aydın Yüksel, Mustafa Halim Özyazıcı’dan uzun süre ders almış fakat icazet alamadan hocası vefat etmiştir.

Hocasının, Yüksel’e imza çalışması Yüksel’in geldiği seviyeyi göstermektedir. İbrahim Aydın Yüksel yazılarında hocasının izinden gitmiş, onun üslubunda yazmaya gayret etmiştir.

Hattat olarak “Aydın” imzasını kullanmıştır (bkz Resim 48). İbrahim Aydın Yüksel levha yazısı olarak çok eser vermemiş, cami, çeşme vb yapılar için yazılar yazmıştır. Altın Çini’nin camiler için ürettiği çini üzerine uygulanan yazıların kalıplarını İbrahim Aydın Yüksel hazırlamıştır.

Mimar olarak birçok proje ve uygulamaya imza atmıştır. Marmara ve Mimar Sinan Üniversitelerinde görev almış, branşında etkin bir uzmandır.

Resim 48’de görülen Mustafa Halim Özyazıcı’nın talebesi İbrahim Aydın Yüksel için belirlediği hat imzası. Özyazıcı imzanın güzel olduğu ve Mustafa Rakım’ın imzasına benzediğini belirtmiştir.

Resim 49’da görülen celi sülüs satır istif taslağı. Satırın üstü ve altındaki bölümler dengeli olarak dağıtılmıştır.

Resim 50’de görülen celi sülüs satır istif taslağında kelimelerin birbiriyle uyumu ve denge dikkat çekmektedir.

Resim 51’de görülen celi sülüs istifte kef’ler ve lamelif’ler aynen dağıtılmıştır.

Resim 52’de görülen celi divani Lafza-i Celal levhasında elif’in zülfesiyle şedde birleştirilmiştir. Lafza-i Celal elif’in içine yerleştirilmiştir.

Resim 53’de görülen celi sülüs müsenna “Ya Kayyum” levhasında ya’nın çıkışı mim’in baş kısmına bitişecekmiş gibi yaklaşmış, vav ve mim’ler girift yazılar estetik bir görünüm sağlanmıştır.

G. MUHİTTİN SERİN

1- HAYATI

12 Ocak 1945’de Tokat’ın Turhal ilçesinde doğdu. 14 Ekim 1965’de Tokat İmam Hatip Lise’sinden, 21 Temmuz 1970’de İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü’nden mezun oldu. Yüksek tahsili esnasında Kemal Batanay’dan hüsn-i hat ve mûsiki meşk etti. Talik yazıda icazet aldı. Ayrıca Zakirbaşı Selahhaddin Gürer’in dini musiki derslerine devam etti. 1970 yılında Edirne İmam Hatip Lisesi Meslek Dersleri öğretmenliğine tayin edildi. 1973’de vazifesi, İstanbul İmam Hatip Lisesi’ne nakledildi. 1976’da İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü’nde hüsn-ü hat Öğretim Görevlisi olarak çalışmaya başladı. 1980 de aynı kuruma Öğretim Üyesi olarak atandı. 1983’de Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde Hat Sanatları dalı’nda Sanatta Yeterlilik ünvanını aldı. 31 Ağustos 1983’de, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nde Yardımcı Doçent ünvanını, 12 Ekim 1992’de Türk İslam Sanatları Anabilim dalı’nda Üniversite Doçenti unvan ve yetkisini aldı. 1998 yılında aynı bölümde profesör unvan ve yetkisini aldı.

Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nde, İslam Tarihi ve Sanatları Bölümü’nün Lisans, Yüksek Lisans ve Doktora programlarında, Türk İslam Sanatları ve Mimarisi, Hüsn-i Hat, Tekke Musikisinde Arapça Güfteler; Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü’nde, Hat Tasarımı, Epigrafiya dersleri vermektedir.

26 Eylül – 1 Ekim 1987 tarihleri arasında Mısır, Kahire’de VIII. Uluslar arası Türk Sanatları Kongresine katılarak tebliğ sundu. 1 Ekim 1988 – 1 Ocak 1989 tarihleri arasında Mısır’da görevli olarak bulundu. Darü’l-Kutubi’l Mısriyye, Menyel Hat Müzesi ve İslam Eserleri Müzesi’nde hat sanatı ile ilgili araştırmalar yaptı. 1 Kasım 1992 ve 1 Eylül 1993 tarihleri arasında ABD Indiana Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sanat Eğitimi Bölümü’nde misafir öğretim üyesi olarak sanat eğitimi ile ilgili araştırmalar, ayrıca Washington, Smithsonian Müzesi, Sacler Gallery koleksiyonunda Michigan State Üniversitesi Kütüphanesi’nde muhafaza edilen II. Abdülhamid Koleksiyonu ile Detroit ve Chicago Müze’lerinde bulunan İslam sanatları ile ilgili eserler üzerine inceleme ve tesbitlerde bulundu. ABD Indiana Üniversitesi Güzel Sanatlar Müzesi’nde, 14 Nisan – 6 Haziran 1993 tarihleri arasında

Türk Hat Sanatı adlı şahsi sergiyi açtı. Sergi süresince üç ayrı konferans verdi ve uygulamalı çalışmalar yaptı. 26 Ekim – 23 Aralık 1994 tarihleri arasında yine ABD Indiana Üniversitesi Güzel Sanatlar Müzesi’nde; “Türk Sanatının Bugünü” adlı karma sergiye iştirak ve 29 Ekim 1994’de uygulamalı hat çalışması ve Hat Sanatı sahasında seminerler verdi. Tahran Modern Sanat Müzesi ile İran Kültür Bakanlığının tertip etmiş olduğu İslam Dünyası Birinci Hat Festivali’ne, “Osmanlı Hat Sanatının Teşekkülü ve Amasya Okulu” konulu tebliğle iştirak etti.

Hat sanatı alanında yurt içinde ve dışında yayınlanmış çeşitli kitap ve araştırmaları bulunmaktadır.

2- ESERLERİ

- a- Hat San’atı ve Meşhur Hattatlar, Kubbealtı Neşriyatı tarafından 1999 yılında İstanbulda basılmıştır. 327 sayfadan oluşan eser 17 resim ve 151 hat içermektedir.
- b- Hat San’atımız (Tarihçesi, Malzemeler ve Aletler, Meşkler) Kubbealtı Neşriyatı tarafından 1982 yılında İstanbul’da basılmıştır. 133 sayfa, 92 hat içermektedir.
- c- Hattat Ahmed Karahisari, Kubbealtı Neşriyatı tarafından 2002 yılında İstanbul’da basılmıştır.
- d- Hattat Aziz Efendi, Kubbealtı Neşriyatı tarafından 1988 yılında basılmıştır. 199 sayfa ve 53 hat içermektedir.
- e- Hattat Şeyh Hamdullah, Hayatı, Talebeleri, Eserleri, Kubbealtı Neşriyatı tarafından 1992 yılında İstanbul’da basılmıştır. 203 sayfa, 9 resim ve 134 hat içermektedir.
- f- Kemal Batanay, Bestekar, Tamburi, Hattat, Hafız. Kubbealtı Neşriyat No:128 İst., 2006
- g- San’atü’l-Hattiye (Terc. Mustafa Hamza), Dımışik, (Şam) tarihsiz

3- SERGİLERİ

- a. ABD Indiana Üniversitesi, Güzel Sanatlar Müzesi; Kişisel Sergi; 14 Nisan – 6 Haziran 1993

- b. ABD, Indiana Üniversitesi, Güzel Sanatlar Müzesi; Kişisel Sergi; 14 – 24 Nisan 994
- c. Uluslar arası Arap Hat ve İslam Tezhip Sanatı Festivali, Karma Sergi, 24 Nisan 1988
- d. “The 8 th International Congress of Turkish Art”, Karma Sergi; 26 Eylül – 16 Ekim 1987, Kahire
- e. Kubbealtı Kültür ve Sanat Vakfı, Karma Sergi, 6-12 Aralık 1991
- f. Fırat Üniversitesi, Klasik Türk sanatları Haftası, Kişisel Sergi, 24 Nisan 1988
- g. İslam Konferans Teşkilatı, İslam Tarih Sanat ve Kültürü Araştırma Merkezi, “Çağdaş Sanatçıların Hat ve Süsleme Sergisi” Karma Sergi, 28 Eylül – 1 Ekim 1984

4- TALEBELERİ

Muhittin Serin, öğretim üyesi olduğu Marmara Üniversitesi’nde İlahiyat Fakültesi ve Güzel Sanatlar Fakültesi’nde hüsn-ü hat derslerine girmiş talebeler yetiştirmiştir. Bunlardan en önemlileri Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi öğretim görevlilerinden Sadri Sayıoğulları ve Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Öğretim üyesi Aynur Maktal’dır. Sadri Sayıoğulları talik yazı çeşidinden icazet almıştır.

5- KRİTİK

Muhittin Serin öğrencilik yıllarında ilgi duymaya başladığı hat sanatına, meşk ve icazet döneminin ardından hattat daha sonra da öğretim üyesi sıfatıyla devam etmiştir.

Daha çok hat sanatının akedemik yönünde eser vermiş olan Serin’in, hat levhalarında da büyük bir titizliğe sahip olduğu görülür. Geleneksel üslupda eserler vermeye devam etmektedir.

Muhittin Serin Haziran 2007’de yapılan 14. Devlet Türk Süsleme Sanatları yarışmasında jüri olarak görevlendirilmiştir.

Resim 55’de görülen celi talik levha keskin hatlara, doğal bir akışa sahip itinalı bir yazıdır.

Resim 56’da celi talik besmele, düzenlemesi itibarıyla Muhittin Serin’e aittir. Lafza-i Celal, Rahman’ın ha’sına verilen keşidenin üst boşluğuna yerleştirilmiş sağ ve sol taraflar dengelenmiştir.

Resim 57’de Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Camii inşa kitabesinde mermere mahkuk celi talik yazısı görülmektedir.

Resim 58’de celi talik “elhamdülillah” levhasında lam ve mim’in keşidesi arasındaki paralellik kullanılmış, Lafza-i Celal keşidenin üstüne yerleştirilmiştir.

Resim 59’da görülen celi talik levha daha önceki hattatlar tarafından da defalarca yazılmış taklid bir levhadır.

Resim 60’da Muhittin Serin’in 1993’de İndiana Üniversitesi’nde açtığı sergi ve diğer etkinliklerin programı görülmektedir.

H. MUSTAFA UĞUR DERMAN

1- HAYATI

1935’de Bandırma’da doğdu. Haydarpaşa Lisesi (1953)’nden sonra, İstanbul Üniversitesi Eczacılık Okulu’nu bitirdi(1960). Bir süre Diyarbakır Askeri Hastanesinde mesul müdürlük yapmış, daha sonra İstanbul’da Gümüşsuyu Eczanesi’ni açmıştır. Serbest eczacılık devresi (1963- 1978)’nden sonra Türkp petrol Vakfı’nın yönetimini üstlendi (1977); 1981’den bu yana İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA)’nın da Sanat danışmanlığını yürütmektedir. 1955 yılından itibaren Devlet Güzel Sanatlar Akademisi’nin emekli hocalarından Necmeddin Okyay (1883-1976)’ın Osmanlı Kitap Sanatları konusunda öğrencisi oldu; 1960 yılında icazet (diploma) aldı. Ayrıca Macid Ayrıl (1891-1961), Halim Özyazıcı (1898 – 1964), Dr. Süheyl Ünver (1898 – 1986) gibi bu konunun uzmanlarından çok istifade etti.

1961 yılından bu yana müstakil eser, tebliği, ansiklopedi (Türk Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi) maddesi ve makaleleriyle Türk Kitap Sanatlarının öğretilmesi ve tanıtılması için çalıştı. Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi’nde ve Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, ve Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi’nde derslerini sürdüren Uğur Derman 1997’de Mimar Sinan Üniversitesi tarafından öğretim üyeliğine kabul edilerek kendisine Profesör ünvanı verilmiştir. Türk Hat Sanatının tanıtımı için Kültür Bakanlığı tarafından Kahire (1976), Cidde (1980) ve Chicago (1987)’ya, IRCICA tarafından Bağdad (1988), Kuveyt (1992), İslamabad (1994), Kahire (1997) ve Tunus (1997) şehirlerine gönderilmiştir. Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi öğretim üyelerinden Doç. Dr. Çiçek Derman ile evli olup üç çocuk babasıdır.

2- HAT SANATI İLE OLAN İLGİSİ

Türkiye’de Hat Sanatı söz konusu olunca akla ilk gelen isimlerden biri şüphesiz Mustafa Uğur Derman’dır.

Mustafa Uğur Derman’ın hat sanatı ile profesyonel anlamda ilişkisi Necmettin OKYAY’dan (1883 – 1976) 1955 ‘de ders almasıyla başlamıştır. 1960 yılında talik yazı çeşidinden icazetnâme almıştır. Necmettin Okyay’la ölümüne kadar beraber

Çalışma imkanı bulan M. Uğur Derman bu sürede yalnız klasik anlamda O’ndan ders almakla yetinmemiş, Okyay’ın teorik bilgilerinden de olabildiğince istifade etmiştir.

Mustafa Uğur Derman’ın çağdaşı olan ve yine Necmettin Okyay’dan icazet alan Ali Alpaslan’ın (-) klasik hat eğitiminin yanı sıra İstanbul Üniversitesi’nde öğretim görevlisi olması, Derman’ı gerektiği gibi talebe yetiştirmeye yönlendirmemiş olduğu akla geliyor. Çünkü talebe yetiştirmek zahmetli, uzun ve nicelik bakımından kısır bir süreçtir. Çoğu kereler bir hattat için hat sanatıyla ilgilenmeye başlayan onlarca öğrenci arasından bazen yetenekli ve sebatkâr birkaç öğrenci ya olur ya da hiç olmaz. Doğal olarak bu durum önemli bir zaman kaybını beraberinde getirir.

İcazet aldıktan sonra M. Uğur Derman tatbiki olarak hat sanatıyla uğraşmışsa da bu yönüyle meşhur olmamıştır. Meşhur olduğu alan tüm yönleriyle hat sanatıdır.

3- ESERLERİ

Daha önceki bölümlerde de değinildiği gibi Uğur Derman’ın ortaya koyduğu eserler hat levhaları, mabedler için yazılmış yazılar, değişik yüzeylere uygulanmış levhalar olmayıp, ağırlık olarak hat sanatı tarihi, harften başlayarak yazının, levhanın estetik yapısı, incelemesi, kritiği üzerine kitaplar, makaleler yazmıştır. Bununla beraber, kitap sanatları konusunda da uzmanlaşmış ve eserler vermiştir. Bu eserler şunlardan oluşmaktadır:

- a- Calligraphies Ottomanes, Collection du Musee Sakıp Sabancı, 2004’de Paris’de Musees Nationaux ‘da yapılan sergi için Paris’te basılan eser 204 sayfadan oluşmakta 12 resim ve 86 hat’ın fotoğrafını içermektedir.
- b- Doğumunun Yüzüncü Yılında Hezarfen Hattat Necmettin Okyay (1883-1976), 1983 yılında İstanbulda basılan eser 4 sayfadan oluşmakta, 1 resim ve 3 hat içermektedir.
- c- Hattat “Hacı Arif”ler 1- Çarşanbalı Arif Bey (ö. 1892), 2- Bakkal Arif Efendi (1830-1909), 50 Sanat Sever Serisi’nin 21 numaralı yayını olarak 1965 İstanbul Kemal Matbaasında basılan eser 5 sayfadan oluşmaktadır.

- d- Hattat Mustafa Halim Özyazıcı (1898-1964) Hayatı ve Eserleri, 50 Sanat Sever Serisi'nin 20 numaralı yayını olarak 1965 İstanbul Kemal Matbaası'nda basılan eser 3 sayfa 2 hat eserden oluşmaktadır.
- e- Hattat Silsilenâmeleri (Hattatlardan Kim Kimi Yetiştirdi), Hayat Tarih Mecmuası İlavesi 1975 yılında basılmıştır 15 sayfadan oluşmaktadır.
- f- İslam Kültür Mirasında Hat San'atı; Nihat M. Çetin ile beraber yayınladığı eser IRCICA tarafından 1992'de İstanbul'da bastırılmıştır. Uğur Derman 244 sayfadan oluşan eserde her bir hat levhasının hattatının hayatını ve levhanın estetik özelliklerini anlatmıştır. Eser İngilizce, Arapça, Japonca ve Türkçe olmak üzere dört dilde yayımlanmıştır.
- g- Kardeş İki Hattatımız, Ömer Vasfi Efendi (1880 -1928), Neyzen Emin Efendi (1883-1945); 50 Sanat Sever Serisi'nin 22 numaralı yayını olarak 1966 İstanbul Kemal Matbaasında basılan eser 9 sayfadan oluşmakta, 2 resim 4 hat levhası içermektedir.
- h- Letters in Gold, Otoman Calligraphy From the Sakıp Sabancı Collection İstanbul; 1999 yılında New York Metropolitan Museum'da açılan Altın Harfler Sergisinin katoloğu olarak hazırlanan eser 196 sayfadan oluşmakta 92 hat ve 7 resim içermektedir.
- i- Ölümünün 20. Yılında Hattat M. Halim Özyazıcı (1898-1964) 1984 yılında İstanbul'a basılan eser 4 sayfadan oluşmakta 1 resim ve 2 hat içermektedir.
- j- Türk Sanatında Ebru; Ebrunun tarihçesi, malzemeleri, yapılışı, tarihimizdeki ebrucular, zamanımızdaki ebrucular ile ebru kağıdının kullanıldığı yerlerden bahsedilen kitapta konularla ilgili ve örnekleriyle beraber yeterince fotoğraf yer almaktadır. Kitap Ak Yayınları Türk Süsleme Sanatları Serisi beşinci kitabı olarak yayınlanmıştır. 1977'de İstanbul'da basılmıştır.
- k- Türk Hat Sanatının Şaheserleri; Kültür Bakanlığı tarafından 1982 yılında İstanbul'da basılan eser 64 sayfadan oluşmakta 67 hat içermektedir. 2. Baskısı 1990 yılında yapılmıştır.

l- Türk Yazı ve Sanat Eserleri; Ajans- Milli Kùltür Yayınları tarafından 1969 yılında Ankara’da bastırılmıştır.

m- Vefatında 50. Yıldönümünde Hattat Nazif Bey, Hayatı ve Eserleri; 50 Sanat Sever Serisi’nin 20 numaralı yayını olarak 1965 İstanbul Kemal Matbaasında basılan eser 3 sayfadan oluşmakta 2 hat içermektedir.

4- TALEBELERİ

Mustafa Uğur Derman, klasik anlamda Hüseyin Kutlu ve Hüseyin Öksüz’e talik dersi verilmiştir. Hüseyin Öksüz’e 2002’de talik yazı çeşidinde icazet vermiştir.

M. Uğur Derman klasik meşk yönteminden farklı olarak icazet almış hattatlara da yol göstermiş, tecrübelerini paylaşmış, görüşlerini belirtmiş, kritiklerde bulunmuş, hattatların olgunlaşması, ufuklarının açılmasına gayret etmiştir. Bu yönüyle M. Uğur Derman genç hattatlara eğitim veren bir üst seviye öğretici gibi çalışmıştır.

Bu isimlerden en önemlileri Fuat Başar, Osman Özçay, Mehmet Özçay, Adem Sakal’dır.

5- KRİTİK

Hat sanatının günümüz önemli isimlerinden biridir. Hat çalışarak başladığı yolculuğu daha sonraki dönemlerde akademisyenliğe dönmüştür.

Hocası Necmettin Okyay ve çevresindeki diğer hattatlardan faydalanarak hat görgüsünü artırmış bu yolda ilerlemiştir. Günümüzde hat kritiği ve eleştiri konusunda en önemli uzmandır. Bir diğer özelliği imzasız yazıların hattatlarını tahmin edebilmesidir.

Hattat olarak az eser vermiş fakat öğrenci yetiştirmiştir.

Resim 61’de h. 1338’de yazdığı celi talik levha görölmektedir. Klasik Türk usulüyle yazılmış eser net ve keskin hatlara sahiptir.

I. SAVAŞ ÇEVİK

1- HAYATI

Savaş Çevik 1953 yılında Antalya Akseki’de doğdu. 1971 yılında İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi, Grafik Bölümü’ne girdi. 1975 yılında PTT Pul yarışmasında mansiyon kazandı. 1976 yılının haziran döneminde bu bölümden yüksek lisans diploması ile mezun oldu. Aynı yıl Grafik bölümünde Prof. M. Emin Barın’ın asistanı olarak “Yazı Tasarımı” dalında göreve başladı.. 1976 yılında 13. Antalya Uluslararası Film ve Sanat Festivali Afiş yarışmasında sanat ödülü aldı. 1977 yılında Kıbrıs Türk Hava Yolları Amblem yarışmasında üçüncü oldu. 1978 yılında Boğaziçi Üniversitesi Amblem yarışmasında altı ödülünden birisini aldı. 1981 yılında İzmir “Karaoğlu” Madeni Eşya Sanayi-i birinci desen yarışmasında birinci oldu.

1982 yılında araştırma görevlisi olarak Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi’nde görevine devam etti. 1983 yılında “Çağdaş Yazı Sanatı ve Eğitimi” konulu doktora eş değer sayılan Sanatta Yeterlilik Tezini verdi. 1984 yılında Sanatta Yeterlilik ataması gerçekleşti. 1987 yılında Yardımcı Doçent olarak göreve atandı. Bu yıldan başlayarak aynı bölümde Yazı Dersleri ve Yazı Tasarımı ile Tipografi derslerini verdi. Grafik Bölümünde birinci ve ikinci sınıf öğrencileri için Yazı Disiplini Ders Notları adı altında ders notlarını hazırladı. 2001 yılında altı tezhib sanatçısı arkadaşı ile birlikte yedi sanatçıdan oluşan “Tuze Sanat Gurubu”nu kurdu.

1976 yılından emekli olduğu 2002 yılına kadar Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Grafik Bölümünde “Yazı” ve “Yazı Tasarımı” dersleri ile “Seçmeli Sanat Dalı” derslerini verdi. “Hat” konusunda ihtisası nedeniyle Geleneksel Türk El Sanatları Bölümünde de “Yüksek Lisans” ve “Doktora” çalışmalarını yönetti 2002 yılında 25 yıl öğretim üyeliği görevini tamamlayarak sanatsal çalışmalarına daha çok zaman ayırmak amacıyla kendi isteği ile emekli oldu.

2004 yılının güz döneminde Haliç Üniversitesinin Grafik Bölümü kuruluş çalışmalarının gerçekleştirilmesinde görev aldı. Aynı dönem Grafik Bölümünde öğretim üyesi olarak göreve başladı. Eylül 2005’te ek olarak Doğu Üniversitesi Grafik Bölümün’de de dışarıdan öğretim üyeliği görevine başladı.

2- HAT SANATI İLE OLAN İLGİSİ

Savaş Çevik hat konusundaki çalışmalarına 1973 yılında; son yüzyılın ünlü hattatları olan Kemal Batanay’dan rik’a ve talik, 1975 yılında Hamid Aytaç’tan sülüs ve nesih yazılarını meşk ederek başladı. Her iki hattatın ölümüne kadar hat öğrenimini sürdürdü. Sonraları hattat Prof. Ali Alparslan ile divani ve celi divanı yazılarını meşk etti.

Savaş Çevik, hat meşk etmeye başlamasını şöyle anlatıyor;

“Hamid Hoca’yı ilk kez 12 Nisan 1975 yılında tanıdım. İlk meşkimi de aynı gün aldım. Bir hafta sonra 19 Nisan 1975’de ilk “ Rabbiyessir” meşkimi götürdüm. Esasen hat çalışmaya bu tarihten takriben bir yıl önce merhum hattat Hafız Kemal Batanay’dan başlamıştım. Rik’a meşkederek başladığım hat çalışmama sonraları talik ile devam ettim. Bu arada Hamid Hoca’nın adını duyuyor ve çok merak ediyordum. O zamanlar Güzel Sanatlar Akademisi’nin Grafik Bölümü’nde öğrenci idim. Yani hocamız merhum Prof. Emin Barın’ın atölyesine gelip gidiyordum. Zaten ilk hat çalışmama da Emin Hoca’nın Çemberlitaş’daki cilt atölyesinde başlamıştım. Kemal Hoca her hafta bu atölyeye gelir, talebelerine ders verirdi. Bu aralar sürekli Hamid Hoca’dan bahsedilirdi. Bir yıl meşk hayatından sonra hocam Emin Barın’a Hamid Hoca ile tanışmak istediğimden bahsettim. Olumlu cevap vermesi üzerine ilk kez hocanın Cağaloğlu’nda Babiali yokuşundaki Reşit Efendi Han’ındaki atölyesine ve ilk sülüs meşkimi de aldım.”

Savaş Çevik’in Kemal Batanay ve Hamid Aytaç’tan aldığı hat dersleri her iki hocanın ölümüne kadar devam etti.

Bu arada hocası Prof. Emin Barın ve hat uzmanı Prof. Uğur Derman ile yaptığı çalışmalar sonucunda hat sanatı konusundaki bilgi ve görgüsünü artırdı. 1986’da İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA)’nın düzenlediği Uluslar arası Hamid Aytaç Hat Yarışması’nda, bir adet birincilik ile iki adet mansiyon ödülü başta olmak üzere hat ve grafik konusunda yurt içinde ve dışında 30 civarında değişik ödülleri bulunmaktadır.

Hat sanatında klasik çalışmaları ile birlikte kendisine özgü geliştirdiği modern tarzdaki uygulamalı çalışmalarına devam ederken; teorik çalışma ve yayınları ile hat

kursları, jüri üyelikleri yazı ve imza konusunda bilirkişilik çalışmalarını da sürdürmektedir. Bugüne kadar hat konusunda çeşitli ülkelerde 21 kişisel sergi gerçekleştirmiş ve 42 karma sergiye katılmıştır.

Savaş Çevik, ayrıca açılan çeşitli hat kurslarında hoca olarak görev yapmıştır. Bunlar sırasıyla şöyledir:

Yapı ve Kredi Bankasının düzenlediği “Hat Kursları”nın bir yıl boyunca yönetimi, 1986. Caferağa Medresesi-Sultanahmet, İstanbul düzenlediği Hat kurslarının iki yıl boyunca yönetimi, 1993. Türk Kültürüne Hizmet Vakfı’nın düzenlediği Hat Kurslarının Yönetimi, 1993 ve 1994 yıllarında. Tüze Sanat Galerisinde “Hat ve Kaligrafi” kurslarının yönetimi, Mart 2001. Özel Kaligrafi Kursu, Çiftehavuzlar-İstanbul, 2005-2006.

3- ESERLERİ

- a- Girne’de “Kıbrıs Özgürlük ve Barış Anıtı”nın Türkçe Metninin Yazımı 1978
- b- Ankara’da “Polis Şehitleri Anıtı”nın Şehit adları panosunun Yazımı, 1983
- c- Suudi Arabistan Jubail’de Friday Mosque (Cuma Camii)nin İç Yazılarının 12 m² alana C.Sülüs hattı olarak yazımı.
- d- Cumhurbaşkanı Sn.Kenan Evren’in Mısır’ı ziyaretleri nedeniyle Mısır devlet Başkanı Hüsnü Mübarek’e sundukları “Kadeş Antlaşması” Albümünün Arapça ve Türkçe metninin yazımı, 1986
- e- F.Almanya Cumhurbaşkanı Dr.Richard Freiherr Von Weizsöcker’in İstanbul’u ziyaretleri nedeniyle, İstanbul Belediye Başkanı Bedrettin Dalan’ın verdiği “Hemşehrilik Beratı”nın hazırlanması 29 Mayıs 1986
- f- 2.Türkiye Şehircilik Kongresi afiş ve broşürlerinin ve beratlarının dizaynının (Dünya Şehircilik Günü, Türkiye Daimi Komitemi tarafından düzenlenen 3-8 Kasım 1986 tarihleri arasında İstanbul’da yapılan kongre nedeniyle) Mimar Sinan Üniversitesi Rektörü Prof.Muhteşem Giray’ın Türk Bale Topluluğu’nun kurucusu Dame Ninette de Valois’ya verdiği Fahri profesörlük Beratının yazımı, 24 Kasım 1986

- g- Mimar Sinan Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi'nin çıkardığı "Sanat ve Sanat Eğitimi" dergisinin 2.sayısının kapak ve grafik düzeni. 1986
- h- International Association For Shell and Spatial Structures (I.A.S.S.) and Mimar Sinan Üniversitesi (M.S.Ü)'nin organize ettiği "Domes From Antiquity to the present" International Symposium ambleminin dizaynı, Aralık 1986
- i- Mimar Sinan Üniversitesi'nin bahçe kapısının 500x280 cm. boyutundaki panosunun yazı dizaynı ve yazımı, Ocak 1987.
- j- Mimar Sinan Üniversitesinin 1986 yılında ödül kazanan öğretim elemanlarına verdiği "Başarı Belgesi"nin dizaynı, Şubat 1987
- k- Ankara Türk Standartları Enstitüsünün bahçesindeki II.Bayezit'in Türk Standartları üzerine söylediği ilk sözlerin 6 m.uzunluğundaki mermer kabartma panonun yazımı ve dizaynı, Mayıs 1987
- l- Orhan Gazi'den Vahdettin'e kadar 35 adet padişah tuğralarının yapımı, Antikacı Ahmet Keskiner koleksiyonu,1987.
- m- M.S.Ü.Grafik Ana Sanat Dalında 1.ve 2. sınıflarda yer alan "Yazı Disiplini" ve "Yazı Tasarımı" ders notlarının hazırlanması,1987.
- n- İstanbul'da yapılan "Dünya Büyük Şehirleri II.Zirve Konferansı"nda 20 adet Büyük Şehir Belediye Başkanlarına verilen "Hemşehrilik Sertifikalarının" yazımı, Mayıs 1988
- o- İstanbul Hyatt International Otelinin şeref defterinin iç yazılarının yazımı Şubat 1989
- p- Birleşik Arap Emirlikleri Devlet Başkanı Şeyh Zaid, oğlu ve yakınları için 7 adet tuğra yapımı, Temmuz 1989
- q- The Bradford Exchange Ltd.Office 24-28 London Road Wembley Middx Ha 97 HL firmasınca hediyeelik porselen tabak için Cahide Keskiner ile birlikte yapılan yazı ve minyatür dizaynı.
- r- Filistin Devlet Bakanı Yaser Arafat'tan Endonezya Devlet Bakanı Ahmet Suharto'ya Filistin'in Büyükelçisi Ribhi Hallum (Abu Firaz) ın güven mektubunun divani yazısı ile yazımı, Ocak 1990
- s- Ahmet Adnan Saygun'un ve Ailesinin mezar taşlarının yazı dizaynı, 1991

- t- İ.T.Ü.Rektörlüğünün 219.kuruluş yıldönümü münasebetiyle Cumhurbaşkanı Turgut Özal ve Başbakan Süleyman Demirel'e verdiği Fahri Doktorluk beratının yazımı ve hazırlanması, Haziran 1992
- u- Vehbi koç'un torunu Mustafa Koç'un düğün davetiyelerinin kaligrafik yazımı 1992
- v- Cevat Şakir Kabaağaçlı'nın eseri olan "Mavi Sürgün" romanının film olarak çekiminde kullanılan eski yazı sokak, bina, v.b.yazıların levha şeklinde yazımı ve not defterindeki yazıların ve mektupların eski yazı olarak hazırlanması
- w- Tataristan Başbakanı Farid Hayrulloviç Muhametshin adına tuğra yapımı Mayıs 1995
- x- Türk Seyyah Arif Aşçı'nın tarihi "İpek Yolu" nu deve kervanlarıyla geçmesi sırasında, Çin, İran, Türkmenistan, Özbekistan, Kazakistan, Kırgızistan Cumhurbaşkanlarına verilmek üzere Cumhurbaşkanımız Süleyman Demirel imzalı 6 adet deri üzerine iyi niyet mesajı taşıyan Mektupların yazılması Ekim 1995
- y- Makedonya Üsküp-Struga Belediyesi ile Eminönü Belediyesinin kardeş belediye ilan edilmesi (9.6.1995) nedeniyle Meclis Kararı'nın Kaligrafik olarak hazırlanması. Ayrıca Hat sanatının çeşitli dallarında klasik ve yeni yorumlar olmak üzere şuana kadar toplam 995 adet eser vermiş olup, bunların büyük bölümünün diaları kendi arşivinde bulunmaktadır.
- z- Sayıları bilinmemekle birlikte, kaligrafi konusunda oldukça çok miktarda eser mevcut olup, bunların önemli bir kısmı, ticari amaçlı çalışmalar olduklarından bir bölümü arşivinde yer alamamıştır.

4- SERGİLERİ

a- Kişisel Sergileri

i-Kişisel Sergi, Yapı Kredi Bankası, Galatasaray Şubesi'nde Hat Sergisi, Ekim 1984.

ii- 2. Kişisel Sergi, Cumhurbaşkanlığı Kenan Evren'in ziyaretleri nedeniyle Birleşik Arap Emirlikleri Başkenti Abu-Dhabi'de, Kültür Merkezinde Hat Sergisi, 15-21 Kasım 1985

- iii- Kişisel Sergi, 4.Dini Yayınlar Fuarı, Sultanahmet Camii Avlusu, 16 Mayıs-4 Haziran 1986
- iv- Kişisel Sergi, Devlet Güzel Sanatlar Galerisi, İstanbul, 17-28 Şubat 1987
- v- Kişisel Sergi, Galeri Lebriz, İstanbul, 19 Mart-7 Nisan 1987
- vi- Kişisel Sergi, Türk Vakıf Hat Sanatları Müzesi, Beyazıt, İstanbul 20-27 Eylül 1988
- vii- 7. Kişisel Sergi, Artium Sungur Sanat Evi, İstanbul, 19 Kasım 5 Aralık 1994
- viii- 8. Kişisel Sergi, İrcica, Yıldız Sarayı Çit Kasrı, Beşiktaş- İstanbul, 10-25 Mart 1995
- ix- 9. Kişisel Sergi, Antalya Müzesi, 11-23 Temmuz 1995.
- x- 10. Kişisel Sergi, Konya Selçuk Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dekanı. Prof. Dr. Ekrem MEMİŞ'in düzenlediği, Konya Devlet Güzel Sanatlar Galerisi sergisi, 13-23 Haziran 1997
- xi- 11. Kişisel Sergi, Karsu Tekstil Sanat Galerisi, Esentepe- İstanbul 5-27 Mayıs 1999.
- xii- 12. Kişisel Sergi, Dem-Art Sanat Galerisi, Arnavutköy-İstanbul Kasım-30 Aralık 1999
- xiii- 13. Kişisel Sergi, Seven Sanat Galerisi, Kadıköy-İstanbul, 24 Kasım-23 Aralık 2000.
- xiv- 14.Kişisel Sergi; Tûze Sanat Galerisi, Suadiye-İstanbul, 15-30 Ekim 2001.
- xv- 15.Kişisel Sergi; Yıldız Sarayı, Çit Kasrı, 15-30 Kasım 2001.
- xvi- 16.Kişisel Sergi; Tuğra Sanat Galerisi, Moda-İstanbul, 7-27 Mart 2002.
- xvii- 17.Kişisel Sergi; Eylül Sanat Galerisi, Nişantaşı-İstanbul, 4-29 Kasım 2002.
- xviii- 18.Kişisel Sergi; Münih-Almanya, Grafelfing, 15 Mart-30 Nisan 2003.
- xix- 19.Kişisel Sergi; Karsu Tekstil sanat Galerisi, 3-20 Haziran 2003.

- xx- 20.Kişisel sergi; Cemal Reşit Rey Konser Salonu Fuayesi, 31 Ekim-9 Kasım 2003, “30.Yıl Sergisi”, Elmadağ-İstanbul.
- xxi- 21.Kişisel sergi; Güzel Sanatlar Galerisi İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü,Çanakkale. 17-30 Ekim 2005.
- xxii- Çanakkale Lions Kulübü Kültür Etkinliği.

b- Karma Sergileri

- i- 1. Karma Sergi, “Hat ve Tezhip” Sergisi, 3.İslam Tıp Kongresi dolayısıyla, Taksim Sheraton Oteli, 28 Eylül 2 Ekim 1984
- ii- 2. Karma Sergi, Belge Sanat Evi, 5-19 Kasım 1984
- iii- 3. Karma Sergi, Tabar Sanat Galerisi, Beşiktaş. 1984
- iv- 4. Karma Sergi, “Günümüzde Yaşayan Hattatlar” sergisi, Müzeciler Haftası nedeniyle, Türk Vakıf Hat Sanatları Müzesi, 1985
- v- 5. Karma Sergi, Tabar Sanat Galerisi, Beşiktaş, 1985
- vi- 6. Karma Sergi, “Çağdaş ve Klasik Hat ve Cilt Sergimiz”, Otim Sanat alerisi, İstanbul, 27 Nisan-28 Mayıs 1987 (Katılanlar: Prof.Emin Barın, Prof.İlhami Turan,Yılmaz Özbek, İslam Seçen, Ethem Çalışkan, Savaş Çevik,Hüseyin Gündüz)
- vii- 7. Karma Sergi,VII Milletlerarası Türk Sanatı Kongresi münasebetiyle günümüzde Türk Hat, Cilt,Tezhip ve Ebru Sanatı Sergisi” Kahire, Kasım 1987
- viii- 8. Karma Sergi, Anadolu Bankası Sanat Galerisi, 4-18 Aralık 1987 Tünel-Beyoğlu
- ix- 9. Karma Sergi, Bakırköy Belediyesi Adile Naşit Kültür Merkezi’nde Geleneksel Türk Sanatları Sergisi, 14 Aralık 1988
- x- 10. Karma Sergi, Bağdat Uluslararası Arap Kaligrafisi ve İslam Süslemeleri Sergisi,“Bağhdad (International Festival of Arabic Calligraphy and Islamic Decoration” 24-30 Nisan 1988
- xi- 11. Karma Sergi, Galeri Kare, Beşiktaş, 1-31 Aralık 1988
- xii- 12.Karma Sergi, İstanbul Yıldız Sarayında, Kültür Bakanı Sn. Namık Zeybek’in açtığı “Türk-İslam El Sanatları Sergisi”, 5-19 Mayıs 1990.

- xiii- 13. Karma Sergi, Türk Eğitim Merkezi, Dortmund, Almanya, 18 Eylül 29 Eylül 1994
- xiv- 14. Karma Sergi, Eylül Sanat Galerisi, Nişantaşı-İstanbul 14 Şubat-7 Mart 1995
- xv- 15. Karma Sergi, Artemis Sanat Merkezi, “Günümüz Hat Ustalarından” sergisi, Şişli-İstanbul, 14 Mart-8 Nisan 1995
- xvi- 16. Karma Sergi, Tarık Zafer Tunaya Kültür Merkezi “Hüsn-ü Aşk: Klasik Sanatlar Sergisi”, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Kültür İşleri Dairesince düzenlenmiştir. 16-31 Mart 1995
- xvii- 17. Karma Sergi, İstanbul’un Fethinin 542.yıldönümü münasebetiyle Taksim Sanat Galerisi’ndeki “Fetih” sergisine 3 eser ile katılım, 26-31 Mayıs 1995
- xviii-18. Karma Sergi, Konya Selçuk Belediyesinin düzenlediği ve açılışını Konya Valisi ve Belediye Başkanının yaptığı, Fuar merkezindeki karma sergiye Katılım, 19-31 Ekim 1995
- xix- 19. Karma Sergi, Eylül Sanat Galerisi, Nişantaşı-İstanbul, 17 Aralık-11 Ocak 1997
- xx- 20. Karma Sergi, Artemis Sanat Merkezi, Şişli-İstanbul, 7 Ocak-5 Şubat 1997
- xxi- 21. Karma Sergi, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı tarafından düzenlenen “Geleneksel Türk-İslam Sanatları Karma Sergisi” Cemal Reşit Rey Konser Salonu, 14-23 Mart 1997
- xxii- 22. Karma Sergi, “Geleneksel Türk-İslam Sanatları Hat, Münyatür, Ebru “ Sergisi, Eylül Sanat Galerisi, Nişantaşı-İstanbul, 16 Aralık 1997-10 Ocak 1998
- xxiii-23. Karma Sergisi, “Klasik Türk Sanatları Sergisi” İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı, Cemal Reşit Rey Konser Salonu, Harbiye-İstanbul,12-28 Ocak 1998
- xxiv-24. Karma Sergi, Feshane Festival Sarayı, “Hat, Tezhip, Minyatür, Ebru Sergisi” Eyüp-İstanbul, 5-18 Ekim 1999

- xxv- 25. Karma Sergi, “Hat-Tezhip” Sergisi, Le Centre Culturel Anatolie De Paris , 23 Mart 2000
- xxvi- 26. Karma Sergi, Concordia Gallery, Concordia College New York, Mart 2-Nisan 23 2001
- xxvii- 27. Karma Sergi, “Geleneksel Sanatlarımızı Günümüzde Yaşatanlar” İstanbul Yıldız Sarayı, Silahhane Sergi Salonu Mayıs 2001
- xxviii- 28.Karma Sergi; “Savaş Çevik-Güher Erk” Hat ve Tezhip Sergisi, Tuğra Sanat Galerisi, Moda-İstanbul,15-30 Mayıs 2002.
- xxix- 29.Karma Sergi; “Osmanlı Sultan Portreleri ve Tuğralar”, Topkapı sarayı, 1-16 Ekim 2002, düzenleyen:Osman Nuri Arkangil.
- xxx- 30.Karma Sergi; Çamlıca Kültür ve Yardım Vakfı,Eyüp-İstanbul, 6 Kasım-4 Aralık 2002.
- xxxi- 31.Karma Sergi; “10th International Exhibition of HOLY QURAN” Tehran-2002, 15-26 Kasım 2002, Tehran.
- xxxii- 32.Karma Sergi; Sultan Bin Ali El Uweys Kültür Merkezi, Uluslararası Hat Sergisi, Dubai,8-30 Ocak 2003.
- xxxiii- 33.Karma Sergi;”İstanbul Sanatı Hat”, Taksim Sanat Galerisi, 21 Mayıs-7 Haziran 2003.
- xxxiv- 34.Karma Sergi; “Geleneksel Sanatlar Derneği Kurucu Üyeler” Sergisi, 31 ekim-9 kasım 2003, Cemal Reşit Rey Konser salonu Fuayesi, Elmadağ-İstanbul.
- xxxv- 35.Karma sergi; “Karsu Tekstil Sanat Galerisi”, 2002-2003 sezonu sanatçıları sergisi, 4-21 Kasım 2003, Gazeteciler sitesi, Yazarlar Sokak ,No:26 34394 Esentepe-İstanbul.
- xxxvi- 36.Karma Sergi; Uluslararası “Design Festa” Volume: 18 sergisine katılım.Tokyo Big Sight, Tokyo,Japan, 15-16 Kasım 2003.
- xxxvii- 37.Karma sergi, Uluslararası Hat Sergisi,Salam International Investment Limited, Doha, Qatar,11-14 Kasım 2003.

- xxxviii- 38.Karma Sergi,Uluslararası Hat sergisi (An Exhibition of the Art of Arabic Calligraphy), Şeyh Zaid El Mektum Evi(At The House of Sheikh Saeed Al-Maktum),15 Ocak-15 Şubat 2004, Dubai,U.A.E.
- xxxix- 39.Karma Sergi, “Ali Toy-savaş Çevik ve Atölye Fatih Nakışhanesi sanatçıları” Hat Sergisi, Denizatı Sanat Galerisi, İstiklâl Cad. Emir Nevruz Sok.No:10/5 Galatasaray-Beyoğlu / İstanbul. 13 Ekim - 13 Kasım 2004.
- xl- 40.Karma Sergi, Mısır Arap Cumhuriyeti Kültür Bakanı Sayın Farouk Hosni ve Türkiye Cumhuriyeti Kahire Büyükelçisi Sayın Korkmaz Haktanır’ın himayelerinde Türkiye Cumhuriyetinin 81.Kuruluş Yıldönümü münasebeti ile düzenlenmiş olan ‘Maziden Atiye Kamış ve Fırça ile Kurulan Köprüler’ sergisi, Horizon One Galerisi Mr.&Mrs.Mohamed Mahmoud Khalil Müzesi, Kahire, Mısır.29 Ekim-7 Kasım 2004.
- xli- 41.Karma Sergi, Diyarbakır Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü’nün düzenlediği “29.Turizm Haftası Etkinlikleri” içerisinde 15-22 Nisan 2005 tarihleri arasında Diyarbakır Dağkapı’daki sergi salonunda, Prof.Hüsrev Subaşı ile ‘Hat Sergisi’.
- xlii- 42.Karma Sergi; Boşnak Enstitüsü, Kubbealtı Akademisi ve İstanbul Fetih Cemiyetinin düzenlediği karma sergi. 28 Mayıs- 1 Haziran 2005, Mula Mustafa Baseskije 21, Saraybosna.

5- KRİTİK

Savaş Çevik hat öğrenimi sırasında birçok hattattan faydalanmıştır. Grafik öğrenimini görmüştür. Sanat hayatında yalnızca klasik hat sanatıyla değil Latin yazısıyla da profesyonel olarak ilgilenmiş ve eserler vermiştir.

Hat sanatında modern tasarımlarda da bulunmuş, klasik hat eğitimi aldığı için modern tasarımlarında da başarı sağlamıştır.

Kaligrafik çalışmalarıyla da ön plana çıkan evik bu dalda da önemli hizmetler vermiştir.

Resim 62’de görülen celi divani levhası. Kaf’ın çanağı uzatılmış yazıyı sarmıştır. Harfler genel ahenkle uyumludur.

Resim 63’de görülen celi divani “gel keyfım gel” levhası sağ ve solundaki keş işaretleri ile ortadaki keşin sereni ile lamalar yazının dengeli görünmesini sağlamıştır.

Resim 64’de görülen celi divani “Ya Rahim” levhası görülmektedir. Kalın bir kalemle ve sıkışık olarak tertip edilmiştir.

Resim 65’de görülen celi talik levhada keşideli be’ler st üste gelecek şekilde tertiplenmiş, adet olduğu gibi Lafza-i celal en üstte yer almıştır.

Resim 66’da görülen celi talik levhada yazının iki tarafında bulunan “bikm” ibaresi yazıya güzel bir görünüm katmıştır.

Resim 67’de görülen tuğra formunda yazılan “Cezmi ve Hülya Mutlu” levhasında yazı kürsüsünün son kısmında bulunan “el-muzaffer daima” kısmı tezyinat unsuru olarak kullanılmış olmalıdır. Fakat bizce bu hatadır. Ayrıntılı bilgi için Suha Umur’un kaleme aldığı Osmanlı Padişah Tuğraları isimli eserin 47. sayfasına bakılabilir.

Resim 68’de görülen celi sülüs Lafza-i Celal, tüm unsurlarıyla mükemmel bir yazıdır.

Resim 69’da görülen celi sülüs levha Hamid Aytaç’ın yazmış olduğu yazının tekrar bir yazımıdır.

J. TURAN SEVGİLİ

1- HAYATI

1945 yılında Erzurum Oltu’da doğdu. İlk, orta ve lise tahsilini Çorum’da tamamladıktan sonra, 1967 yılında İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü’nden (Belge 11), daha sonra da Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Tekstil Bölümü’nden mezun oldu (Belge 12).

1963 yılında son dönem hat ustalarından merhum Hâmid Aytaç ile hat sanatına başladı, kendisinden Kûfi, Sülûs, Nesih, Ta’lik, Divânî ve Celf Divani olmak üzere altı çeşit yazıdan icazet (diploma) aldı (Belge 13).

1967 ile 1977 yılları arasında öğretmenlik yapmış ve daha sonra istifa etmiştir.

1981-1982 yılında Bursa İlahiyat Fakültesi’ne hat öğretim üyesi olarak atandı ve iki yıl burada görev yaptı.

Aynı zamanda davetiye ve özel siparişler için Türkçe kaligrafi de yazmaktadır.

Birçok özel koleksiyonda ve camide eserleri bulunmaktadır. Suudi Arabistan’da Mektebetü’l-Nahda-l Hâdise isimli yayınevi için bir Kur’an yazdı.

Ünlü hattatların portrelerini ve eserlerini içeren bir Hattatlar Albümü hazırlamaktadır, 1963 yılından beri Cağaloğlu’nda profesyonel olarak hattatlık ve ressamlık yapmakta ve yetiştirdiği öğrencileriyle bu sanatı gelecek nesillere aktarmaktadır.

2- HAT SANATI İLE OLAN İLGİSİ

Turan Sevgili, hat sanatı ile ilgilenmeye başladığı ve icazet alana kadar geçen dönemi şöyle anlatıyor;

“Yıl 1963 Çorum İmam Hatip Lisesi’ni bitirip üniversite öğrenimini yapmak için İstanbul’a gelmişim. O zamanki adı Yüksek İslam Enstitüsü olan, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nde öğrenimime başladım. Küçüklüğümde beri resme karşı büyük bir ilgim vardı ve kendi çapımda resimler yapmaya çalışıyordum.. Çorum’un kısıtlı olan sanat ortamında başladığım ressamlık tutkusu yeni bir mecraya girdi.

İstanbul, Çorum’da bulamadığım pek çok kaynak, malzeme ve geniş kültür çevresi resim sanatına olan ilgimi daha da artırdı. İmam-Hatip Lisesi öğrenimim

sırasında Arapça yazıların sanat yönü beni çok etkiledi ve bende bu sanatı öğrenme merakı başladı. Bu merak arttıkça ben bu sanatı öğrenmenin yollarını ararken Hâmid Hoca ile tanışma fırsatı buldum.

1963 yılında Hamid Hoca'dan hem ders alıyor, hem de öğrenimime devam ediyordum. Hamid Hoca'ya derslere giderken O'nun engin tecrübelerinden yararlanmaya çalışıyordum.

1967 yılında İlahiyat Fakültesi'nden mezun olup, Çorum İmam Hatip Lisesi'nde öğretmenliğe başladım. Burada bir yıl öğretmenlik yaptıktan sonra askerlik görevimi tamamlamak için askerliğe gittim.

Askerliğimi bitirdikten sonra, tekrar İstanbul'a döndüm ve öğretmenlik görevime burada devam ettim. Bu arada Cağaloğlu Nuruosmaniye Caddesi'ndeki atölyemi açtım. Bu arada hem öğretmenliğime devam ediyor, hem de ressamlık yapıyordum. Hoca'nın izni ile de dini neşriyatların serlevhalarını yazıyordum. Günlerim çok yoğun geçiyordu.

Ben çok yoğun çalışmalara devam ederken de Hâmid Hocayı ihmal etmiyor ondan nesih ve sülüs derslerini ve diğer yazı çeşitlerini hem kendi atölyemde, hem de Hamid Hoca'nın atölyesinde almaya devam ediyordum.

Bu kadar yoğun bir tempoda çalışmaya dayanamayıp 1974 yılında öğretmenlikten ayrıldım. Çok sevdiğim hat sanatına daha çok vakit ayırarak tüm meşguliyetimi bu yönde harcıyordum. Bu zamandan sonra nesih- sülüs derslerimi tamamladım. Talik ve diğer yazı çeşitlerinde de büyük ilerlemeler sağlamış oldum. Bu kadar hat üzerine yoğun çalışmak benim içinde icazetimi alma hevesini iyice artırdı.

1978 yılında büro komşum Av. Mevlüt Uysal Bey'e; Hamid Bey; "Hocam, Turan Bey artık icazet alacak duruma gelmedi mi? diye sormasını rica ettim.

Av. Mevlüt Uysal Bey; ricamı kabul edip söyledi. Hamid Bey'de "geldi de geçti bile" dedi. Hocam'ın bu sözlerine çok sevinmiştim. Hemen, kûfi, sülüs, nesih, ta'lik, divanî ve celî divani yazı çeşitlerinden birer levha hazırlayarak hocama götürdüm ve Hamit Aytaç imzalı hat icazetine sahip oldum.

Hamid Bey benim icazetimi çok az sayıda olan Türkçe ibare ile yazdı. Bende ressam olarak Hocamın dört adet tablosunu yaptım."

3- SERGİLERİ

Turan Sevgili 15-30 mayıs 2007 tarihleri arasında Türk İslam Eserleri Müzesinde “Hattat Portreleri ve Hat Sergisi” adı altında bir kişisel sergi açmıştır. (Bkz. Resim.71)

4- KRİTİK

Turan Sevgili Yüksek İslam Enstitüsünde okuduğu yıllarda ilgilenmeye başladığı hat sanatında daha sonra profesyonel olarak eserler vermiştir.

Hamid Aytaç’dan tezimiz içinde ilk ders almaya başlayan öğrencisi Turan Sevgili’dir.

Cağaloğlu’nda uzun yıllar hattat olarak çalışmış, gerek dini kitaplar için ilgili yerleri, gerekse sipariş üzerine levha yazılar hazırlamıştır. Latin alfabesiyle de güzel yazı (calligraphy) yazan Turan Sevgili broşür, davetiye vb. işlerle de uğraşmıştır.

Turan Sevgili hüsn-i hatt’a Hâmid Aytaç üslûbuna yakın yazmaktadır. Aynı zamanda resim de yapan Sevgili, eski hattatların portrelerinin yer aldığı bir sergi açmıştır.

Resim 72’de Latin alfabesiyle yazılmış güzel yazı görülmektedir.

Resim 73’de celi sülüs müselsel besmele görülmektedir.

Resim 74’de yuvarlak celi sülüs İhlas Suresi görülmektedir. Levha Hamid Aytaç’ın istifinin bir tekrar yazımıdır.

Resim 75’de, Resim 74’ün detay fotoğrafıdır. Harflerin ve hareketlerin uyumuyla, hattatının imzası yakından görülmektedir.

DEĞERLENDİRME ve SONUÇ

Hat sanatı 1850'li yıllar ile 1910'lu yıllar arasında en iyi dönemini yaşamıştır. Bu dönem içinde Sami Efendi, Nazif Bey, Hulusi Efendi gibi hat sanatının her yazı çeşidinden zirvesi sayılabilecek isimler yetişmiştir.

XX. yüzyılın ilk yıllarından itibaren siyasal ve sosyal gelişmeler ve uzun süren savaşlar neticesinde sanat insanların öncelikler sıralamasında gerilere düşmüştür. Cumhuriyet'in ilanına kadar geçen sıkıntılı süreç sanatsal hayatımızı da olumsuz etkilemiştir.

Cumhuriyet'in ilanı ve daha sonra Latin Alfabesi'nin kabulü de hat sanatına olan ilgiyi azaltmıştır. O tarihe kadar hüsn-i hat, her ne kadar sanat olsa da, aynı zamanda gerek kitapların kapak yazıları, gerekse kartvizit vb. ihtiyaçların karşılanmasında hattatlar için hala önemli bir geçim kaynağı idi. Bu süreç 1970'den sonra hüsn-i hattın yalnızca sanat yönüne önem verilmesiyle doğal akışına kavuşmuş görünüyor.

II. Dünya Savaşı öncesi ve sonrasında yaşanan sıkıntıların Türkiye'de diğer tüm gelişmeleri etkilediği gibi hat sanatını da etkilediği söylenebilir.

Çalışmamızın konusunu oluşturan birinci kuşağın hocaları I. Dünya Savaşı ile anlattığımız diğer tüm olumsuz gelişmeleri yaşamışlardır. Birinci kuşağın hat üstadlarının sayısının yalnızca dört olması durumu özetler niteliktedir. 1900'lü yılların başında aynı niteliğe sahip en az onbeş ile yirmi arasında üst düzey hattat saymak mümkündü.

Hat sanatının Osmanlı Devleti'nden kalan bu son temsilcileri her şeye rağmen talebe yetiştirebilmişlerdir.

Çalışmamızın konusunu oluşturan Birinci Kuşak Yaşayan Türk Hattatlar işte böyle bir dönemin sonunda, fakat olumsuzlukların etkisini taşıyarak hat sanatıyla tanışmışlardır. Günümüzde herhangi bir kişinin hat sanatını değişik sebeplerle öğrenmek istediği söylenebilir. Fakat Birinci Kuşak'ın öğrenme sebebi bizce yalnızca hüsn-i hat sevgisi ve aşkıdır.

Birinci Kuşak Yaşayan Hattatlarımızın her birinin, ayrı ayrı gayretleri ve çalışmaları sonucunda hat sanatının 1900'lü yıllardaki seviyesine yaklaştığı söylenebilir. Birinci Kuşak'a mensub her bir hattat yaptığı eğitim faaliyetleri, güzel

ve klasik eserlerin ölümsüzleşme örneklerini ortaya koyan çalışan yazıları ve hat sanatının en umutsuz günlerinde dahi kaybetmedikleri umutlarıyla hat sanatının günümüzde tekrar eski beğenisini kazanmadaki başarısının en önemli sebebidir.

Birinci kuşak yaşayan Türk hattatları genel olarak incelediğimiz bu çalışmamızda yazı üslûplarının belirli bir olgunlukta olduğu görülmektedir. Büyük bir çoğunlukla, talebe yetiştirmeye önem veren hatalarımız çalışmamızda da zikredildiği gibi birçok talebeye icazet verme gayretinde oldukları göze çarpmaktadır.

Geçmişte olduğu gibi günümüzde de hat sanatının tarihini ve diğer konularını çalışan Birinci Kuşaktan da hattatlar bulunmaktadır. Yazı bilgi ve görgüsünde bir seviye göstergesi olan yazı inceleme, eleştiri yapabilme ve imzasız yazıların hangi hattat tarafından yazıldığını tahmin edebilme gibi önemli Birinci Kuşak hattatlarımız mevcuttur.

KAYNAKÇA

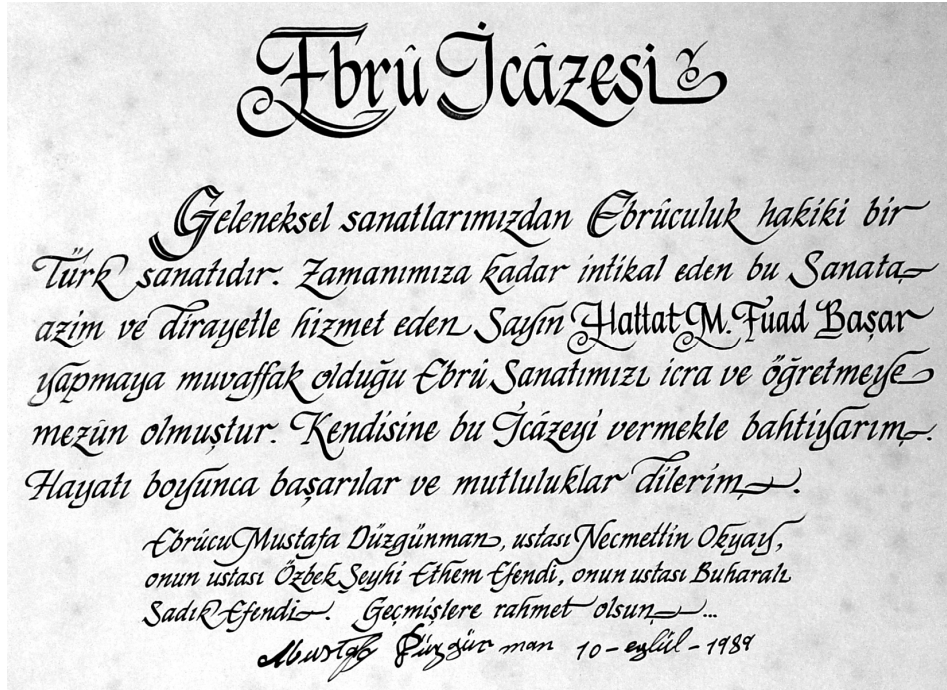
1. **Aksiyon**, Sayı: 589.
2. ALPASLAN, Ali, **Osmanlı Hat Sanatı Tarihi**, Yapı Kredi Yay. İst., 1999.
3. ARSEVEN, C.Esat, **Türk Sanatı**, İst. 1984.
4. ASLANAPA, Oktay, **Türk Sanatı**, İst. 1984.
5. EKMELEDDİN, İhsanoğlu, “**Young Turks of the Islamic Calligraphy**” **Arts The Islamic World**, Volume 4, Number 3, London 1987
6. BİLGİ, Hülya, **Gönülden Bir Tutku, Sevgi Gönül Hat Koleksiyonu**, Mas Matbaası, İst. 2004.
7. DERMAN, M.Uğur, **İslam Kültür Mirasında Hat Sanatı**, IRCICA, İst. 1992.
8. **Encyclopedia of World Art**, Volume III, London 1960.
9. DERMAN, M.Uğur, **Türk Hat Sanatının Şaheserleri**, Kültür Bakanlığı Yay., İst. 1982.
10. İbn-i Nedim, **El-Fihrist**, Nşr. 6, Flugel, Beyrut 1964.
11. İNAL, İbnülemin M.Kemal, **Son Hattatlar**, MEB Yay., İst. 1970.
12. KUŞOĞLU, M.Zeki, **Osmanlı Kartvizitleri**, Zafer Yay., İst. 1996.
13. KUTLU, Hüseyin, **Gelenekten Geleceğe İcazetname Albümü**, Uygulamalı Türk-İslâm Sanatları Kütüphanesi Yay., İst. 2007.
14. ÖZÖNDER, Hasan, **Ansiklopedik Hat Tezhip Sanatları Deyim ve Terimleri Sözlüğü**, Konya 2003.
15. RADO, Şevket, **Türk Hattatları**, İş Bankası Yay., İst. tarihsiz.
16. SERİN, Muhittin, **Hat Sanatı ve Meşhur Hattatlar**, Kubbealtı Neşriyat, İst. 1999.
17. SERİN, Muhittin, **Hat Sanatımız**, Kubbealtı Neşriyat, İst. 1982.
18. SERİN, Muhittin, **Hattat Şeyh Hamdullah**, Kubbealtı Neşriyat, İst. 1992.
19. **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi**, Cilt IV, Dergah Yay., İst. 1981.

20. M. Uğur Derman, **Hat Maddesi**, TDV İslam Ansiklopedisi, Cilt 16, İst. 1997. s.427-436
21. ÜLKER, Muammer, **Başlangıcından Günümüze Türk Hat Sanatı**, İş Bankası Yay., Ankara 1987.
22. ÜNVER, A.Süheyl, **Türk Yazı Çeşitleri ve Fâideli Bazı Bilgiler**, Yeni Laboratuar Yay., İst. 1953.
23. YAZICI, İsmail, **Hattat Hamid Aytaç Kitabı**, Kitabevi Yay., İst. 2002.
24. YAZIR, M.Bedrettin, **Medeniyet Aleminde Yazı ve İslam Medeniyetinde Kalem Güzeli**, DİB Yay., Ankara 1972.

BELGELER

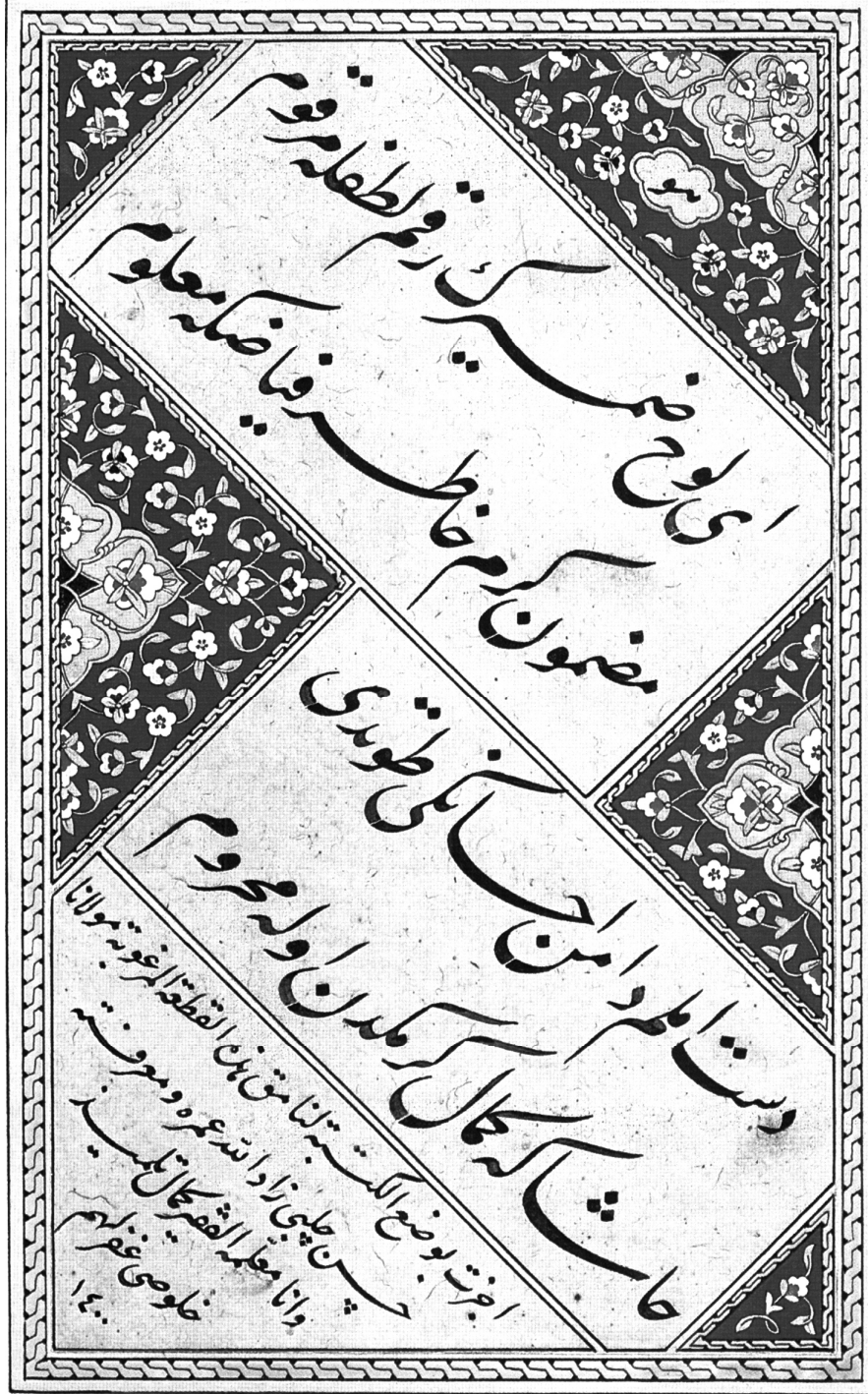
Belge.1 Fuad Başar'ın Hamid Aytaç'tan aldığı h. 1400 tarihli sülüs- nesih yazı icazeti

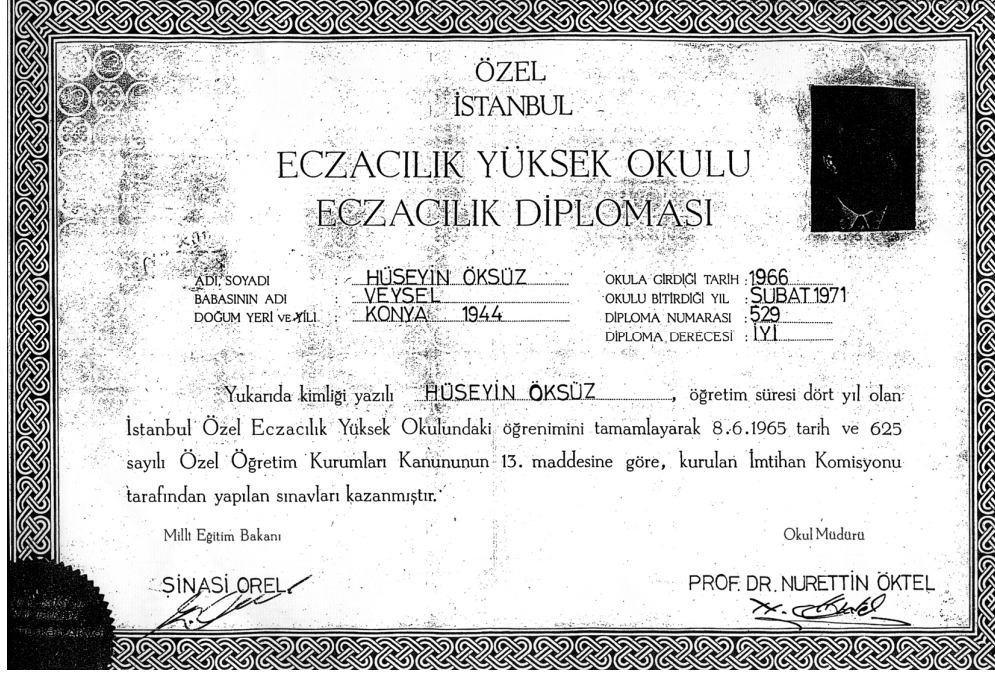
Belge.2 Fuad Başar'ın Mustafa Düzgünman'dan aldığı m. 1989 tarihli ebru icazeti

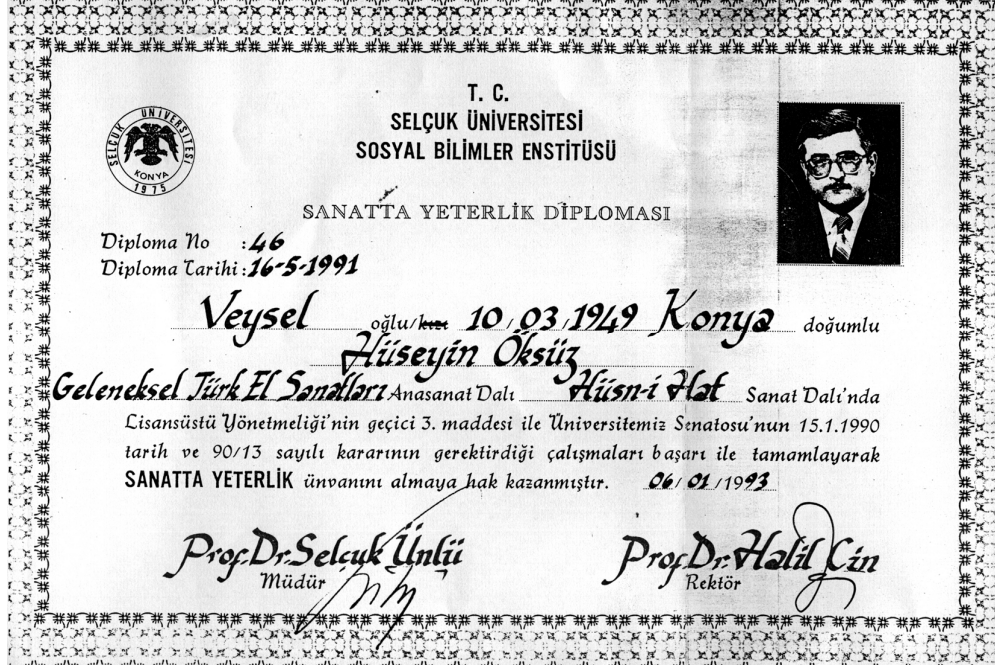
Belge.3 Hasan Çelebi'nin Hamid Aytac'tan aldığı h. 1391 tarihli sülüs-nesih yazı icazeti

Belge.4 Hasan Çelebi'nin Kemal Batanay'dan aldığı h. 1400 tarihli talik yazı
icazeti

Belge.6 Hüseyin Öksüz'ün Özel İstanbul Eczacılık Yüksek Okulu Diploması

Belge.7 Hüseyin Öksüz'ün Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nden aldığı Sanatta Yeterlik Diploması

Belge.8 Hüseyin Öksüz'ün Hamid Aytac'tan aldığı h. 1401 tarihli sülüs-nesih yazı icazeti

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
MAARİF VEKALETİ
DEVLET LİSE DİPLOMASI

Adı ve soyadı	İ. Aydın Yüksel
Babasının adı	H. Selami
Doğum yeri	Olta
Doğum yılı	1939
Okul numarası	142
İmtihani bitirdiği öğretim yılı ve dönemi	1959-1960 Yaz
Kaç yıl parasız yahıl okuduğu	—
Okuduğu yabancı dil	İngilizce
Diplomayı veren okul	Ankara Gazi Lisesi

Diploma No: 1084 = Diploma derecesi: 1/1 =

H. Selami Oğlu İ. Aydın Yüksel

Edebiyat kolundan girdiği Devlet Lise imtihanını başarıyla diploma almağa hak kazanmıştır.

4 / 7 / 1960

Maarif Müdürü
Ratip Akdeniz

Okul Müdürü
İhsan Bozyigit

Şek No.: 81)

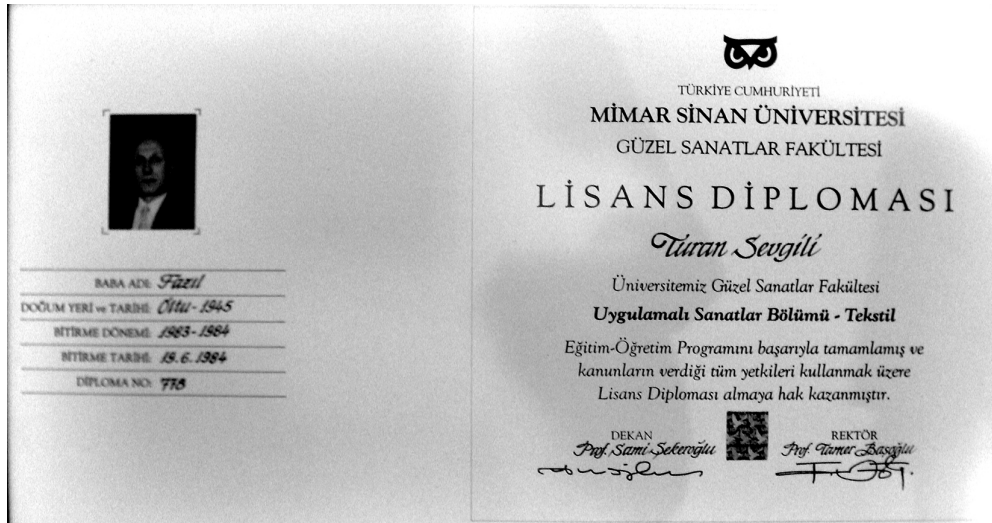
Belge.9 İbrahim Aydın Yüksel'in Ankara Gazi Lisesi'nden aldığı lise diploması

Belge.10 İbrahim Aydın Yüksel'in İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nden aldığı diploma

Belge.11 Turan Sevgili'nin Yüksek İslam Enstitüsü'nden aldığı diploma

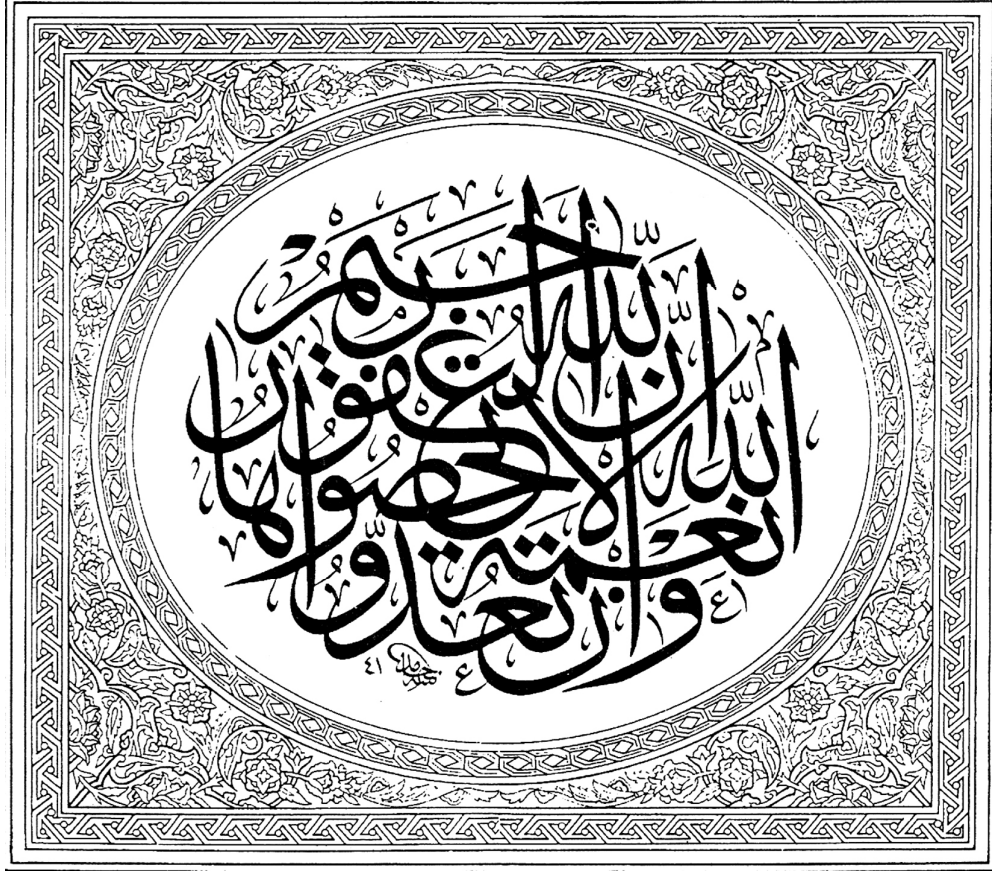

Belge.12 Turan Sevgili'nin Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nden aldığı diploma

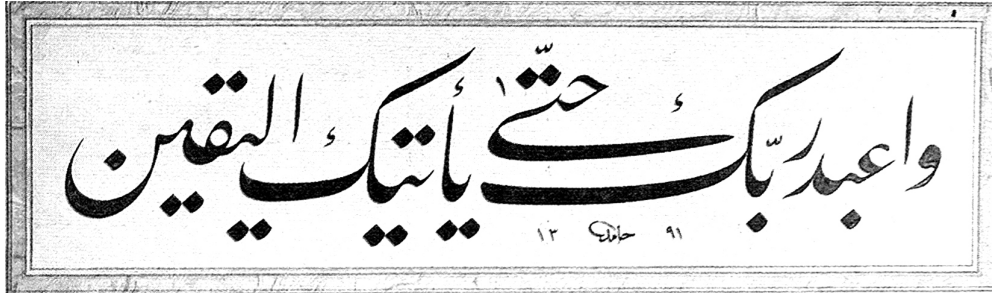

Belge.13 Turan Sevgili'nin Hamid Aytaç'tan icazet alırken çekilmiş fotoğrafı

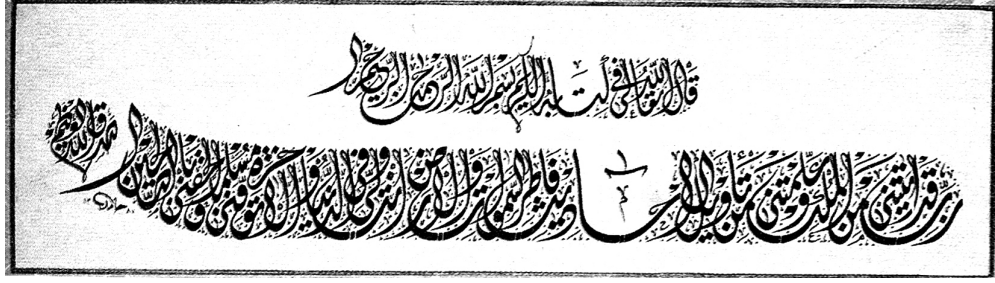
RESİMLER

Resim.1 Hamid Aytaç'ın celi-sülüs İstifi. Tevbe 18.

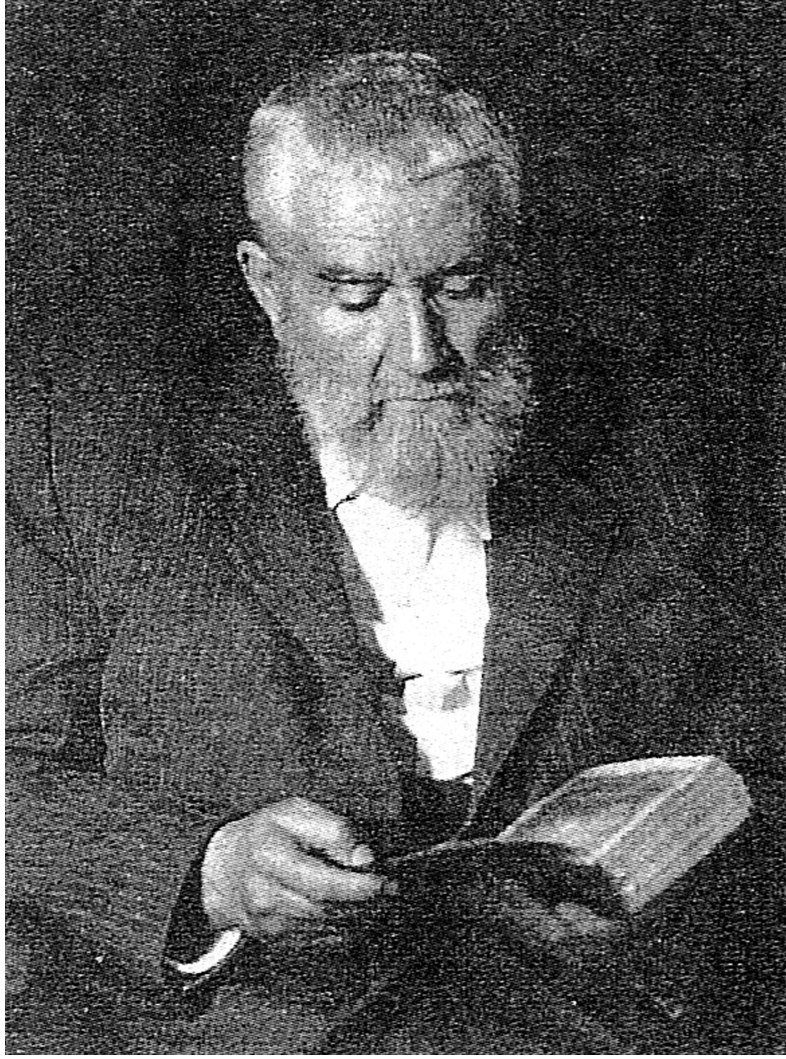
Resim.2 Hamid Aytaç'ın celi-ta'lik yazısı

Resim.3 Hamid Aytaç'ın Celi divani yazı örneği. Yusuf 101.

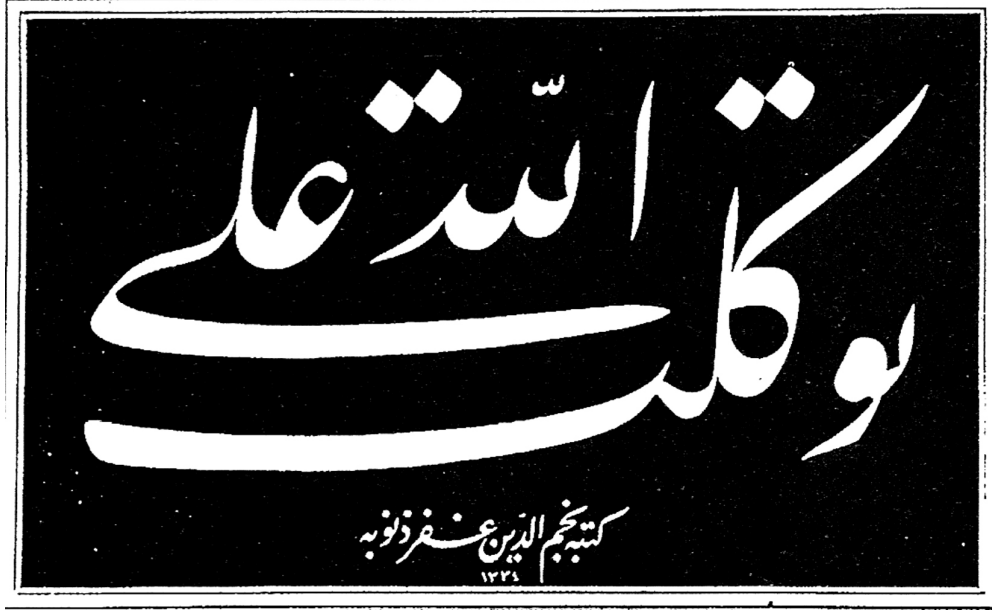
Resim.4 Solda Hamid Aytaç ortada Mustafa Uğur Derman, sağda Mustafa Halim Özyazıcı

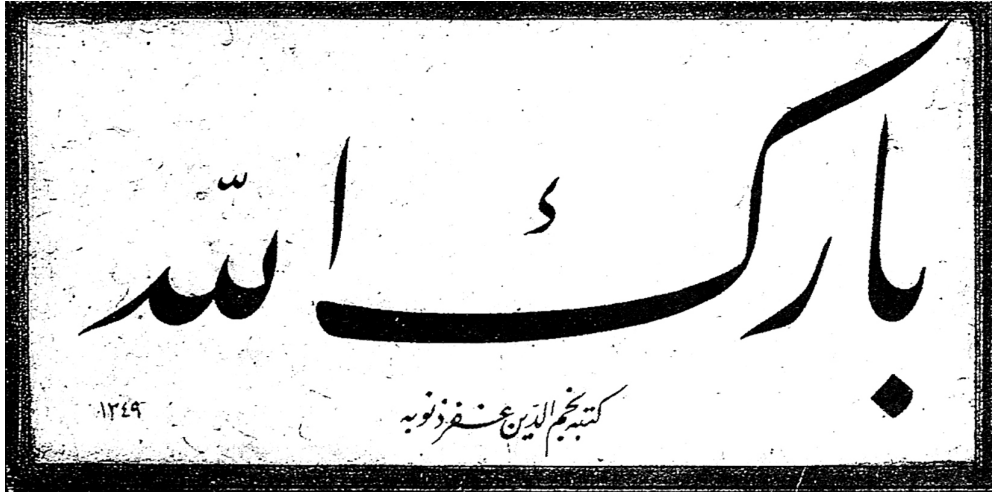
Resim.5 M. Necmettin Okyay kitap incelerken

این سبک د
کتابخانه نجم الدین غفره
۱۳۷۰

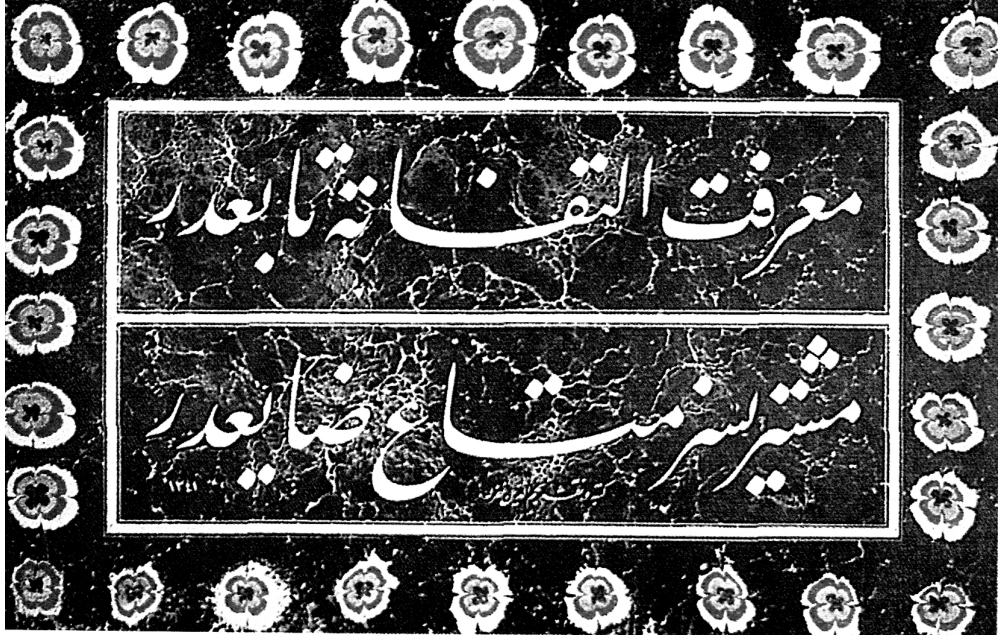
Resim.6 M. Necmettin Okyay'ın Farsça celi ta'lik "bu da geçer yahu" yazısı.

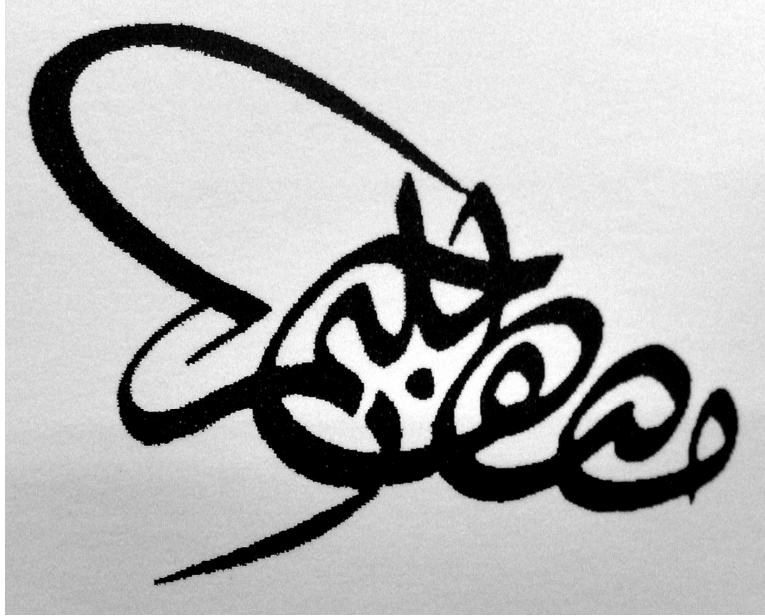
Resim.7 M. Necmettin Okyay'ın celi ta'lik "tevekkeltü alellah" (Allah'a tevekkül ettim) yazısı

Resim.8 M. Necmettin Okyay'ın celi ta'lik "barekallah" (Allah mübarek etsin) yazısı

Resim.9 M. Necmettin Okyay'ın kendi bulduğu yazılı ebru tekniğiyle yaptığı, celi ta'lik levhası (beyit)

Resim.10 Mustafa Halim Özyazıcı'nın istif yazılarda kullandığı imzası

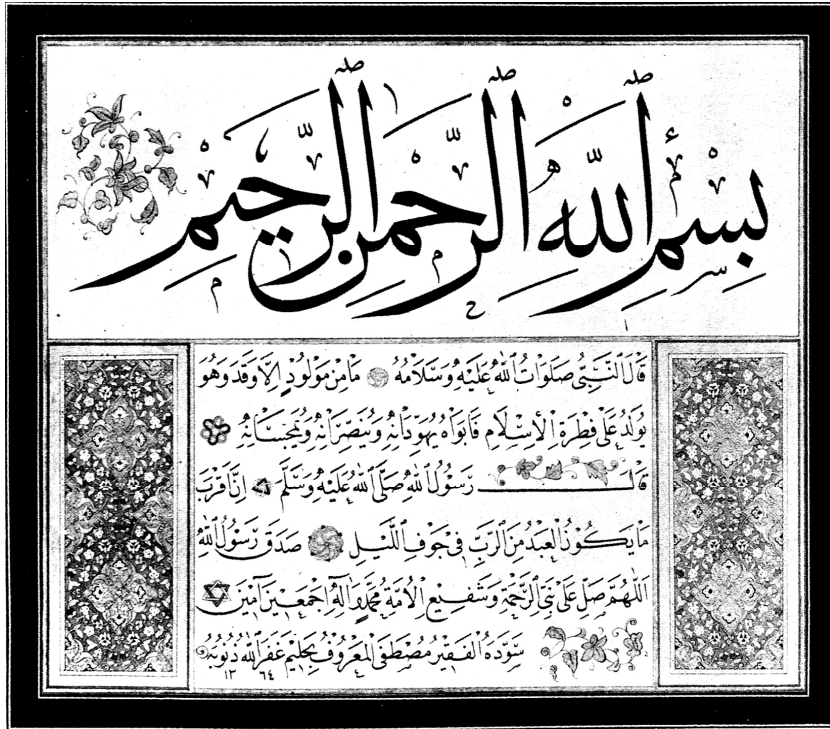
Resim.11 M. Halim Özyazıcı'nın sülüs-nesih koltuklu kıtası

Resim.12 M. Halim Özyazıcı'nın dairesel besmele istifi

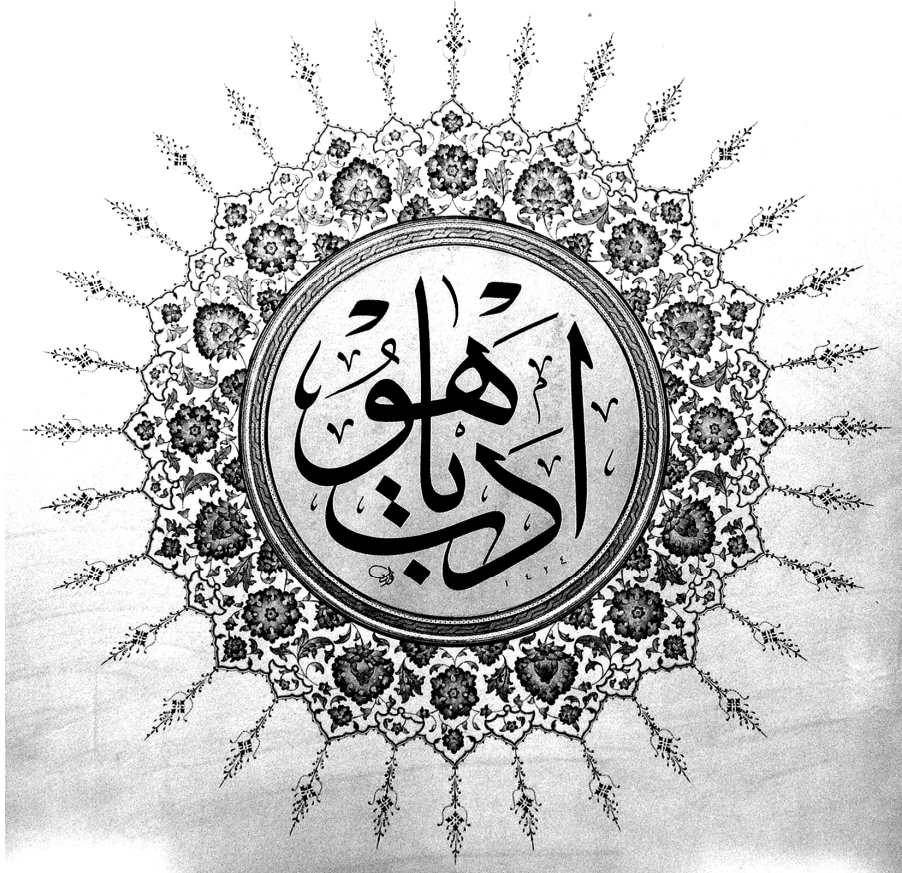
Resim.13 M. Halim Özyazıcı'nın celi sülüs istifi

Resim.14 M. Halim Özyazıcı'nın muhakkak besmelesi ve nesih yazı ile yazılmış hadis-i şeriflerden oluşan koltuklu kıtası

Resim.15 Fuad Başar atölyesinde yazı çalışırken

Resim.16 Fuad Başar'ın celi sülüs yazısı: Edep yâ hû.

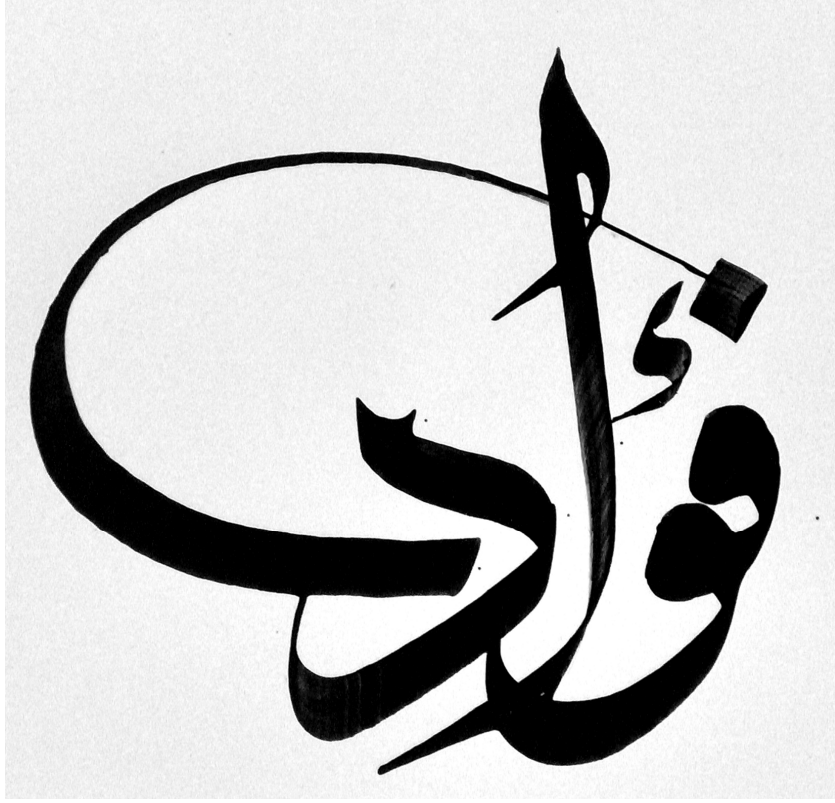
Resim.17 Fuad Başar'ın sülüs yazısı “Bir kadem bas da irfana gel ya hû”

Resim.18 Fuad Başar'ın celi sülüs yazısı “Yâ vedûd”

Resim.19 Fuad Başar'ın lâle ebrusu

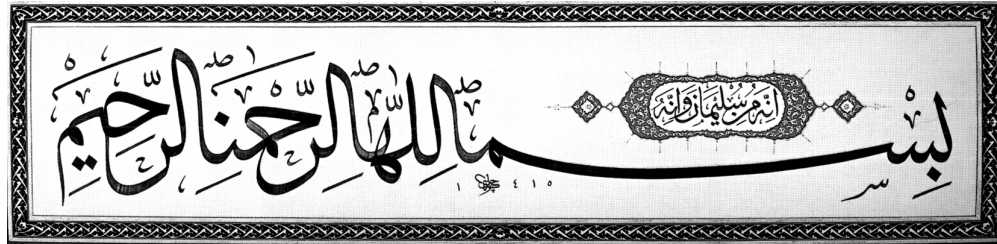
Resim.20 Fuad Başar'ın yazılarında kullandığı imzası

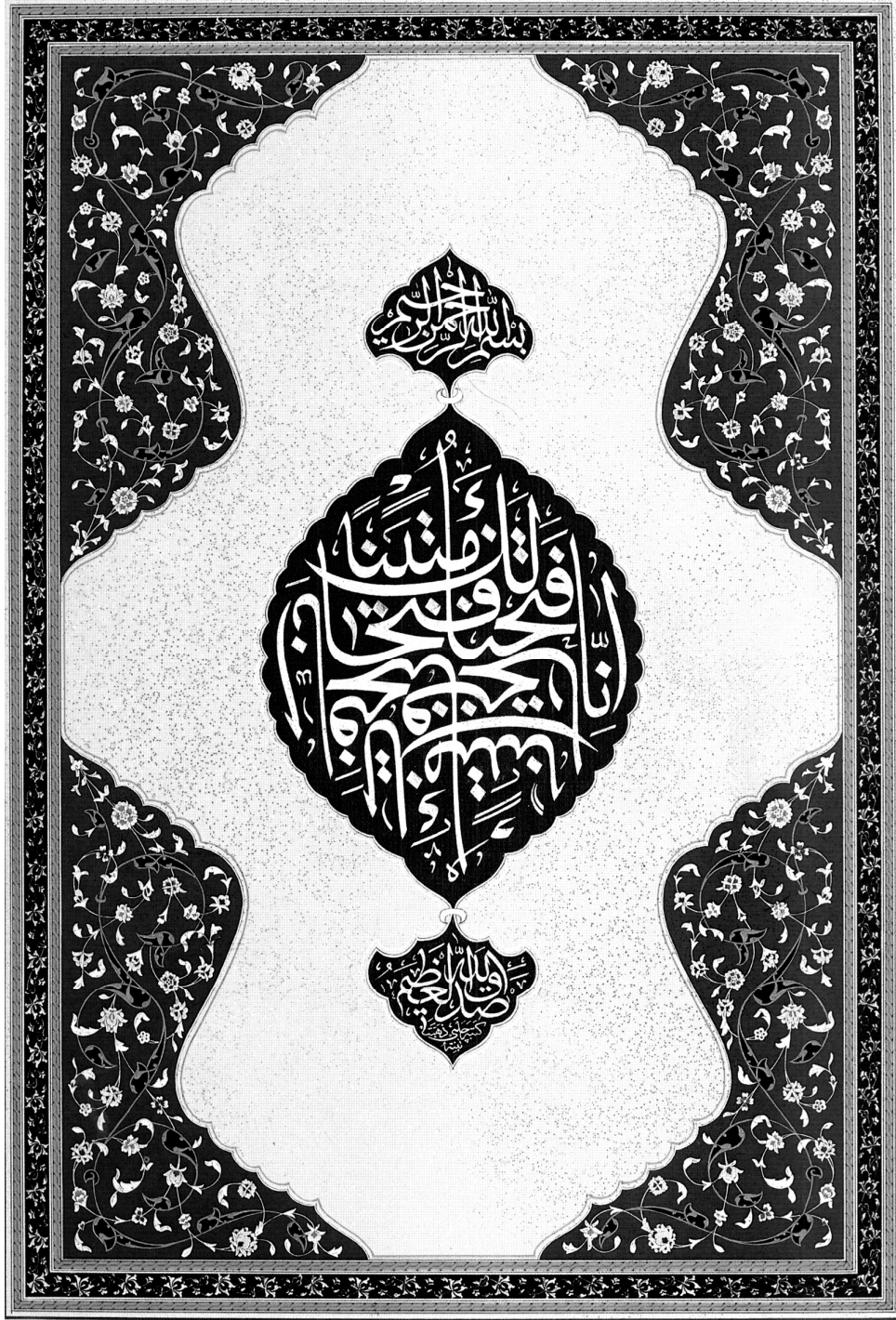
Resim.21 Hasan Çelebi'nin celi sülüs istifi

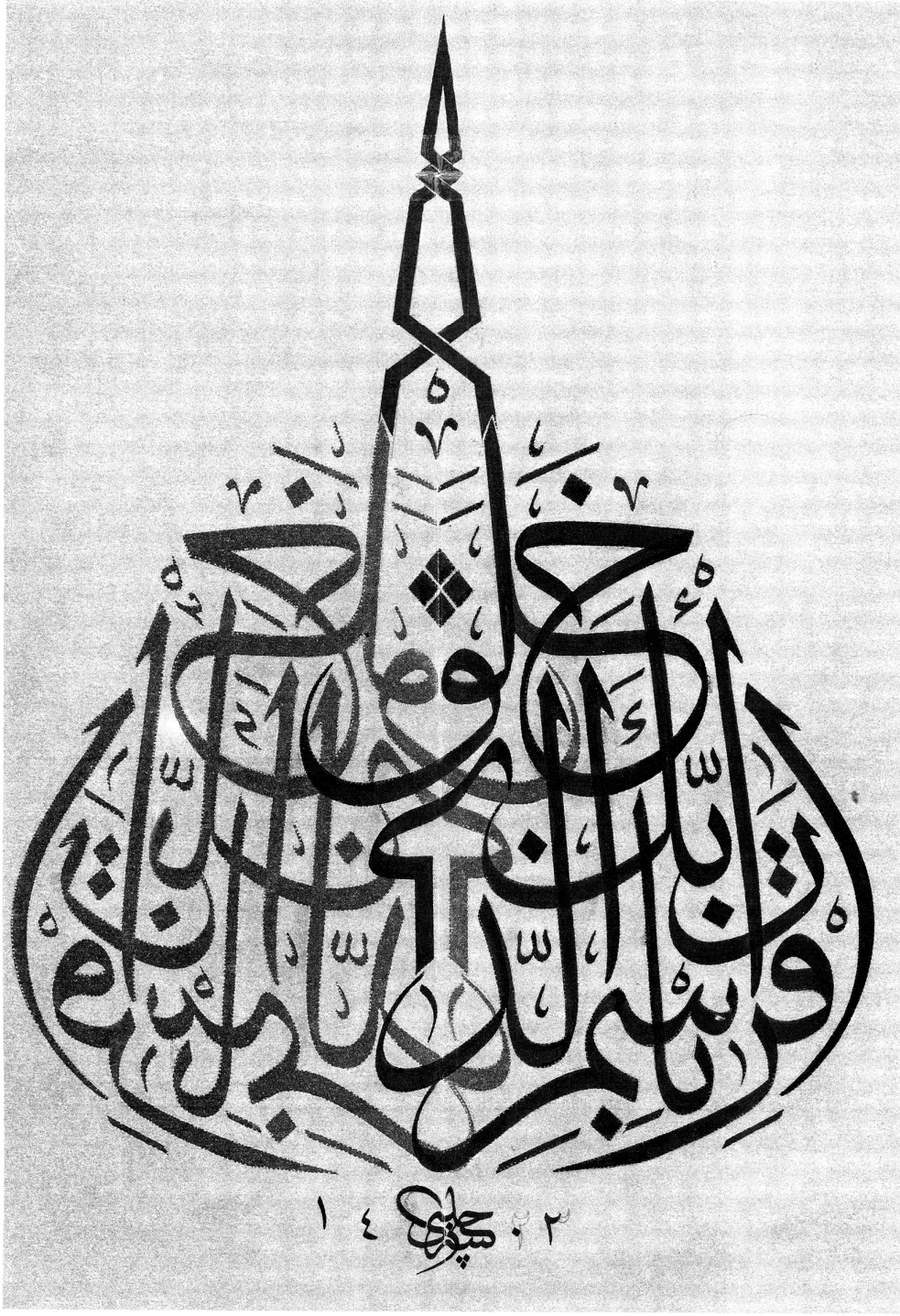
Resim.22 Hasan Çelebi'nin celi sülüs istifi

Resim.23 Hasan Çelebi'nin celi sülüs müselsel besmelesi

Resim.24 Hasan Çelebi'nin şemse şeklinde yazdığı yazısı. Fetih 1.

Resim.25 Hasan Çelebi'nin müsenna celi sülüs levhası. Alak 1.

Resim.26 Hasan Çelebi'nin celi sülüs yazısı. Besmele ve hadis-i şerif.

Resim.27 Hüseyin Gündüz'ün celi sülüs Lafza-i Celal yazısı

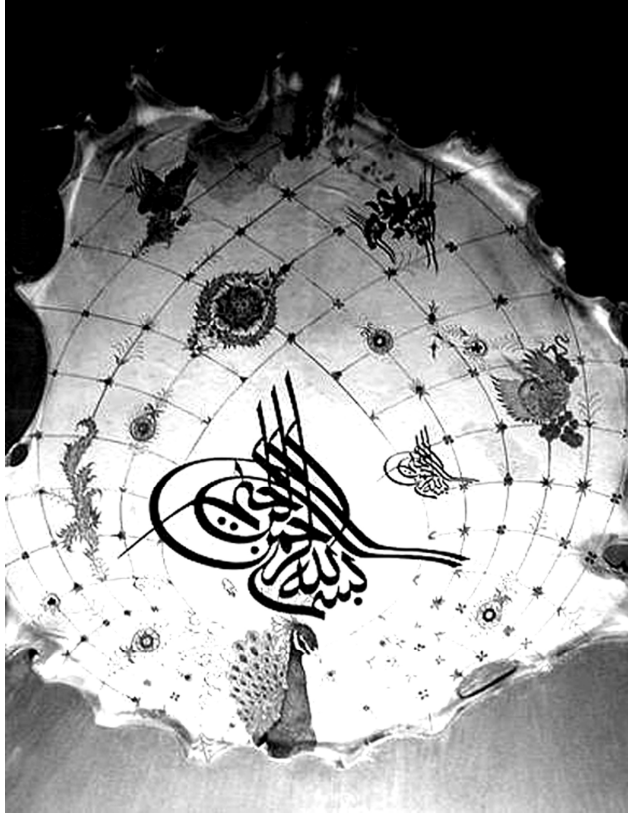
Resim.28 Hüseyin Gündüz'ün sülüs-nesih hilye-i şerif levhası.

Resim.29 Hüseyin Gündüz'ün celi sülüs istifi "Ah mine'l-ashk"

Resim.30 Hüseyin Gündüz'ün celi sülüs levhası Lafza-i Celâl, İsm-i Nebi ve dört halife isimleri.

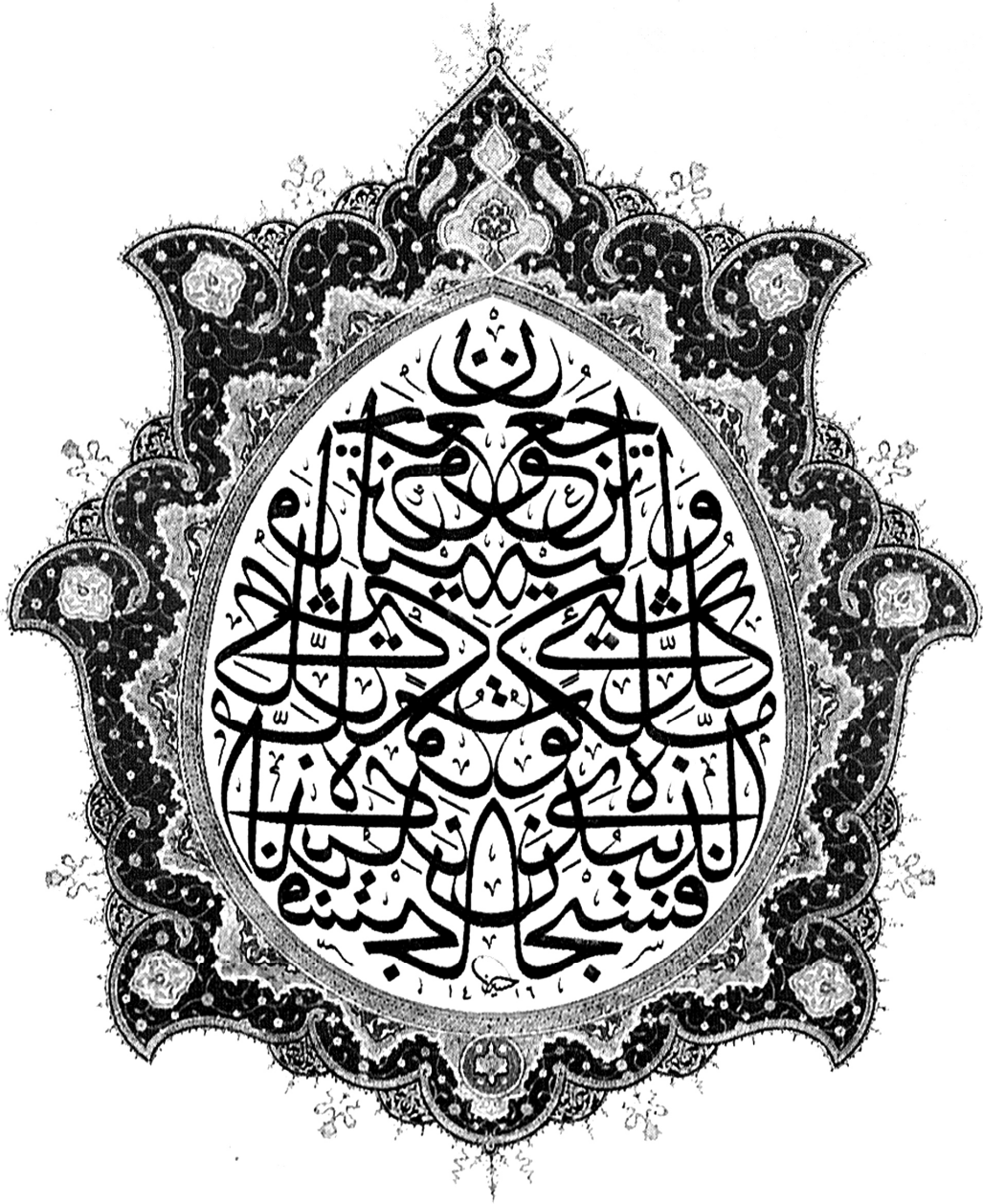
Resim.31 Hüseyin Gündüz'ün tuğra formunda besmele levhası.

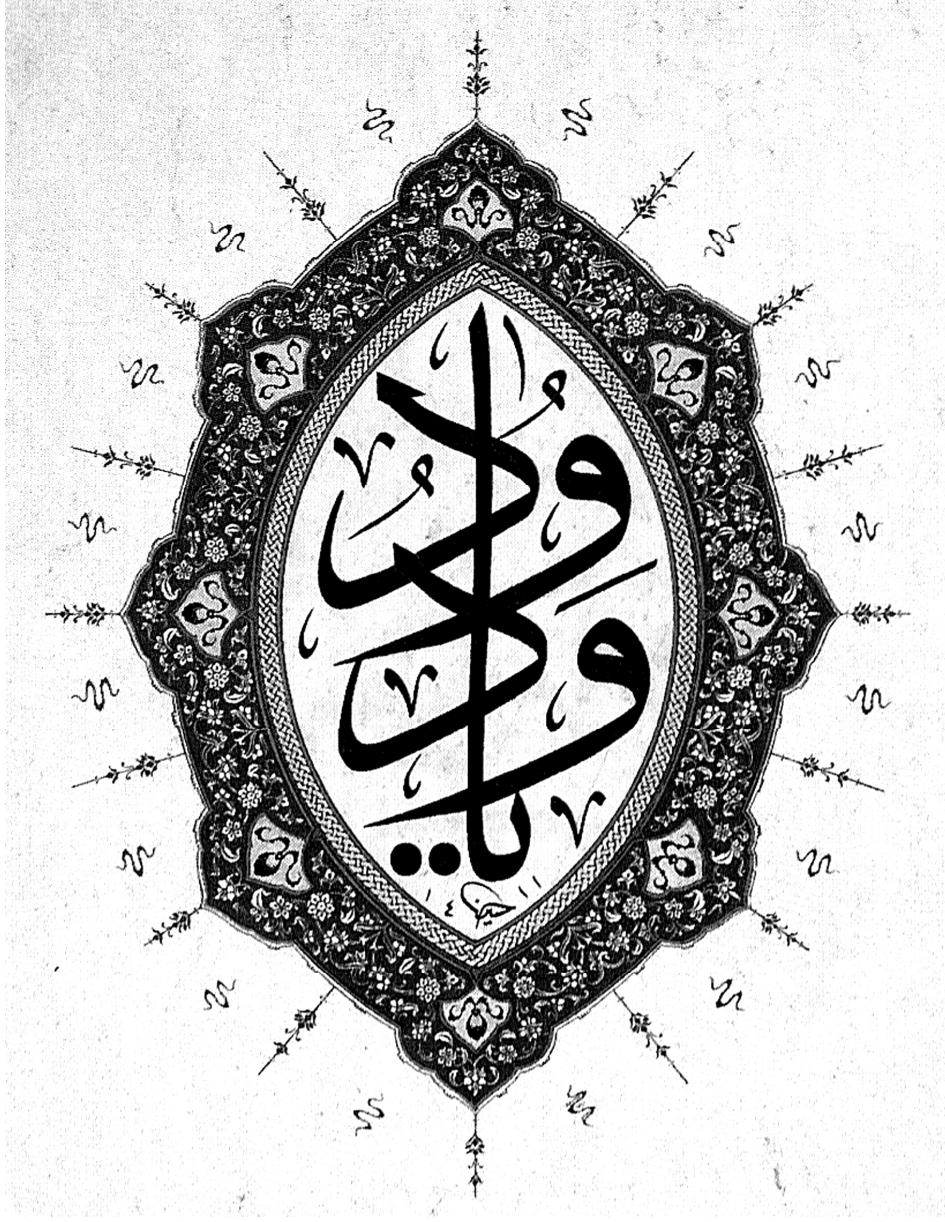
Resim.32 Hüseyin Gündüz'ün IRCICA 1. Uluslararası Hat Yarışması'nda taklid yazı dalında "birincilik" kazandığı yazısı. Tevbe 18.

Resim.33 Hüseyin Kutlu'nun celi yazılarında kullandığı imzası

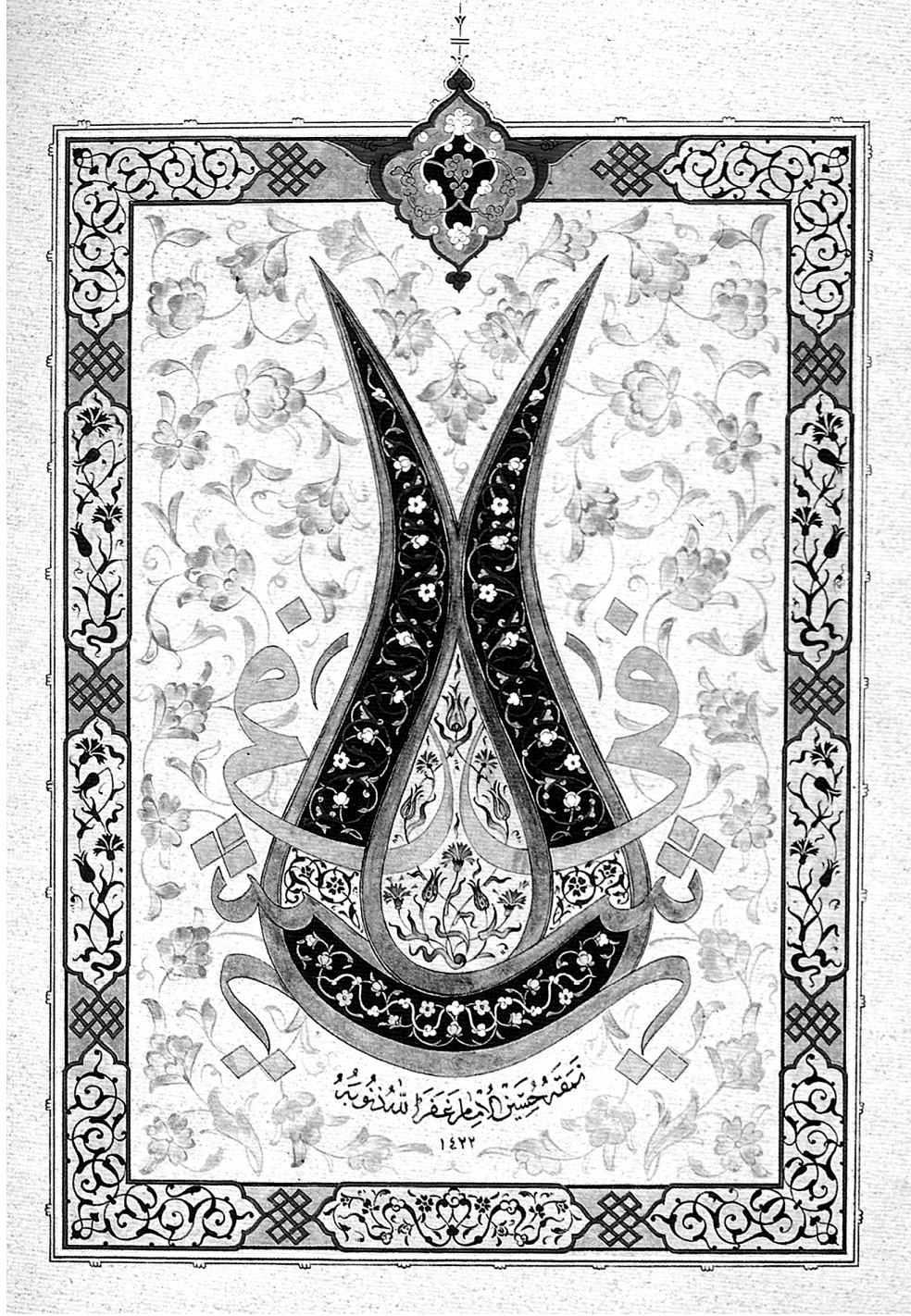
Resim.34 Hüseyin Kutlu'nun celi sülüs istifi

Resim.35 Hüseyin Kutlu'nun celi sülüs "Yâ Vedûd" levhası

Resim.36 Hüseyin Kutlu'nun nesih levhası. Hadis-i Şerif

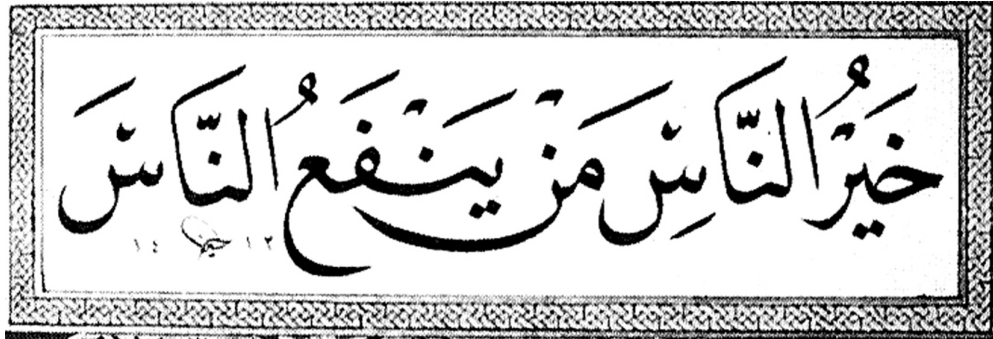
Resim.37 Hüseyin Kutlu'nun celi sülüs lale formunda “Yâ Şâfi” istifi

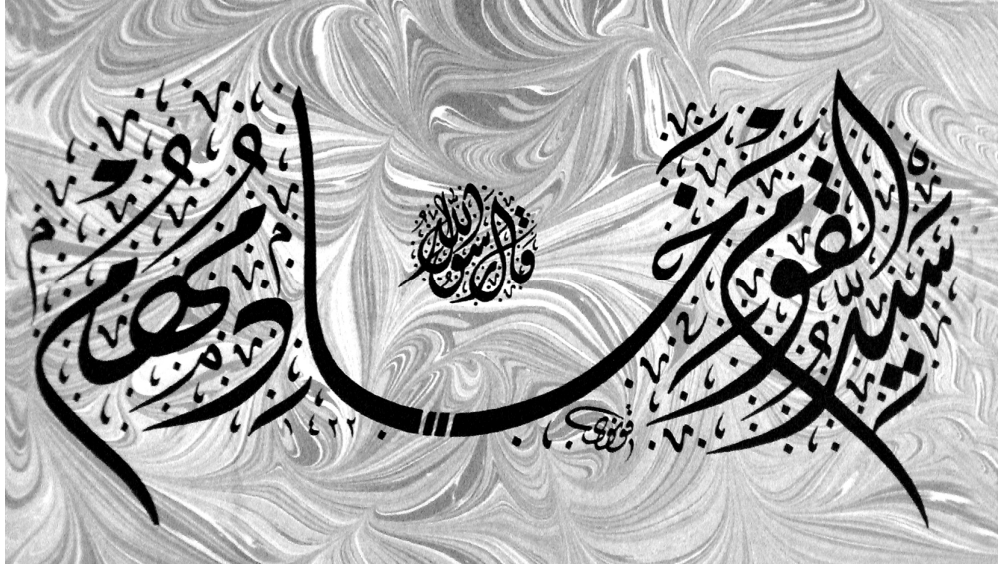
Resim.38 Hüseyin Kutlu'nun Reyhani Levhası

Resim.39 Hüseyin Kutlu'nun celi sülüs istifi

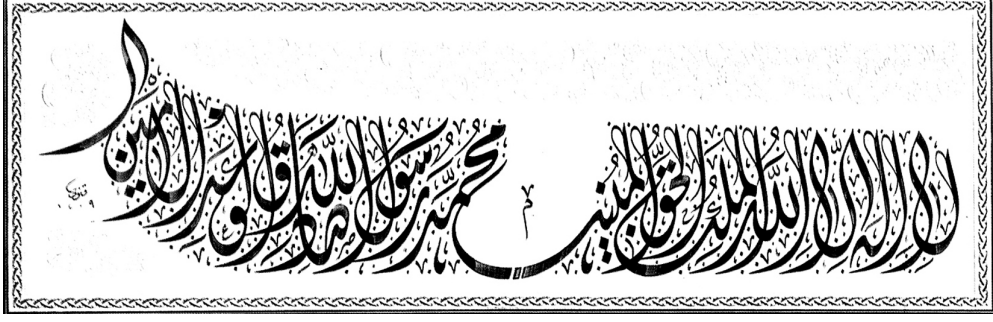
Resim.40 Hüseyin Kutlu'nun nesih levhası. Hadis-i Şerif

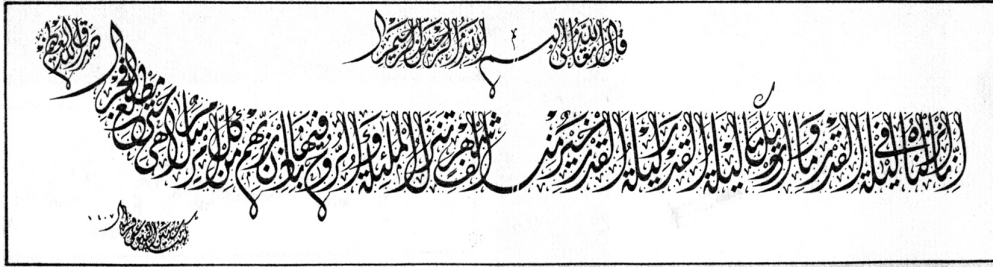
Resim.41 Hüseyin Öksüz'ün celi divani yazısı

Resim.42 Hüseyin Öksüz'ün celi sülüs satır istifi. Alak 1-4

Resim.43 Hüseyin Öksüz'ün celi divani kelime-i tevhidi

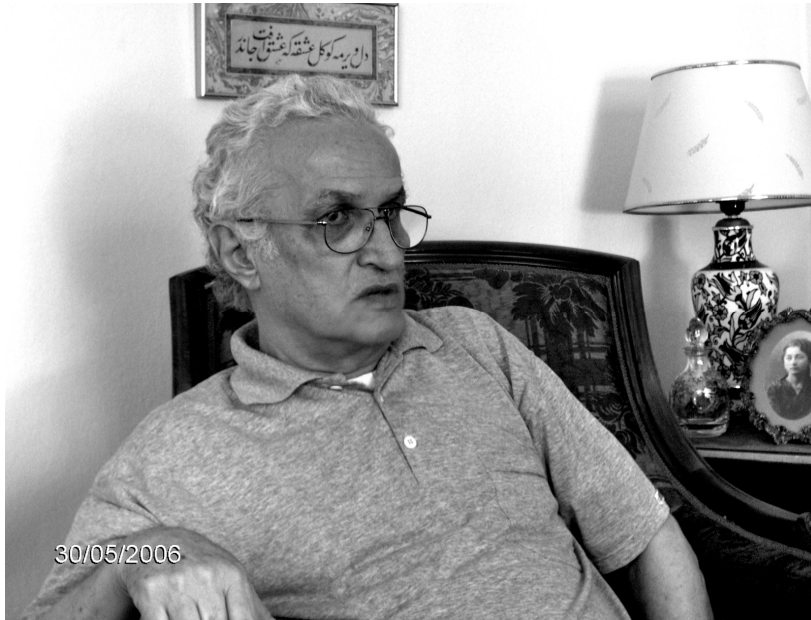
Resim.44 Hüseyin Öksüz'ün celi divani levhası Kadr Suresi.

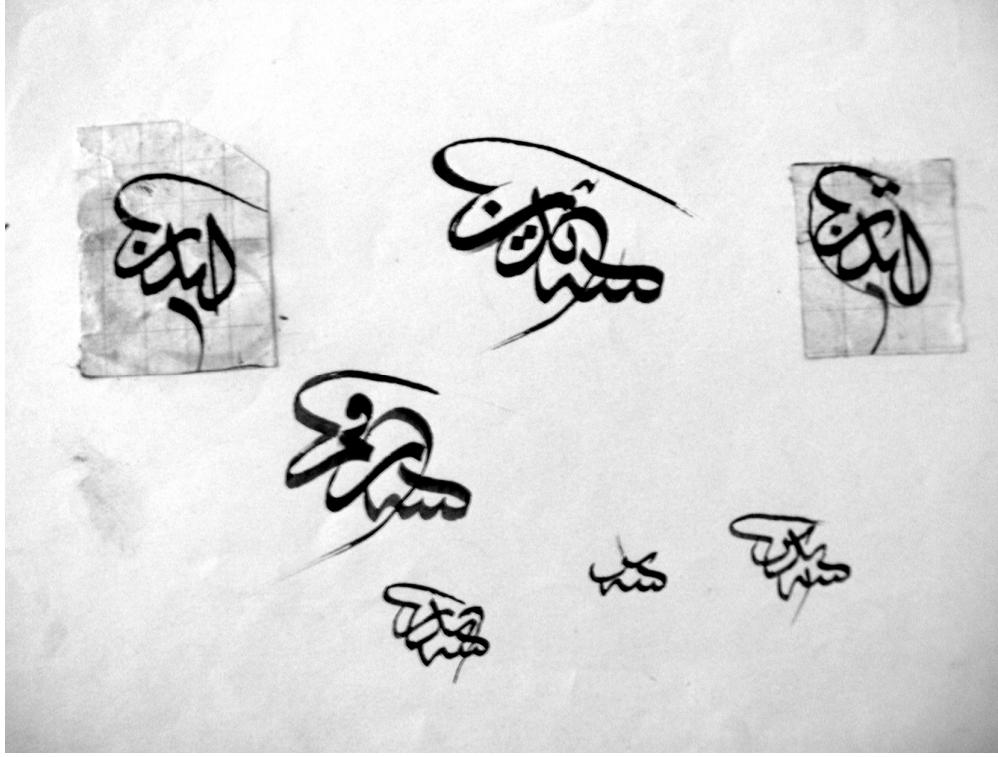
Resim.45 Hüseyin Öksüz'ün müsenna olarak tertipleği celi divani istifi. Allahu Ekber

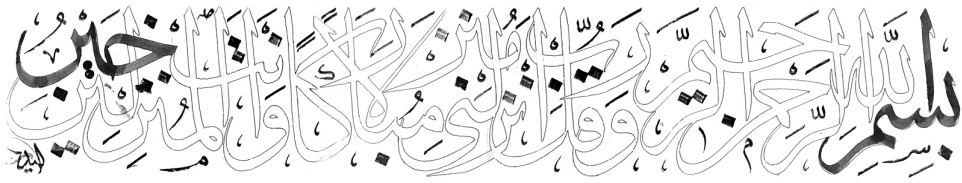
Resim.46 Hüseyin Öksüz'ün müsenna celi divani Lafza-i Celal, İsm-i Nebi yazı taslağı.

Resim.47 İbrahim Aydın Yüksel ile çalışmamız hakkında görüşürken

Resim.48 İ. Aydın Yüksel'in hocası tarafından belirlenmiş imza örnekleri

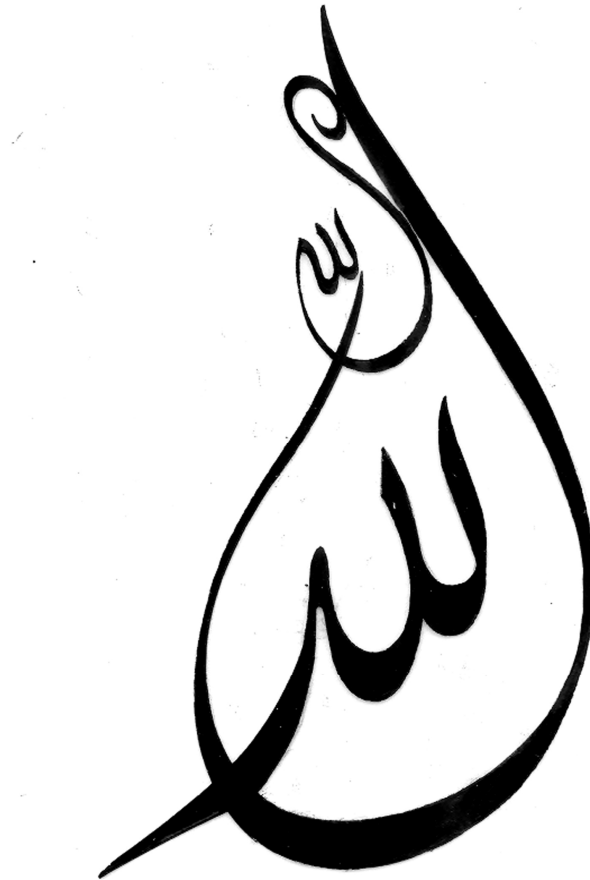
Resim.49 İbrahim Aydın Yüksel'in celi sülüs satır istif taslağı.

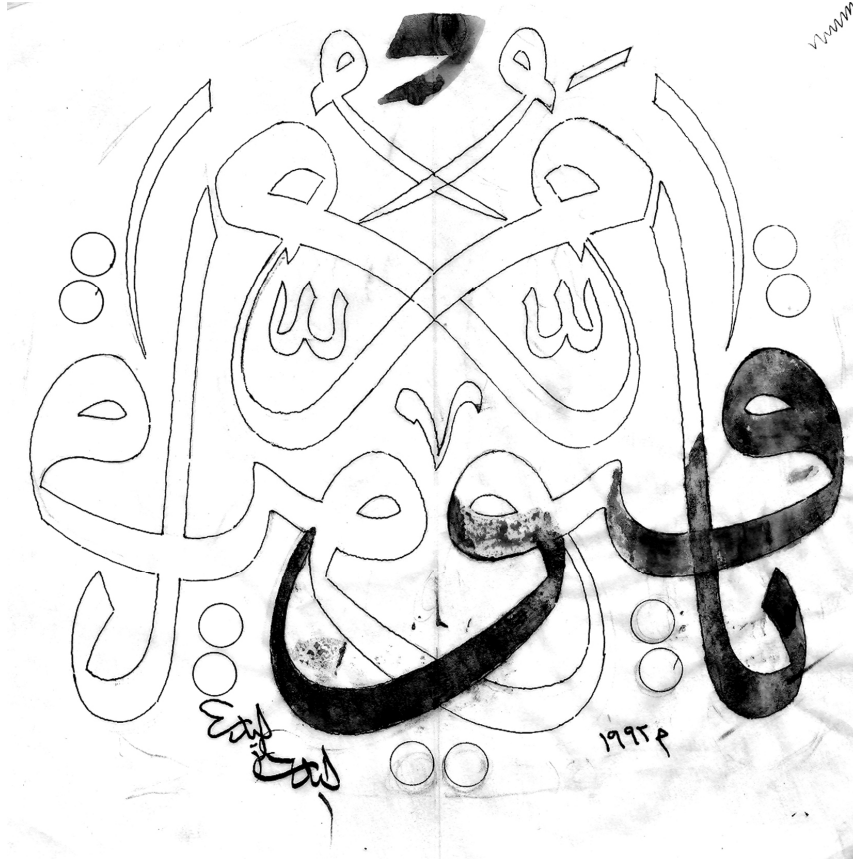
Resim.50 İbrahim Aydın Yüksel'in celi sülüs satır istif taslağı. Tevbe 18.

Resim.51 İbrahim Aydın Yüksel'in celi sülüs istifi.

Resim.52 İbrahim Aydın Yüksel'in celi divani Lafza-i Celal levhası.

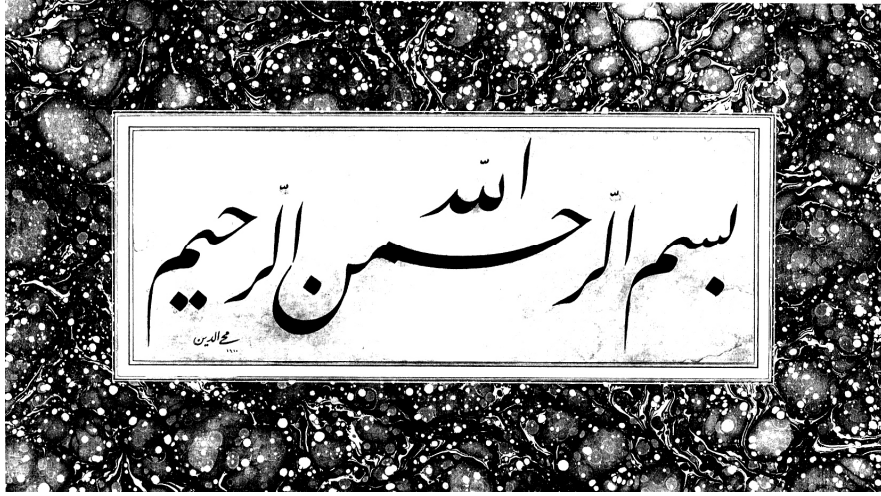
Resim.53 İbrahim Aydın Yüksel'in celi sülüs "Ya Kayyûm" istifi.

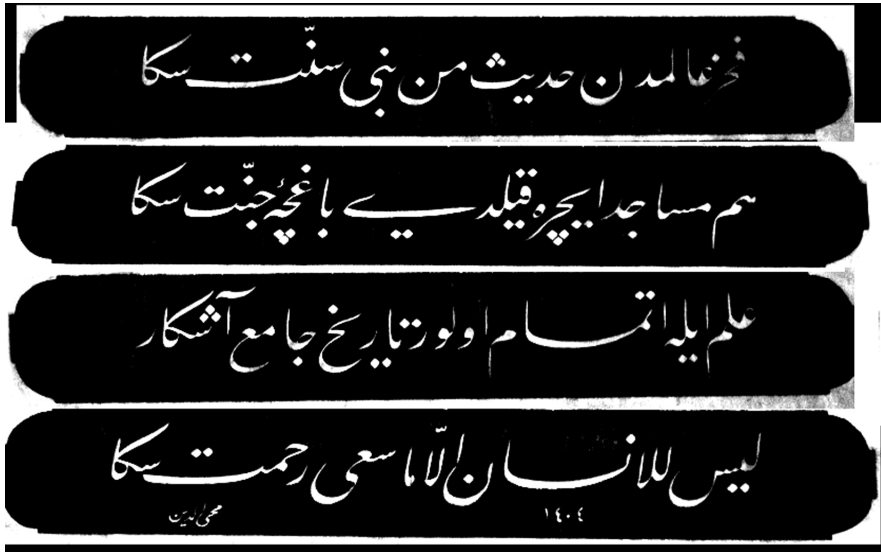
Resim.54 Muhittin Serin, İndiana Üniversitesinde açtığı sergide uygulama yaparken.

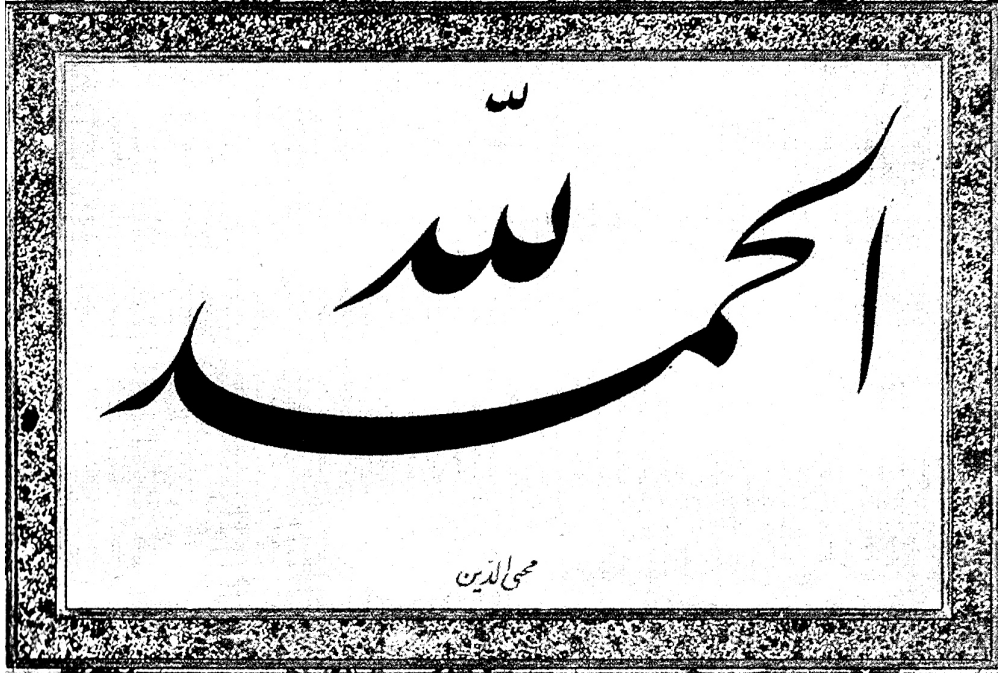
Resim.55 Muhittin Serin'in celi ta'lik levhası.

Resim.56 Muhittin Serin'in celi ta'lik besmele levhası.

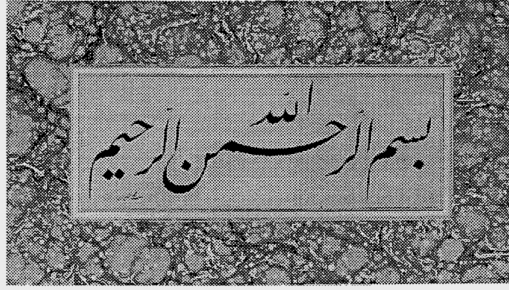
Resim.57 Muhittin Serin'in İlahiyat Fakültesi Camii'ndeki celi ta'lik yazıyla yazdığı inşa kitabesi

Resim.58 Muhittin Serin'in celi ta'lik "elhamdü-lillah" levhası.

Resim.59 Muhittin Serin'in celi ta'lik levhası

"In the name of God, the merciful, the compassionate" Calligraphy by Muhittin Serin, 1990

April 14 - June 6, 1993
Second Floor Gallery

*An exhibition of works by
and from the collection of
Muhittin Serin, Professor at
Marmara University, Istanbul,
and Visiting Associate Professor,
I.U. School of Education*

The Art of Turkish Calligraphy

Noon Talk

The Art of Turkish Calligraphy

Wednesday, April 14, 12:15 p.m.
Second Floor Gallery

*A thirty-minute gallery talk by Professor
Serin; Professor İlhan Başgöz, and
Professor Henry Glassie, co-directors of
Turkish Studies at IU, will translate and
comment upon the lecture.*

Turkish Calligraphy Display and Demonstration

Thursday, April 15, and
Friday, April 16
11:00 a.m. - 1:00 p.m.
Second Floor Atrium

*A translator will be on hand for this
demonstration of Turkish calligraphy
by Professor Serin.*

Türk Hat Sanatı [The Art of Turkish Calligraphy]

Friday, April 16, 4:00 p.m.
Third Floor Gallery
Lecture Room

*Professor Serin will give a
slide lecture in Turkish*

Friday Evenings at the Art Museum

An Evening of Turkish Music, Dance, and Poetry

Friday, April 16, 6:30 p.m.
Second Floor Atrium

*All events are sponsored by the
Indiana University Art Museum,
the Folklore Institute, the Turkish Studies Program,
the Middle Eastern Studies Program, and the
Turkish Students' Association.*

Resim.60 Muhittin Serin'in 1993'de İndiana Üniversitesi'nde açtığı sergi ve etkinlik programı.

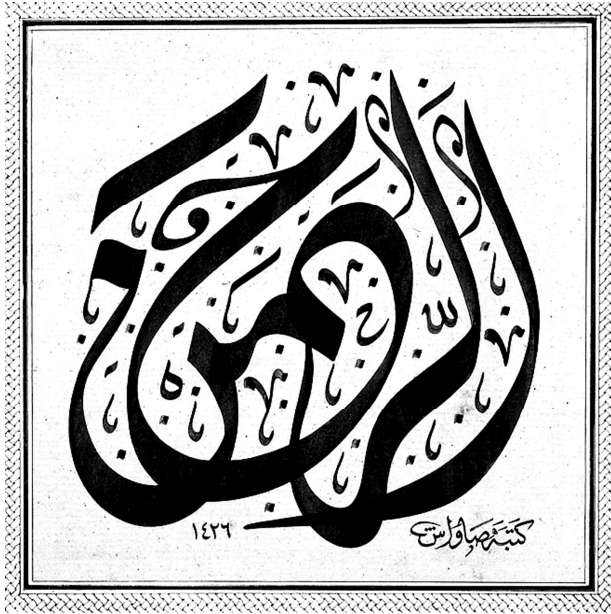
Resim.61 Mustafa Uğur Derman'ın celi ta'lik levhası

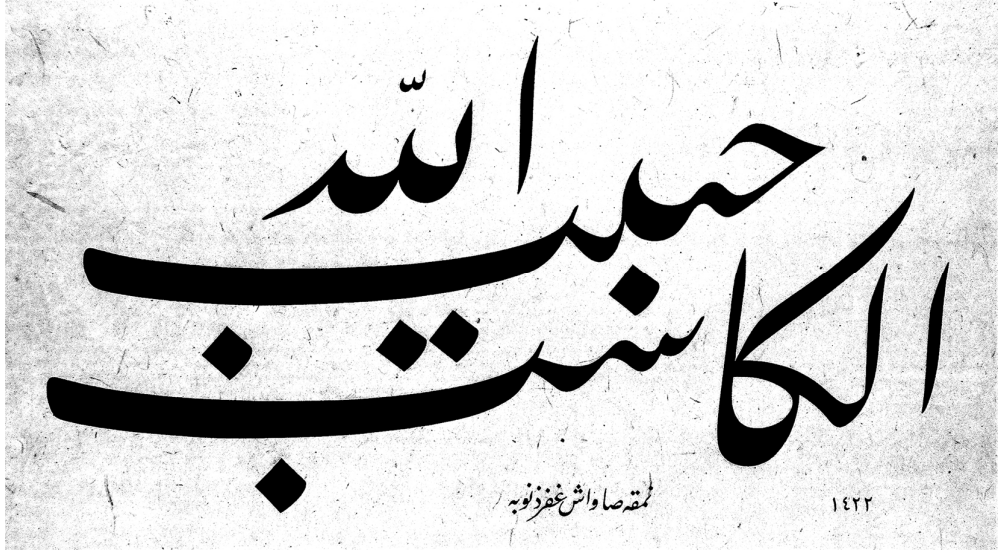
Resim.62 Savaş Çevik'in celi divanı levhası. Hadis-i Şerif.

Resim.63 Savaş Çevik'in celi divani levhası "Gel keyfim gel."

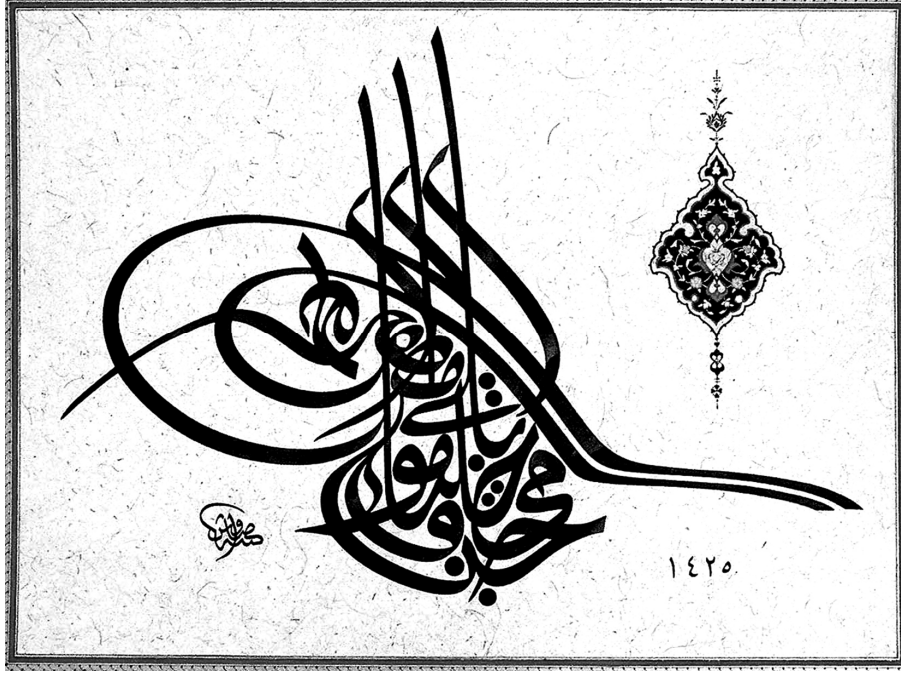
Resim.64 Savaş Çevik'in celi divani levhası "Er- Rahman".

Resim.65 Savaş Çevik'in Celi ta'lik levhası “Çalışıp kazananı Allah sever”.

Resim.66 Savaş Çevik'in celi ta'lik levhası.

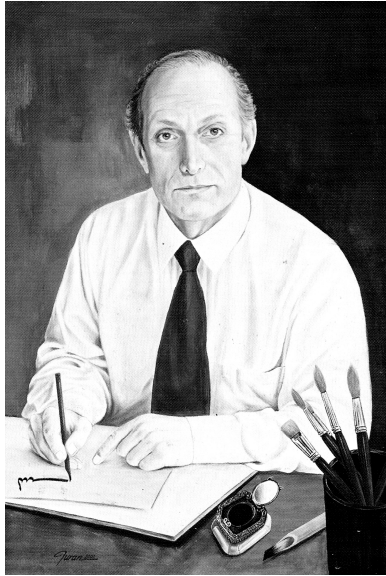
Resim.67 Savaş Çevik'in tuğra formunda yazdığı “Cezmi ve Hülya Mutlu” levhası

Resim.68 Savaş Çevik'in celi sülüs Lafza-i Celâl levhası.

Resim.69 Savaş Çevik'in celi sülüs levhası. Ortada Lafza-i Celâl ve İsm-i Nebi, kenarlarda dört halifenin isimleri.

Resim.70 Turan Sevgili'nin kendi fırçasından yağlıboya portresi

Resim.71 Turan Sevgili'nin 2007'de açtığı serginin davetiyesinin ön yüzü.

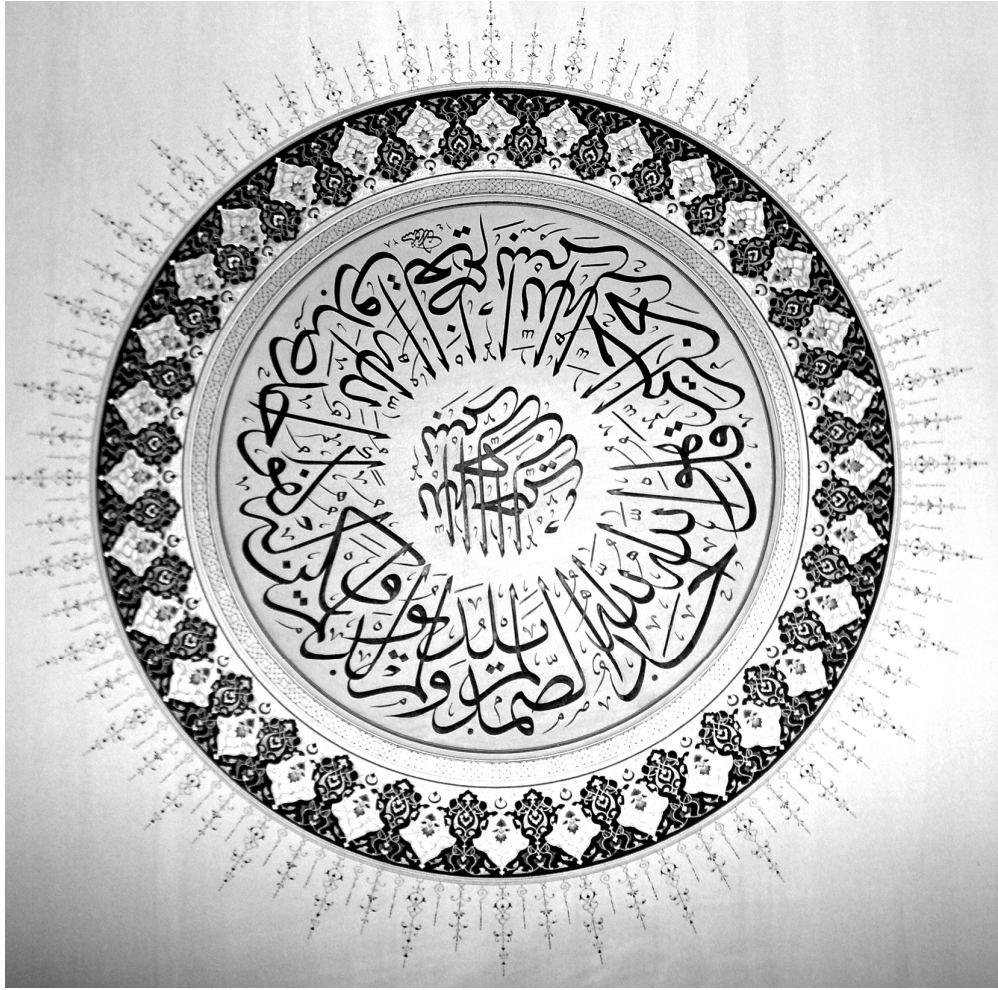
Önerim, yaptıklarınızla
yetinmeyin, hiçbir konuda moralinizi
bozmayın. Sorunlarla uğraşmayı
zevкли hobiler, yarışmalar haline getirin
ve asla yapmak istediklerinizden,
kafanıza yerleştirdiklerinizden
vazgeçmeyin. Mantık ve düşünce
sınavını kazanan her tasarrımınız
zaman ölçeğinde bir gün
mutlaka gerçekleşecektir.

Ayhan Şahenk

Resim.72 Turan Sevgili'nin latin alfabesiyle .bir yazısı

Resim.73 Turan Sevgili'nin müselsel Besmelesi.

Resim.74 Turan Sevgili'nin daire şeklinde celi sülûs İhlâs Suresi.

Resim.75 Turan Sevgili'nin daire şeklinde celi sülüs İhlâs Suresi'nin detay fotoğrafı

بِسْمِ اللَّهِ تَعَالَى بِذِكْرِ الْخَيْرِ لِنَجْمِ الدُّعَاءِ

رَبِّ انْزِلْنِي مُنْزِلَ مُبَارَكٍ ۖ وَأَنْتَ خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ

اَكْمُوا الْوَالَادَ كَمَا بَنَفَانِ الْكِتَابِ نَمْلُهُنَّ اَلْمَوْرُوعُ عَظِيمُ السَّرِّ وَصَدَقَ كَيْ وَوَلِي

قال عليه السلام احب البلاد الى الله مساجد ها وابغض البلاد

هو الله العزيز الغني المغني المعين الفاعل والناجح فاعلمه ماؤه ونيل به نعماءه وتروفيه الآلهة وتلايمه الحسان

بسم الله الرحمن الرحيم

كُنْهُ الْحَاجُّ أَحْمَدُ كَامِلُ الْعَرُوفُ بِرَبِّهِ سُبْحَانَ الْخَطَّاطِينَ حَامِدُ اللَّهِ تَعَالَى وَمُصَلِّيًا إِلَى نَبِيِّ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

121